

Norwegian Ministry
of Foreign Affairs

LA
STRADA
Moldova

VULNERABILITATEA MIGRANȚILOR LA TRAFIC DE FIINȚE UMANE ȘI LA EXPLOATARE, PE TERITORIUL REPUBLICII MOLDOVA

Chisinău, 2019

Norwegian Ministry
of Foreign Affairs

LA
STRADA
Moldova

VULNERABILITATEA MIGRANȚILOR LA TRAFIC DE FIINȚE UMANE ȘI LA EXPLOATARE, PE TERITORIUL REPUBLICII MOLDOVA

Chisinău, 2019

Studiu realizat de către Centrul de Investigații și Consultanță
„SocioPolis”, la cererea AO Centrul Internațional „La Strada” (Moldova)

Autor: **Diana CHEIANU-ANDREI,**
Centrul de Investigații și Consultanță „SocioPolis”

Coordonator: **Tatiana FOMINA,**
AO Centrul Internațional „La Strada” (Moldova)

Redactor: **Diana SENIC**

Studiul a fost elaborat cu susținerea financiară a Ministerului Afacerilor Externe al Norvegiei în cadrul proiectului *„Suport pentru autoritățile naționale în promovarea răspunsului politic la traficul de ființe umane, cu respectarea deplină a drepturilor omului și drepturilor persoanelor traficate”*, *„Supporting national authorities to advance policy response to trafficking in human beings with full respect to human rights and rights of trafficked persons”*. Raportul reflectă exclusiv părerea autorului, pe care și le asumă AO Centrul Internațional „LA STRADA”. Ministerul Afacerilor Externe al Norvegiei nu poartă nicio răspundere pentru utilizarea, sub orice formă, a informațiilor din cadrul prezentului raport.

Întru realizarea prezentei lucrări, autorul a beneficiat de suportul Poliției de Frontieră, Biroului Migrație și Azil, Centrului pentru Combaterea Traficului de Persoane, Procuraturii Generale și celei specializate (PCCOCS), Inspectoratului de Stat al Muncii, Organizației Internaționale pentru Migrație, Centrului de Asistență și Protecție Victimelor Traficului de Ființe Umane, Centrului de Plasament Temporar al Străinilor etc. Autorul exprimă mulțumiri administrației acestor instituții, precum și participanților la interviurile individuale aprofundate asupra problemei date. De asemenea, autorul aduce mulțumiri migranților, opinia cărora a fost valoroasă în procesul de scriere a raportului. Nu în ultimul rând, autorul mulțumește participanților la atelierul de discuție și validare a constatărilor și recomandărilor prezentului raport.

Dreptul de autor:
AO Centrul Internațional „La Strada” (Moldova)
Chișinău, MD-2012
C.P. 259
Republica Moldova

Relații la tel. + 373 22 234 906
fax: +373 22 234 907
www.lastrada.md

CUPRINS

ABREVIERI	5
LISTA TABELELOR	6
LISTA FIGURILOR	7
LISTA CASETELOR.....	8
SUMAR EXECUTIV	9
INTRODUCERE	18
I. CADRUL DE CERCETARE	20
1.1. Scopul, obiectivele și ipotezele de cercetare.....	20
1.2. Migranții-victime și prezumate victime ale TFU și ale exploatării: aspecte conceptuale și metodologice	21
1.3. Metodologia cercetării.....	27
1.4. Limitele cercetării.....	29
II. INFRASTRUCTURĂ ȘI POLITICI NAȚIONALE	30
2.1. Infrastructura și cadrul de reglementare privind identificarea și protecția victimelor TFU, în fluxurile migranționiste mixte	30
2.2. Statutul juridic al migrantului și accesul la asistență și protecție.....	46
III. PARTICULARITĂȚILE VULNERABILITĂȚII MIGRANȚILOR LA EXPLOATARE ȘI TRAFIC, PE TERITORIUL REPUBLICII MOLDOVA	57
3.1. Tendințele migranționiste ale cetățenilor altor state, pe teritoriul RM....	57
3.2. TFU și exploatarea migranților pe teritoriul RM	67
3.3. Caracteristicile vulnerabilității migranților, pe teritoriul RM.....	76

IV. METODELE EXISTENTE DE LUCRU CU PRESUPUSELE CAZURI DE TRAFIC ȘI DE EXPLOATARE A MIGRANȚILOR, PE TERITORIUL REPUBLICII MOLDOVA.....	86
4.1. Modalitățile de identificare și investigare a cazurilor de TFU și de exploatare a migranților, cetățeni ai altor state, pe teritoriul RM.....	86
4.2. Modalitățile de acordare a asistenței și protecției pentru victimele TFU și ale exploatării, pe teritoriul RM.....	92
4.3. Interacțiunea dintre instituțiile implicate în identificarea, investigarea și acordarea asistenței migranților vulnerabili la TFU și la exploatare.....	93
CONCLUZII	98
RECOMANDĂRI	103
BIBLIOGRAFIE	107
ANEXE.....	110
Anexa 1. Date sociodemografice ale migranților intervievați	110
Anexa 2. Date sociodemografice ale experților intervievați.....	111

ABREVIERI

- ANOFM** – Agenția Națională de Ocupare a Forței de Muncă
- ASP** – Agenția Servicii Publice
- BMA** – Biroul Migrație și Azil
- CAP** – Centrul de Asistență și Protecție a victimelor și potențialelor victime ale Traficului de Ființe Umane
- CCTP** – Centrul pentru Combaterea Traficului de Persoane
- CPTS** – Centrul de Plasament Temporar al Străinilor
- DR** – Direcție Regională / Direcții Regionale ale Poliției de Frontieră
- MAI** – Ministerul Afacerilor Interne
- MSMPS** – Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale
- OIM** – Organizația Internațională pentru Migrație (din septembrie 2016, numită și Agenția ONU pentru Migrație)
- ONU** – Organizația Națiunilor Unite
- PCCOCS** – Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale
- PF** – Poliția de Frontieră
- PG** – Procuratura Generală
- RM** – Republica Moldova
- SIIAICP** – Sistemul informational integral automatizat de evidență a infracțiunilor, a cauzelor penale și a persoanelor care au săvârșit infracțiuni
- SNR** – Sistemul Național de Referire
- SUA** – Statele Unite ale Americii
- TFU/TIP** – Trafic de ființe umane/Trafic de persoane
- UE** – Uniunea Europeană
- URSS** – Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste

LISTA TABELELOR

- Tabelul 1.* Instituțiile cu responsabilități în managementul migrației și combaterii TFU și categoriile specifice de beneficiari
- Tabelul 2.* Numărul imigranților, după țările de cetățenie a acestora, 2007- 2018
- Tabelul 3.* Numărul străinilor care locuiesc în RM , 2007-2017 (stoc la sfârșitul anului)
- Tabelul 4.* Top 10 țări din care provin străinii cu drept de ședere permanentă și drept de ședere provizorie, la 01.07.2018
- Tabelul 5.* Migrația involuntară a populației de proveniență străină (stoc la sfârșitul anului)
- Tabelul 6.* Principalii indicatori vizând combaterea șederii ilegale a străinilor, persoane, 2007-2018
- Tabelul 7.* Numărul încălcărilor regimului de ședere în RM de către străini, după tip, 2015 - 2018
- Tabelul 8.* Indicatorii statistici privind evenimentele și faptele înregistrate de PF, la compartimentul migrație iregulară, 2015-2018
- Tabelul 9.* Datele CCTP privind infracțiunile de TFU și de exploatare a cetățenilor străini, înregistrate în 2016-2018
- Tabelul 10.* Caracteristici sociodemografice ale migranților vulnerabili intervievați, persoane

LISTA FIGURILOR

- Figura 1.* Top 10 țări al solicitanților de azil în RM, anul 2017, număr de cazuri
- Figura 2.* Numărul persoanelor documentate pentru încălcarea regimului de ședere, conform țării de origine, 2017-2018
- Figura 3.* Numărul persoanelor documentate pentru încălcarea frontierei de stat, conform țării de origine, 2017-2018
- Figura 4.* Țara de origine a migranților intervievați, persoane

LISTA CASETELOR

- Caseta 1.* Opiniile experților privind migrația internațională
- Caseta 2.* Opiniile experților despre prezența cazurilor de TFU și exploatare a străinilor, în RM
- Caseta 3.* Exemple de cauze penale investigate de CCTP cu referire la TFU și exploatarea străinilor pe teritoriul RM, inițiate în anul 2018
- Caseta 4.* Cauze penale inițiate pe exploatare prin muncă, în baza art. 165 și pe organizarea migrației ilegale, în baza art. 362/1, anul 2018 (2 cauze inițiate pe același caz)
- Caseta 5.* Exemple de cauze de TFU și de exploatare a străinilor, identificate pe teritoriul RM
- Caseta 6.* Caracteristicile vulnerabilității unei victime a TFU și a exploatării
- Caseta 7.* Organizații ale societății civile ce oferă suport solicitanților de azil și refugiaților
- Caseta 8.* Migranți care nu și-au legalizat șederea
- Caseta 9.* Apatrizi
- Caseta 10.* Migranți din centre pentru persoane fără adăpost
- Caseta 11.* Victimă minoră care a cerut ajutor
- Caseta 12.* Dificultăți în stabilirea statutului unor migranți, în situație de vulnerabilitate
- Caseta 13.* Dificultăți specifice
- Caseta 14.* Migrant-victimă a exploatării în Ucraina

SUMAR EXECUTIV

Actualmente, Republica Moldova (RM) este cunoscută, la nivel internațional, ca țară de emigrare și de origine a traficului de ființe umane (TFU). În ultimii ani, grație vecinătății cu Uniunea Europeană (UE), liberalizării regimului de vize și asocierii cu UE, atractivitatea RM, ca țară de destinație și de tranzit pentru migranți, a crescut.¹

Raportul recent al Departamentului de Stat al Statelor Unite ale Americii privind traficul de persoane (TIP) atestă că Guvernul RM încă are curențe și nu respectă pe deplin standardele minime pentru eliminarea TFU.² Deși se depun eforturi semnificative susținute de partenerii de dezvoltare, grave abateri și imixtiuni se mai perpetuează în domeniul judiciar, iar nivelul corupției încă este îngrijorător. Este adevărat că autoritățile sunt preocupate de identificarea, investigarea și prevenirea TFU, preponderent, a cazurilor care implică cetățenii RM, în timp ce iden-

tificarea victimelor TFU în rândul imigranților, și, respectiv, acordarea statutului oficial de victimă a TFU, rămâne a fi o provocare. Raportul nominalizat subliniază faptul că Poliția de Frontieră (PF) din RM nu a cercetat la punctele de trecere a frontierei migranții nedocumentați (atât emigranți, cât și imigranți), pentru a exclude cazurile de TFU, înainte de a-i plasa în locurile de detenție. În plus, raportul notează că imigranții, în special, cei nedocumentați, inclusiv, apatrizii rămân foarte vulnerabili la trafic și exploatare, pe teritoriul RM, în sectoarele agricol și de construcții, în primul rând.

Scopul acestui studiu constă în analiza vulnerabilității migranților la situațiile de TFU și exploatare, pe teritoriul RM. Pornind de la acest scop, **obiectivele** studiului sunt axate pe: (i) analiza atât a cadrului instituțional, cât și a bazei legislative care reglementează metodele existente de lucru a specia-

¹ Compendiul Statistic al Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova pentru anii 2014-2016. MAI; BMA, Chisinau, 2018.

² Trafficking in Persons Report. June 2019. US Department of State.

liștilor organelor și organizațiilor autorizate, în vederea identificării, investigării și asigurării protecției și asistenței în cazurile de TFU și exploatare a migranților, cetățeni ai altor state pe teritoriul RM, (ii) identificarea lacunelor și a deficiențelor existente în sistemul anti-trafic din RM, care împiedică identificarea și asigurarea protecției și asistenței necesare migranților victime ale TFU și ale exploatării, precum și justificarea necesității adoptării unor măsuri suplimentare în acest domeniu; (iii) analiza informației privind presupusele cazuri de TFU și exploatare a migranților, cetățeni ai altor state, pe teritoriul RM, prin prezentarea particularităților acestor cazuri, stabilirea relației acestora cu procesele migraționiste, inclusiv, transportarea/tranzitarea iregulară a migranților și stabilirea factorilor de vulnerabilitate a migranților la TFU și exploatare; (iv) elaborarea recomandărilor pentru creșterea eficacității politicilor și a activităților practice ale instituțiilor de stat, ale organizațiilor societății civile și ale altor organizații care activează în domeniul combaterii TFU și exploatării, ținând cont de necesitatea asigurării drepturilor

victimelor TFU, în mod special, cetățeni ai altor state.

Metodologia cercetării

Pentru atingerea scopului și obiectivelor de cercetare, s-a propus o abordare metodologică complexă, axată pe cunoașterea situației imigranților victime ale TFU sau vulnerabili la trafic și exploatare, dar și pe experiența reprezentanților din diverse instituții publice și private responsabile de identificarea, investigarea și asistența victimelor TFU și a exploatării, care să permită triangularea datelor³. **Cercetarea s-a bazat pe surse de date primare și secundare (analiza cadrului legal și instituțional în domeniu).** Programul de cercetare a studiului a cuprins: (i) analiza infrastructurii, cadrului de reglementare în domeniul managementului migrației și combaterii TFU, exploatării în rândul migranților, cetățeni ai altor state, pe teritoriul RM; (ii) analiza datelor statistice și administrative privind fluxurile migraționiste, procesul de imigrare, categoriile de migranți, cu evidențierea datelor privind numărul imigranților-victime ale TFU și ale exploatării, în RM; (iii) realizarea interviurilor individuale aprofundate cu imi-

³ Tehnică de validare prin care se combină mai multe tehnici de culegere a datelor pentru a diminua distorsiunile inerente fiecăreia din ele. Triangularea permite verificarea justeței și stabilității rezultatelor.

granții din alte țări, care se află pe teritoriul RM, și prezintă vulnerabilitate față de TFU, sunt victime sau prezumate victime ale TFU și ale exploatării; (iv) realizarea interviurilor individuale cu diverși experți din structurile publice și private care au responsabilități în domeniul migrației, identificării, investigării și asistenței victimelor și prezumatelor victime ale TFU și ale exploatării. Astfel, s-au realizat **33 de interviuri individuale aprofundate:** 12 cu migranți din alte țări, aflați pe teritoriul RM, victime și prezumate victime ale TFU și ale exploatării și 21 cu reprezentanții diferitor instituții, organizații cu implicare în identificarea, investigarea și asistența victimelor TFU și a exploatării.

Studiul confirmă ipoteza generală, precum că RM nu este pregătită suficient pentru identificarea, investigarea, acordarea asistenței și protecției migranților-victime și prezumate victime ale TFU și ale exploatării. Există date care ne permit să afirmăm că unii imigranți, indiferent de statutul juridic (inclusiv resortisanți ai țărilor terțe, apatrizi, refugiați etc.), sunt expuși pe teritoriul RM la situații de trafic și exploatare. Interviurile aprofundate dovedesc faptul că autoritățile RM au dificultăți în identificarea migranților iregulari,

supuși riscului TFU și exploatării, deoarece lipsesc instrumentele și resursele necesare. Chiar dacă RM are experiență atât în contracararea și investigarea TFU și exploatării, cât și în protejarea victimelor, din rândul propriilor cetățeni, este necesară dezvoltarea de instrumente specifice pentru identificarea, investigarea, asigurarea protecției și asistenței oferite imigranților-victime și prezumate victime ale TFU și ale exploatării, care să fie puse la dispoziția organelor specifice ce activează în domeniul gestionării migrației. În mod special, este necesară o bună colaborare interinstituțională atât la nivel guvernamental, cât și non-guvernamental, dar și o durabilă cooperare transversală dintre toți actorii implicați în domeniul prevenirii și combaterii TFU, asigurării drepturilor migranților, protecției și asistenței victimelor.

Constatări-cheie

Identificarea migranților vulnerabili la trafic și exploatare este un proces destul de complicat și polivalent. La nivel european, cercetările privind traseele mediteraneene și cele din Balcanii de Vest către Europa, incorporate în Matricea de Urmărire a Deplasării (Displacement Tracking Matrix (MUD/DTM) a OIM, pot fi considerate un punct de

pornire și practici bune de urmat. În mod special, *Flow monitoring surveies (Sondajul de monitorizare a fluxului de migranți)*, care include un Modul referitor la TFU și alte practici de exploatare, poate servi ca model pentru dezvoltarea unui chestionar specific RM. Acesta ar fi primul pas pentru evaluarea și diagnosticarea fenomenului TFU și exploatarea migranților în RM, precum și pentru prevenirea și investigarea acestui fenomen.

Chiar dacă RM dispune de un cadru instituțional solid în domeniul managementului migrației și combaterii TFU, dat fiind faptul că acesta este mai puțin orientat spre identificarea victimelor TFU și exploatarea în rândul imigranților, respectiv, investigarea și acordarea protecției acestora este sub nivelul acceptabil. Până în prezent, nici PF, nici CPTS, din RM, nu a cercetat migrația iregulară, din perspectiva traficului și exploatarea.

Datele PF prezintă creșterea cu 15 la sută, în anul 2018, a încălcărilor la capitolul migrația ilegală, adică fiecare a patra încălcare înregistrată de PF a fost la acest capitol. Datele subsistemului automatizat de evidență a cazurilor de încălcare a legislației, privind frontiera de stat, atestă creșterea atât a încălcărilor regimului de ședere (+12,1%), mai

ales a încălcărilor frontierei de stat (+68,5%). Mai mult decât atât, în fluxul de persoane documentate, în 2018, pentru încălcarea frontierei de stat, au apărut pentru prima dată imigranți din Bangladesh. Aceasta demonstrează, o dată în plus, că există riscul major de expunere la TFU și exploatarea imigranților vulnerabili.

RM respectă standardele internaționale în acordarea formelor de protecție migranților. De asemenea, legislația prevede oferirea regimului de toleranță și a statutului de victimă a TFU. În RM există un număr de străini care au cerut și au primit statutul în regim de toleranță.

Participanții la cercetare au semnalat că, în RM, nu s-au eliberat până în prezent documente cu referire la statutul de victimă a TFU, pentru că nu au existat astfel de cereri, deși nu este foarte clar nici cărei instituții trebuie să se adreseze victima cu o astfel de cerere. Lipsa cererilor de solicitare a statutului de victimă a TFU și a exploatarea din partea imigranților în RM, în opinia celor intervievați, este determinată de multiple cauze: (i) victimele TFU și exploatarea nu conștientizează că sunt victime; (ii) victimele TFU și exploatarea nu doresc să rămână în RM, ele au scopul să tranziteze RM și să ajungă la destinația stabilită,

unde beneficiile statutului de victimă a TFU și a exploatării sunt mai mari; (iii) victimele TFU și exploatării sunt manipulate și intimidat, nu cunosc legile pentru a cere un astfel de statut; (iv) victimele TFU și exploatării solicită azil și nu statut de victimă a TFU și a exploatării etc.

Percepțiile majorității specialiștilor intervievați atestă că RM nu este țară de destinație a migranților, respectiv, cazurile de trafic și exploatare a străinilor, pe teritoriul RM, sunt „*unice*”. În pofida acestui fapt, evidențiem că nu putem să neglijăm problema, chiar dacă cazurile sunt rare, ele trebuie gestionate profesionist și responsabil, cu respectarea drepturilor omului, imigrantului și a victimei TFU.

Cele mai frecvente forme de exploatare, pe teritoriul RM, a imigranților sunt cazurile de exploatare prin muncă și prin cerșit. În RM, există mecanisme clare în ceea ce privește identificarea cazurilor de muncă nedeclarată a străinilor, inclusiv, metode specifice activității structurilor polițienești, mecanisme de conlucrare, la nivel de documentare și cooperare în domeniul combaterii șederii ilegale între structurile BMA și alte subdiviziuni MAI, cum ar fi poliția, PF, nu însă și mecanisme de iden-

tificare a imigranților victime ale TFU și ale exploatării.

Datele colectate în cadrul studiului atestă că în RM: (i) există unele cazuri de imigranți- victime și prezumate victime ale TFU și ale exploatării, identificate de autoritățile din RM; (ii) în fluxurile de migranți iregulari, există situații ale migranților, prezumate victime ale TFU și ale exploatării, care nu sunt identificate de instituțiile din RM; (iii) țările de origine ale imigranților-victime ale TFU, exploatării sau ale imigranților vulnerabili, prezumate victime, sunt fostele țări ale URSS: Ucraina, Federația Rusă, Uzbekistan, dar și unele țări din Asia și Africa: Turcia, Bangladesh, Pakistan.

Caracteristicile vulnerabilității imigranților pasibili la exploatare și trafic cuprind: modalitatea iregulară de intrare în RM (documente false sau ocolirea punctelor de trecere a frontierei de stat), încălcarea regimului de ședere, în cazul intrării legale, lipsa actelor de identitate, prezența unei disabilități sau a altei probleme de sănătate, lipsa studiilor sau nivel scăzut de studii etc. Vulnerabili la trafic și exploatare pe teritoriul RM, sunt atât copiii neînsoțiți, femei, cât și bărbați, de diferite vârste, de origine din fostele țări ale URSS, unele țări din Asia și Africa.

În scopul îmbunătățirii procesului de identificare a imigranților-victime ale TFU și ale exploatării pe teritoriul RM, e necesar: (i) elaborarea unei proceduri clare și a unor instrumente care să faciliteze procesul de identificare. Intervievații au menționat că ar fi binevenit un *ghid* care să cuprindă semnele de risc la TFU și exploatarea a imigranților pentru angajații PF și ai altor structuri, inclusiv, să cuprindă niște protocoale-standard de interacțiune; (ii) instruirea specialiștilor diferitor organe publice, în primul rând, polițiștii de frontieră, dar și reprezentanții BMA, primarii, asistenții sociali comunitari, etc.

Investigarea cauzelor penale cu referire la TFU și exploatarea străinilor pe teritoriul RM se face frecvent de către CCTP, fapt dovedit și de datele prezentului studiu, însă competențe în acest domeniu au și unii colaboratori ai PCCOCS și PF.

Dificultățile în investigarea și documentarea migranților-victime și prezumate victime ale TFU și ale exploatării cuprind: (i) necesitatea unui traducător, din momentul în care imigranțul este reținut de PF sau altă autoritate, pentru a nu încălca termenii de investigare prevăzuți de legislație; (ii) dificultăți în demonstrarea infracțiunii, întrucât în cazul imigranților, situații-

le sunt mascate ca vize de tranzit, deschiderea afacerilor, pentru a nu arăta clar scopul; (iii) procedurile de documentare sunt birocratice și stagnează procedura de investigație etc.

Dificultățile în acordarea asistenței și protecției migranților-victime și prezumate victime ale TFU și ale exploatării se referă la: (i) lipsa unei instituții în care să fie plasați imigranții-victime, prezumate victime ale TFU și ale exploatării și încercarea de a-i plasa în serviciile existente; (ii) costurile mari, în cazul plasării acestor persoane în sistemul existent. Sunt necesare resurse financiare pentru documentarea persoanei, acordarea asistenței medicale, acordarea alimentației etc. Actualmente, finanțarea este limitată, bazată pe normative vechi, atât în CPTS, cât și în CAP. Alte dificultăți țin de aspecte referitoare la limba vorbită, procedurile de examinare și stabilire a vârstei imigranților, plasarea minorilor în centre specializate, nu împreună cu cei adulți etc.

Din punct de vedere practic, unii intervievați au semnalat că nu există un cadru clar de colaborare între instituții, în cazul imigranților-victime ale TFU și ale exploatării, până la stabilirea unui statut al acestora. Colaborarea dintre

instituții în procesul de acordare a asistenței și protecției este defectuoasă, se apelează frecvent la contacte personale pentru a oferi suportul necesar.

RECOMANDĂRI

Studiul atestă necesitatea îmbunătățirii procedurilor de lucru cu imigranții-victime și prezumate victime ale TFU și ale exploatării, atât în scopul identificării, precum și investigării, asistării acestora. În baza datelor acumulate, înaintăm următoarele recomandări pentru instituțiile și organizațiile implicate în procesul de identificare, investigare și acordare a asistenței și protecției imigranților victime ale TFU și ale exploatării:

- semnarea unui acord de cooperare între CCTP, PF și BMA, în vederea stabilirii domeniilor și formelor de cooperare, desfășurării de ședințe și consultări periodice pe aspecte de interes comun, stabilire de mecanisme și elaborare de proceduri comune de identificare și intervenție în cazuri de TFU printre imigranții iregulari, solicitanții de azil, inclusiv, în rândul apatrizilor;
- stabilirea unui mecanism clar pentru acordarea statutului de victimă a TFU și a exploatării

imigranților (instituția implicată, etapă, interacțiunea);

- elaborarea unor instrumente de lucru pentru angajații PF, BMA, CPTS, pentru a identifica victimele TFU și exploatării, în rândul imigranților iregulari, solicitanților de azil, apatrizilor, inclusiv, a protocoalelor de lucru în acest scop;
- elaborarea unui Ghid cu privire la identificarea victimelor TFU și exploatării în rândul fluxurilor de imigranți, solicitanți de azil, apatrizi, cu descrierea caracteristicilor de bază ale vulnerabilității;
- valorificarea expertizei locale, dar și implicarea experților străini în procesul de dezvoltare a instrumentelor ce țin de identificarea imigranților-victime ale TFU, procedurilor standard de operare, dar și în cele ce țin de colaborarea dintre instituțiile implicate în procesul de identificare, investigare, acordare a asistenței și protecției necesare victimelor;
- creșterea capacității resurselor umane ale CCTP, PF, BMA, CPTS în domeniul identificării, investigării și acordării protecției necesare imigranților-victime ale TFU și ale exploatării,

inclusiv, pentru transmiterea experiențelor, cunoștințelor și instruirea polițiștilor, primarilor și asistenților sociali comunitari;

- îmbunătățirea procesului de analiză a riscurilor de migrație, inclusiv, a riscului de TFU, nu doar prin utilizarea informației primare, dar și a celei stabilite în procesul de investigare;
- diseminarea și realizarea schimbului de bune practici de combatere a TFU și a exploataării în rândul imigranților cu țările de origine, cele de destinație a imigranților-victime ale TFU și ale exploataării, precum și în cadrul forumurilor internaționale;
- introducerea în rapoartele de activitate ale CCTP, BMA, PF a datelor statistice separate privind cazurile de TFU și exploatare a migranților, cetățeni ai altor state, precum și dezagregarea (cauze penale înregistrate, cauze penale investigate, cauze penale expediate în judecată, forme de TFU și exploatare, țara de origine, profilul detaliat etc.);
- ajustarea serviciilor specializate în domeniul social și a

serviciilor gestionate de către BMA pentru imigranții-victime și prezumate victime ale TFU și ale exploataării;

- ridicarea nivelului de sensibilizare a populației față de fenomenul TFU, sub toate aspectele. Este cunoscut faptul că media este a patra putere în stat și sursele media sunt foarte importante, inclusiv, pentru cercetările care se fac la nivel academic, fiind deseori o bază metodologică pentru colectarea de date, analiza percepției, elaborarea strategiilor de comunicare cu publicul. Din lipsa de cunoștințe și din imposibilitatea de a face distincția dintre TFU, migrația ilegală, contrabanda cu migranți etc., în media sunt dezinformări și greșeli care denaturează adevăratele aspecte ale fiecărui subiect menționat. Pentru organizarea campaniilor de sensibilizare, un rol deosebit de important îi revine mass-mediei, de aceea sugerăm consolidarea capacităților reprezentanților media care elucidează cazurile de acest gen, dar și fortificarea capacităților comunicatorilor din cadrul instituțiilor, care au mandat de a contracara fenom-

- menul de TFU astfel, încât comunicatele de presă să fie redactate și transmise în cel mai corect format surselor media;
- alinierea politicilor migraționale (imigrația în scop de muncă, în mod special) din RM cu sistemul internațional de integritate în recrutare – IRIS,⁴ inițiativa dezvoltată de OIM, care promovează o „abordare holtiscă din partea întregului guvern”, pentru recrutarea etică și protejarea lucrătorilor migranți. Aceasta înseamnă facilitarea dialogului în interiorul instituțiilor guvernamentale și între guvernele țărilor afectate de migrație, între autoritățile naționale și locale, între guvern și părțile interesate relevante, inclusiv, sectorul privat și societatea civilă. Susținerea IRIS include, de asemenea, dezvoltarea și implementarea planurilor naționale de acțiune, a foilor de parcurs și a aranjamentelor bilaterale, privind recrutarea etică și dezvoltarea de noi politici de migrare și recrutare a forței de muncă, evitând riscul TFU și exploatare⁵;
 - prevenirea TFU, în rândul migranților, prin asigurarea unei informări mai bune a cetățenilor statelor terțe privind posibilitățile și condițiile de migrație legală. Pentru atingerea acestui obiectiv, este important de organizat:
 - campanii continue de informare, cu privire la modalitățile de admitere și ședere pe teritoriul RM;
 - informarea cetățenilor în statele de origine, prin autoritățile cu competențe în domeniul emigrării, cu privire la posibilitățile de imigrare, drepturile și obligațiile lor în RM;
 - implicarea în procesul de informare a cetățenilor statelor terțe atât a misiunilor diplomatice ale RM din țările de origine ale acestora, cât și a misiunilor diplomatice ale acestor state în RM;
 - informarea permanentă cu privire la riscurile generate de migrația iregulară, TFU, munca nedeclarată, precum și a sancțiunilor și măsurilor restrictive ce pot fi aplicate.

⁴ International Requirment Integrity System = Sistemul internațional de integritate în recrutare

⁵ <https://iris.iom.int/government-engagement>

INTRODUCERE

Actualmente, Republica Moldova (RM) este cunoscută, la nivel internațional, ca țară de emigrare și origine a traficului de ființe umane (TFU). Grație vecinătății cu Uniunea Europeană (UE), liberalizării regimului de vize și asocierii cu UE, atractivitatea RM, ca țară de destinație și de tranzit pentru migranți, a crescut în ultimii ani.⁶ Fluxurile de emigrare a cetățenilor RM se mențin la cote înalte, determinând o criză demografică profundă, manifestată și prin lipsa forței de muncă în interiorul țării. Ca rezultat, se atestă necesitatea stringenței a unor schimbări majore în toate sferile, pentru a opri exodul masiv de populație. Întrucât asemenea reforme necesită multe resurse, eforturi susținute și parteneriat durabil între toți actorii implicați, una dintre soluțiile imediate ar fi ajustarea politicilor migraționale naționale, pentru atragerea forței de muncă din alte țări, adică stimularea imigrației în țară, în scop de muncă.

La momentul actual, în Republica Moldova nu există o viziune unitară privind stimularea imigrării. În timp ce unele instituții de stat se pronunță împotriva acceptării imigranților în scop de muncă, agenții economici solicită o politică mai liberă și mai stimulatorie pentru atragerea forței de muncă. În pofida tuturor controverselor existente, în 2018, a fost liberalizată intrarea în RM, respectiv, lista țărilor cetățenii cărora au nevoie de invitație pentru obținerea vizei în RM, a fost simplificată, de la 85 la 38, iar din cele peste 100 de țări, cetățenii cărora aveau nevoie de vize pentru intrare în RM, au rămas doar 58. Desigur, această schimbare impune o abordare holistică pentru a implementa o serie de măsuri care ar contribui la managementul integrat al frontierei, la migrația sigură și contracararea TFU, în conformitate cu standardele internaționale și regionale, în spiritul asigurării drepturilor omului și al atingerii Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă.

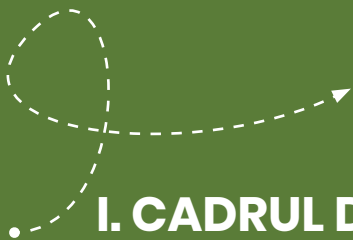
⁶ Compendiul Statistic al Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova pentru anii 2014-2016, Chisinau, 2018.

Raportul recent al Departamentului de Stat al Statelor Unite ale Americii privind traficul de persoane (TIP) atestă că Guvernul RM încă are carențe și nu respectă pe deplin standardele minime pentru eliminarea TFU.⁷ Deși se depun eforturi semnificative susținute de partenerii de dezvoltare, grave abateri și imixtiuni se mai perpetuează în domeniul judiciar, iar nivelul corupției încă este îngrijorător. Este adevărat că autoritățile sunt preocupate de identificarea, investigarea și prevenirea TFU, preponderent, a cazurilor care implică cetățenii RM, în timp ce identificarea victimelor TFU din rândul imigranților, inclusiv, acordarea statutului oficial de victimă a TFU rămâne a fi o provocare. Raportul nominalizat subliniază faptul că Poliția de Frontieră (PF) din RM nu a cercetat la punctele de trecere a frontierei migrații nedocumentați (atât emigranți, cât și imigranți), pentru a exclude cazurile de TFU, înainte de a-i plasa în locurile de detenție. În plus, raportul notează că imigranții, în special, cei nedocumentați, inclusiv, apatrizii rămân foarte vulnerabili la TFU și exploatare, pe teritoriul RM, în sectorul agricol și de construcții, în primul rând. Ceea ce este o dovadă în plus că, în RM,

nu s-a pus problema TFU din acest punct de vedere, respectiv nu s-au făcut studii care să analizeze vulnerabilitatea migraților, cetățeni ai altor state la TFU și exploatarea pe teritoriul țării.

Aspectele menționate demonstrează necesitatea stringentă a acestui studiu, pentru a cunoaște situația de facto, pentru a identifica bunele practici pe de o parte, și lacunele, pe de altă parte, contribuind, în cele din urmă, la îmbunătățirea politicilor în domeniu dat, a metodelor existente de identificare a imigranților-victime ale TFU și ale exploatării, a modalităților de acordare a accesului la asistență și protecție necesară.

⁷ Trafficking in persons Report. June 2019. Department of State, USA, p. 328.

I. CADRUL DE CERCETARE

1.1. Scopul, obiectivele și ipotezele de cercetare

Scopul acestui studiu constă în analiza vulnerabilității migranților la situațiile de TFU și exploatare pe teritoriul RM. Pornind de la acest scop, **obiectivele** studiului sunt axate pe:

- analiza atât a cadrului instituțional, cât și a bazei legislative care reglementează metodele existente de lucru a specialiștilor organelor și organizațiilor autorizate în vederea identificării, investigării, asigurării protecției și asistenței în cazurile de TFU și exploatare a migranților, cetățeni ai altor state, pe teritoriul RM;
- identificarea lacunelor și a deficiențelor existente în sistemul antitrafic din RM, care împiedică identificarea, asigurarea protecției și asistenței necesare migranților-victime ale TFU și ale exploatării, precum și justificarea necesității

adoptării unor măsuri suplimentare în acest domeniu;

- analiza informației privind presupusele cazuri de TFU și exploatare a migranților, cetățeni ai altor state, pe teritoriul RM, prin prezentarea particularităților acestor cazuri, stabilirea relației acestora cu procesele migraționiste, inclusiv, cu transportarea/tranzitarea iregulară a migranților și stabilirea factorilor de vulnerabilitate a migranților la TFU și exploatare;
- elaborarea recomandărilor pentru creșterea eficacității politicilor și a activității practice a instituțiilor de stat, a organizațiilor societății civile și a altor organizații care activează în domeniul combaterii TFU și exploatării, ținând cont de necesitatea asigurării drepturilor victimelor TFU, în mod special, cetățeni ai altor state.

Ipotezele de cercetare

Ipoteza generală:

- RM nu este pregătită suficient pentru identificarea, investigarea, acordarea asistenței și protecției victimelor și prezumatelor victime ale TFU și ale exploatării, în rândul migranților, cetățeni ai altor state.

Ipotezele specifice:

- unii migranții, cetățeni ai altor state, indiferent de statutul juridic (inclusiv resortisanți ai țărilor terțe, apatrizi, refugiați etc.), sunt expuși pe teritoriul RM la situații de trafic și exploatare;
- cea mai răspândită formă de exploatare a migranților-victime ale TFU pe teritoriul RM este exploatarea prin muncă;
- autoritățile Republicii Moldova au dificultăți în identificarea victimelor TFU și exploatării în rândul migranților, deoarece lipsesc instrumentele și resursele necesare;
- pentru identificarea, investigarea, asigurarea protecției și asistenței migranților-victime și prezumate victime ale TFU și ale exploatării, este necesară o mai bună cola-

borare interinstituțională și intersectorială dintre toți actorii implicați în domeniul prevenirii și combaterii TFU, asigurării drepturilor migranților, protecției și asistenței victimelor TFU.

1.2. Migranții-victime și prezumate victime ale TFU și ale exploatării: aspecte conceptuale și metodologice

Aspecte conceptuale

Migrant

Definiția general acceptată de ONU (1998) pentru noțiunea de „*migrant internațional*” este *orice* persoană care-și schimbă țara de reședință obișnuită. Orice migrant internațional are un statut dublu: este emigrant pentru țara din care pleacă și imigrant pentru țara de destinație. Legislația RM definește migranții: „*străini, persoane care nu dețin cetățenia RM sau apatrizi*”⁸. **În cadrul acestui studiu, termenul „migrant” este utilizat în acest sens.**

Este necesar de menționat **că un anumit procent de migranți, încalcând regimul de ședere sau încalcând frontiera de stat a RM, intră automat în categoria de *migranți iregulari*, sporindu-și vulnerabilitatea la TFU.**

⁸ Legea nr. 200/2010, art.3.

Trafic de persoane sau trafic de ființe umane și victimele acestui fenomen

Prima definiție juridică internațională a traficului de persoane (TIP), acceptată de Națiunile Unite în anul 2000, descrie fenomenul ca „recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane, prin amenințare de recurgere sau prin recurgere la forță ori la alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de autoritate sau de o situație de vulnerabilitate, prin oferta sau acceptarea de plăți ori avantaje pentru a obține consimțământul unei persoane având autoritate asupra alteia, în scopul exploatarei”.⁹ Acest fenomen presupune și exploatarea prin prostituție sau alte forme de exploatare sexuală, muncă sau servicii forțate, sclavie sau practici similare sclaviei, servitute sau prelevarea organelor.

La nivel european, TFU este definit de *Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva TFU*¹⁰, prin analogie cu definiția Națiunilor Unite. Uniunea Europeană a emis câteva directive privind TFU:

- Directiva Consiliului 2004/81/CE, 29 aprilie 2004, privind permisul de ședere eliberat resortisanților țărilor terțe care sunt victime ale TFU sau care au făcut obiectul unei acțiuni de facilitare a imigrației iregulare, care au cooperat cu autoritățile competente;
- Directiva Parlamentului European și a Consiliului 2011/36/UE, 5 aprilie 2011, privind prevenirea, combaterea TFU și protejarea victimelor acestuia.

În baza acestor acte reglatorii, putem analiza fenomenul TFU precizând câteva aspecte importante:

- i. TFU afectează femeii, bărbații, copii și implică o serie de practici de exploatare. Deși traficul a fost asociat, la început, doar cu exploatarea sexuală a femeilor și a fetelor, definirea juridică internațională, prezentată mai sus, clarifică faptul că atât femeile, cât și bărbații, atât fetele, cât și băieții pot deveni victime ale TFU și această ex-

⁹ Art. 3, Protocolul Națiunilor Unite privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special, al femeilor și al copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, 2000.

¹⁰ Convention against Trafficking in Human Beings. Council of Europe Warsaw, 16.05.2005.

ploatare include muncă forțată, practici similare sclaviei etc.;

- ii. TFU și contrabanda cu migranți sunt două infracțiuni diferite. Migrația prin contrabandă implică mișcarea iregulară, facilitată, de-a lungul unei frontiere internaționale, pentru profit. Deși poate presupune o înșelăciune și/sau un tratament abuziv, scopul contrabandei cu migranți este de a profita de mișcarea, nu de exploatarea eventuală, ca în cazul traficului;
- iii. menținerea persoanei într-o situație de exploatare poate avea loc nu numai în țara de destinație, ci și atunci când aceasta se află în țara de tranzit;
- iv. TFU nu poate fi „consimțit”. Dreptul internațional în domeniul drepturilor omului consideră irelevant consimțământul în situații în care libertatea personală este îndepărtată.¹¹

Definiția din Protocolul ONU a avut un rol deosebit de important în elaborarea legislației RM în sfera combaterii TFU, axată pe implementarea practică a acestui Proto-

col. În art. 165 al Codului Penal al RM, TFU este descris ca infracțiune ce cuprinde recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea unei persoane adulte, cu sau fără consimțământul acesteia, în scopul exploatării sexuale comerciale sau necomerciale, al exploatării prin muncă sau servicii forțate, al practicării cerșitului al însușirii ajutoarelor, indemnizațiilor sau alocațiilor sociale, al folosirii ilegale în testări sau experimente medicale ori științifice, al exploatării în sclavie sau în condiții similare sclaviei, al folosirii în conflicte armate ori în activități criminale, al prelevării organelor, țesuturilor și/sau celulelor umane, precum și al folosirii femeii în calitate de mamă-surogat în scop de reproducere, săvârșită prin aplicarea violenței, care nu pune în pericol viața sau sănătatea persoanei, ori cu amenințarea aplicării violenței; răpire; sustragere, tănuire, degradare sau distrugere a documentelor; ținere în servitute, în scopul întoarcerii unei datorii; amenințare cu divulgarea informațiilor confidențiale familiei victimei sau altor persoane fizice sau juridice; înșelăciune; abuz de poziție de vulnerabilitate sau abuz de putere, dare ori primire

¹¹ Human Rights and Human Trafficking. Fact Sheet nr. 36. OHCHR. New York and Geneva, 2014.

a unor plăți sau beneficii, pentru a obține consimțământul unei persoane care deține controlul asupra altei persoane. Este important de menționat că traficul de copii este tratat separat în art. 206 al Codului Penal. Subliniem că, pe parcursul anilor, articolele 165 și 206 au fost completate cu noi aspecte cum sunt cele de însușire a ajutoarelor, indemnizațiilor sau prestațiilor sociale; folosirii ilegale în testări sau experimente medicale sau științifice, exploatarea în sclavie sau condiții similare sclaviei etc.

Completând definiția și analiza TFU, experții recomandă utilizarea a două grupuri de semne distinctive pentru identificarea victimelor TFU: semne directe și semne indirecte.

Semnele directe țin de cele trei elemente constitutive ale TFU, din definiția recunoscută la nivel internațional:

1. *Acțiuni ce se întreprind (ce se face)*: recrutare, transportare, transfer, adăpostire sau primire de persoane cu sau fără consimțământul acestora;

2. *Mijloace/procedee de influență (cum se face)*: amenințare sau fo-

losirea forței, constrângere, răpire, fraudare, înșelăciune, abuz de putere sau vulnerabilitate, acordare de plăți sau beneficii unei persoane aflate în controlul victimei.

3. *Scopul exploatarea (de ce se face)*: exploatarea comercială sau necomercială, prin muncă sau servicii forțate, prin cerșit, în sclavie sau în condiții similare sclaviei, de folosire în conflicte armate sau în activități criminale, de prelevare a organelor sau țesuturilor.

Astfel, pentru identificarea victimei TFU, potrivit semnelor directe, este necesar de stabilit prezenta combinației dintre orice acțiuni ilicite, cu orice mijloace de influență, în orice scop de exploatare.

În cazul în care specialistul nu dispune de suficientă informație care ar atesta semnele directe ale TFU, pentru identificarea **prealabilă** a victimelor TFU, pot fi aplicate semnele indirecte,¹² care includ date cu privire la:

- 1) profilul social al victimei TFU, raportat la media statistică;
- 2) profilul psihologic al victimei TFU, raportat la media statistică;

¹² Ghidul cu privire la identificarea victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane, aprobat prin Ordinul nr. 33 din 20.02.2012 de Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei.

- 3) modul de organizare a trecerii peste hotare;
- 4) împrejurările și mediul în care se află victima;
- 5) statutul juridic al victimei, în țara de tranzit sau de destinație etc.

Menționăm, de asemenea, că atât în Codul Penal al RM, cât și în Codul Muncii al RM nu există noțiunea „exploatare prin muncă”. Actele normative nominalizate utilizează noțiunea de „muncă forțată”, care presupune orice muncă, serviciu impus unei persoane, sub amenințare sau fără consimțământul acesteia (art. 7, Codul Muncii), sau obținerea muncii de la o persoană împotriva voinței ei, prin constrângere sau înșelăciune (art. 168, Cod Penal).

Aspecte metodologice

Identificarea victimelor TFU și explotării, în fluxurile migraționale mixte, este un proces destul de complex **și dificil**. **Diferite organizații** internaționale de profil depun eforturi pentru studierea

acestei probleme, un rol deosebit de important revenindu-i Agenției Națiunilor Unite pentru Migrație, cunoscută ca Organizația Internațională pentru Migrație (OIM).¹³

Pe parcursul ultimilor ani (2015-2017) OIM a efectuat mai multe cercetări privind traseele migraționale mediteranene și cele din Balcanii de Vest către Europa.¹⁴ Aceste cercetări sunt parte componentă a Matricei de Urmărire a Deplasării (Displacement Tracking Matrix (MUD/DTM) a OIM în Marea Mediterană. Cercetările au la bază un chestionar, care a fost pilotat în anii 2015-2016 și, ulterior, îmbunătățit, luându-se în calcul datele colectate și sugestiile care au parvenit, implicit, din partea migranților propriu-ziși. Chestionarul include mai multe întrebări privind protecția persoanelor, în special, protecția copiilor implicați în procesele migraționiste, persoanele traficate și alte persoane exploatare.

În afară de informațiile despre profilul detaliat al migranților, cum ar fi: vârsta, sexul, originea,

¹³ Human trafficking through the Central Mediteranian route: data, stories and information collected by the International Organization for Migration. IOM, 2017.

¹⁴ Flow monitoring surveys: the human trafficking and other exploitative practices indication survey. IOM, 2017. See: https://migration.iom.int/docs/Analysis_Flow_Monitoring_and_Human_Trafficking_Surveys_in_the_Mediterranean_and_Beyond_adults_children.pdf

nivelul de educație și experiența de muncă, motivul de a migra, costul, statutul familial, situația copiilor, cercetările au inclus și un *Modul referitor la TFU și alte practici de exploatare*. Astfel, chestionarul pentru acest modul include o serie de întrebări care au scopul de a depista și a înregistra semnele TFU și a altor practici de exploatare, pe care respondenții sau alți migranți care călătoresc cu aceștia (adulți și copii între 14 și 17 ani) le-ar fi putut experimenta pe traseu. Versiunea actualizată a chestionarului permite o mai bună înțelegere a procesului decizional de a migra din țara de origine spre țara de destinație/ședere și evidențiază setul de indicatori de exploatare pe traseul parcurs, incluzând referințe la violența sexuală și de gen, de asemenea permite să surprindă cu mai mare precizie locațiile în care au apărut circumstanțele TFU. Așadar, Modulul respectiv colectează informații despre circumstanțele, semnele, dovezile *TFU și practicile exploatoare* cu care respondentul sau un membru al familiei sale s-a confruntat, fie în mod direct sau indirect, în calitate de martor în timpul călătoriei. În runda de colectare a datelor în rândul migranților din regiunea mediteraneană, anul 2017, au fost incluse șase întrebări bazate pe

semnele directe ale TFU, pentru a obține informații dacă respondențul a fost sau nu a fost expus pe parcursul călătoriei, la trafic sau exploatare:

1. A prestat muncă sau alte activități, fără obținerea plății cuvenite (experiență directă)?
2. A fost forțat/ă să presteze muncă sau alte activități, împotriva voinței (experiență directă)?
3. A fost abordat/ă de cineva pentru o căsătorie aranjată (pentru respondent sau pentru oricine din familia sa) (experiență directă)?
4. A fost ținut/ă într-o anumită locație împotriva voinței sale (experiență directă)?
5. A cunoscut situații în care migranții de pe traseu au fost abordați de oameni care oferă bani pentru sânge, organe sau pentru alte părți ale corpului (observare)?
6. A cunoscut situații în care migranții de pe traseu au fost forțați să dea sânge, organe sau alte părți ale corpului (observare)?

Două întrebări suplimentare, privind violența fizică și sexuală, au

fost pilotate doar în Italia, pentru a surprinde dacă migrații în timpul călătoriei:

1. Au suferit din cauza violenței fizice sau de orice alt tip de violență (experiență directă)?
2. Au cunoscut cazuri în care migrații au fost amenințați cu violență sexuală (observare)?

Experiențele descrise, în baza acestor întrebări, nu au fost colectate cu scopul de investigare a cazurilor de TFU și pedepsire a infractorilor. Scopul acțiunilor date a fost prevenirea TFU, prin identificarea la etapă incipientă a persoanelor care prezintă vulnerabilități față de TFU și acordarea protecției necesare persoanelor exploatate sau traficate, identificate ca victimele ale TFU. Dacă în timpul efectuării cercetărilor interviuatorii întâlneau persoane cu nevoi de protecție și care își exprimau consimțământul pentru a fi ajutate, acestea erau direcționate către actorul de protecție relevant.

În procesul de pregătire a acestui studiu, am utilizat și întrebările din *Modulul TFU și alte practici exploatare*, pentru depistarea numeroaselor forme ale TFU și ale exploa-

tării la care sunt expuși migrații în procesul de migrație spre și în RM. Ținând cont de semnele directe și indirecte ale acestui fenomen, precum și de rezultatele analitice ale cercetărilor efectuate de OIM, în bazinul Mării Mediterane, prin migrații-victime ale TFU și ale exploataării, în cadrul acestui studiu, vom înțelege migrații care au fost/sunt expuși la acțiuni ilicite, cu mijloace de influență în scop de trafic și exploatare.

1.3. Metodologia cercetării

Pentru atingerea scopului și obiectivelor de cercetare, s-a propus o abordare metodologică complexă, axată pe cunoașterea situației migraților-victime ale TFU sau vulnerabili la trafic și exploatare, dar și pe experiența reprezentanților din diverse instituții publice și private responsabile de identificarea, investigarea, asistența victimelor TFU și a exploataării, care să permită triangularea datelor¹⁵. Cercetarea s-a bazat pe surse de date primare și secundare. Subliniem faptul că studiul este unul calitativ, explorator, cu alte cuvinte, deschis de perspective. Programul de cercetare al studiului a cuprins:

¹⁵ Tehnică de validare prin care se combină mai multe tehnici de culegere a datelor, pentru a diminua distorsiunile inerente fiecăreia din ele. Triangularea permite verificarea justeții și stabilității rezultatelor.

1. analiza infrastructurii și cadrului de reglementare în domeniul managementului migrației, combaterii TFU și exploatării în rândul migranților, cetățeni al altor state, pe teritoriul RM;
2. analiza datelor statistice și administrative privind fluxurile migraționiste, procesul de imigrare, categoriile de migranți, cu evidențierea datelor privind numărul migranților-victime ale TFU și ale exploatării, în RM;
3. realizarea interviurilor individuale aprofundate cu migranții din alte țări care se află pe teritoriul RM și prezintă vulnerabilitate față de TFU, sunt victime sau prezumate victime ale TFU și ale exploatării. Persoanelor intervievate li s-a asigurat confidențialitatea, participarea acestora la cercetare fiind benevolă și cu minime consecințe în ceea ce privește impactul psihologic, juridic sau de alt ordin. Migranții vulnerabili, victimele și prezumatele victime ale TFU și ale exploatării au fost selectate din rândul beneficiarilor CPTS, CAP, Centrul pentru persoanele fără adăpost „Reîntoarcere” din municipiul Bălți și alte organizații ale societății civile, care oferă asistență refugiaților și migranților. În total, s-au realizat **12 interviuri individuale aprofundate cu migranți din alte țări aflați pe teritoriul RM, victime și prezumate victime ale TFU și ale exploatării** (Anexa 1).
4. realizarea interviurilor individuale cu diverși experți din structurile publice și private, care au responsabilități în domeniul migrației, identificării, investigării și asistenței victimelor și prezumatelor victime ale TFU și exploatării. S-au realizat 21 de interviuri individuale aprofundate cu reprezentanții următoarelor instituții: Poliția de Frontieră (PF), Biroul Migrație și Azil (BMA), Centrul pentru Combaterea Traficului de Persoane (CCTP), Procuratura Generală (PG) și cea specializată (PCCOCS), Inspectoratul de Stat al Muncii, Organizația Internațională pentru Migrație (OIM, misiunea în Moldova), Centrul de Asistență și Protecție a Victimelor TFU (CAP), Centrul de Plasament Temporar al Străinilor (CPTS), organizații ale societății civile care oferă asistență refugiați-

lor, Centrul pentru persoanele fără adăpost „Reîntoarcere” din municipiul Bălți etc. (Anexa 2).

Interviurile cu migranții aflați în situație de vulnerabilitate au avut loc în baza ghidului de interviu semistructurat, specific experienței migraționale individuale, în cazul experților, în baza unui ghid de interviu semistructurat, specific activității instituționale.

1.4. Limitele cercetării

Reiterăm faptul că studiul dat nu și-a propus ca scop cunoașterea cantitativă a fenomenului de TFU și exploatare a migranților pe teritoriul RM. Obiectivele studiului au fost axate pe cunoașterea modalităților de identificare și

investigare a acestor cazuri, precum și analiza interacțiunii dintre instituțiile implicate în acest proces, dar și formularea unor recomandări.

Au existat dificultăți de ordin lingvistic în comunicarea cu migranții-victime și prezumate victime ale TFU și ale exploatării. Aceștia nu întotdeauna au putut să-și exprime ideile în limba străină sau au existat dificultăți de traducere în/din limba maternă a intervievatului. De asemenea, subliniem că unii migranți intervievați au oferit răspunsuri dezirabile și nu au fost întotdeauna sinceri în a relata problemele cu care s-au confruntat sau se confruntă, din motive ce țin de încredere sau frică.

II. INFRASTRUCTURĂ ȘI POLITICI NAȚIONALE

2.1. Infrastructura și cadrul de reglementare privind identificarea și protecția victimelor TFU, în fluxurile migranționiste mixte

Politicile naționale ce țin de gestionarea migrației pe domeniile de imigrare, prevenire a migrației iregulare și a TFU sunt determinate de un șir divers de acte normative:

- *Legea privind regimul străinilor în RM;*¹⁶
- *Legea privind azilul în RM;*¹⁷
- *Legea privind prevenirea și combaterea TFU;*¹⁸

- *Strategia Națională în domeniul migrației și azilului (2011-2020)*¹⁹ și *Planul de acțiuni pentru anii 2016-2020 de implementare a Strategiei date;*²⁰
- *Strategia națională de prevenire și combatere a TFU pentru anii 2018-2023 și Planul de acțiuni 2018-2020 privind implementarea acesteia;*²¹
- *Strategia națională de management integrat al frontierei de stat pentru perioada 2018-2023 și Planul de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind im-*

¹⁶ Legea nr. 200 din 16.07.2010 privind regimul străinilor în RM.

¹⁷ Legea nr. 270-XVI din 18.12.2008 privind azilul în RM.

¹⁸ Legea nr. 241 din 20.10.2005 cu privire la prevenirea și combaterea traficului de ființe umane.

¹⁹ Hotărârea Guvernului nr. 655 din 08.09.2011 cu privire la aprobarea Strategiei Naționale în domeniul migrației și azilului (2011-2020).

²⁰ Hotărârea Guvernului nr. 736 din 10.06.2016 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni pentru anii 2016-2020 privind implementarea Strategiei Naționale în domeniul migrației și azilului (2011-2020).

²¹ Hotărârea Guvernului nr. 461 din 22.05.2018 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a TFU pentru anii 2018-2023 și Planul de acțiuni 2018-2020 privind implementarea acesteia.

plementarea Strategiei date,²²

- *Mecanismul național de gestionare unitară și coerentă a situației în eventualitatea unui aflux sporit de străini;*²³
- *Strategia națională de prevenire și combatere a criminalității organizate pentru anii 2011-2019²⁴ și Planul de acțiuni 2018-2019 pentru implementarea acesteia;*²⁵
- *Regulamentul cu privire la procedurile de returnare, expulzare și readmisie a străinilor de pe teritoriul RM;*²⁶
- *Regulamentul Centrului de plasament temporar al străinilor;*²⁷

Aceste acte normative sunt susținute de acte departamentale interne, standarde de operare, ghiduri de activitate și fișe de post.

Inițiatorul în vederea transpunerii prevederilor Directivei UE 2004/81/CE, privind eliberarea permisului de ședere pentru cetățenii țărilor terțe, care sunt victime ale TFU sau au făcut obiectul facilitării migrației iregulare, a fost *Legea cu privire la regimul străinilor nr. 200/2010* (art. 42¹). Prin acest act, s-a oferit victimei TFU dreptul la reședință temporară, inclusiv, în cazul când aceasta a intrat în mod iregular pe teritoriul țării. Perioada de ședere temporară a victimei TFU poate fi de 6 luni, cu posibili-

²² Hotărârea Guvernului nr. 1101 din 14.11.2018 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de management integrat al frontierei de stat pentru perioada 2018-2023 și Planul de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea acesteia.

²³ Hotărârea Guvernului nr. 1146 din 201.12.2017 cu privire la aprobarea Mecanismului național de gestionare unitară și coerentă a situației în eventualitatea unui aflux sporit de străini.

²⁴ Hotărârea Guvernului nr. 480 din 30.06.2011 pentru aprobarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a criminalității organizate pentru anii 2011-2019.

²⁵ Hotărârea Guvernului nr. 98 din 30.01.2018 pentru aprobarea Planului de acțiuni pe anii 2018-2019 cu privire la implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a criminalității organizate pentru anii 2011-2019.

²⁶ Hotărârea Guvernului nr. 492 din 07.07.2011 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la procedurile de returnare, expulzare și readmisie a străinilor de pe teritoriul Republicii Moldova.

²⁷ Hotărârea Guvernului nr. 493 din 07.07.2011 cu privire la aprobarea Regulamentului Centrului de plasament temporar al străinilor.

tatea de prelungire pe un termen de încă până la 6 luni, în cazul în care victima cooperează cu autoritățile competente ale RM, pentru a identifica și pentru a sancționa infractorii.

Referitor la migrația iregulară, Codul Penal al RM incriminează și sancționează infracțiunile privind organizarea migrației iregulare (art. 362¹) și trecerea ilegală a frontierei de stat (art. 362). În același timp, Codul Contravențional sancționează șederea și munca ilegală a cetățenilor străini și apatrizilor pe teritoriul RM (art. 332-334), precum și încălcarea regulilor de transportare a străinilor (332¹). Legea cu privire la regimul străinilor (capitolul VII) și Codul Penal (art. 105) reglementează îndepărtarea străinilor, șederea cărora pe teritoriul țării este recunoscută de autoritatea competentă ca nelegală.

Regulamentul cu privire la procedurile de returnare, expulzare și readmisie a străinilor pe teritoriul RM, aprobat în conformitate cu legislația în vigoare, stabilește că

cetățenii străini, apatrizi, refugiați și solicitanți de azil poartă răspundere contravențională și penală pentru încălcarea prevederilor legale, iar autoritățile RM realizează monitorizarea persoanelor readmise. Până la expulzare, instanța de judecată poate dispune ca străinii, aflați iregulari pe teritoriul RM, să fie luați în custodie publică, cu plasarea pe un termen, de cel mult 6 luni, în **Centrul de Plasament Temporal al Străinilor (CPTS)**. Regulamentul CPTS transpune, parțial, prevederile Directivei 2008/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 2008, privind standardele și procedurile comune puse în vigoare în statele membre pentru returnarea resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere iregulară.

RM dispune de un cadru instituțional solid în domeniul managementului migrației și combaterii TFU, însă acesta este mai puțin orientat spre cetățenii străini, victime ale TFU și ale exploatării (Tabelul 1).

Tabelul 1. Instituțiile cu responsabilități în managementul migrației și combaterii TFU și categoriile specifice de beneficiari

Instituția	Categoriile specifice cu care interacționează
PF	Toți cei care traversează frontiera, inclusiv, cetățeni străini.
BMA	Cetățenii străini, apatrizii, persoanele cu drept de ședere în RM, cetățenii RM.
CPTS	Străini declarați indezirabili sau împotriva cărora s-a dispus măsura returnării ori expulzării și care au fost luați în custodie publică.
CCTP	Victime ale TFU, inclusiv, copii și victime ale altor infracțiuni conexe (organizarea migrației iregulare, proxenetism, scoaterea ilegală a copiilor din țară, pornografia infantilă etc.).
Procuratura, inclusiv PCCOCS	Victime ale TFU, inclusiv, copii și victime ale altor infracțiuni conexe (organizarea migrației iregulare, proxenetism, scoaterea ilegală a copiilor din țară, pornografia infantilă etc.).
ANOFM	¹
Inspectoratul de stat al Muncii	²
CAP	Victime și prezumate victime ale TFU, inclusiv, copii, cetățeni ai RM

Poliția de Frontieră (PF) este prima autoritate națională care interacționează cu migranții, inclusiv, cu solicitanții de azil sau de orice altă formă de protecție, care se prezin-

tă la frontiera de stat a RM. PF este organul administrației publice din cadrul Ministerului Afacerilor Interne (**MAI**), care își exercită atribuțiile și implementează politica

¹ Au fost revăzute și reduse competențele ANOFM de lucru cu străinii ce doresc să se angajeze în câmpul muncii în RM. Actualmente, ei interacționează cu dosarele acestora care sunt prezentate ANOFM de către BMA.

² Au fost revăzute și reduse competențele în ceea ce privește controlul inopinat la angajatori și posibilitatea de a identifica străini angajați ilegal.

statului în domeniul managementului integrat al frontierei de stat, al combaterii migrației iregulare și a criminalității transfrontaliere,²⁸ inclusiv TFU.

Tendențele de integrare europeană a statului și procesul de liberalizare a regimului de viză cu UE au solicitat implementarea conceptului european de management integrat al frontierelor și au provocat un proces de reformare instituțională. Astfel, la 1 iulie 2012, a intrat în vigoare *Legea cu privire la Poliția de Frontieră nr. 283/2011*, conform căreia Serviciul Grăniceri a fost reorganizat în Poliția de Frontieră și transmis în subordinea MAI. Reorganizarea și transmiterea în subordonarea MAI, din 2012, a produs demilitarizarea și profesionalizarea autorității, precum și asumarea noilor competențe obținute în domeniul combaterii migrației iregulare și criminalității transfrontaliere. Pe această cale, s-a realizat integrarea completă a PF în sistemul organelor de asigurare a ordinii publice și de luptă cu criminalitatea, consolidarea cooperării organelor de drept în domeniul managementului integrat al frontierei de stat.

În urma reformei, PF a fost structurată pe trei niveluri: central, regional și local. Inspectoratul General al Poliției de Frontieră reprezintă unitatea centrală de administrare a PF condusă de către șeful și cei doi șefi adjuncți. Inspectoratul realizează funcțiile în 5 domenii de activitate:²⁹

- supravegherea și controlul trecerii frontierei de stat;
- menținerea regimului frontierei de stat, regimului zonei de frontieră și regimului în punctele de trecere a frontierei de stat;
- asigurarea securității aeronautice;
- combaterea migrației iregulare și a criminalității transfrontaliere;
- organizarea activității Poliției de Frontieră;

În vederea îndeplinirii funcțiilor în domeniul combaterii migrației iregulare și a criminalității transfrontaliere, a fost creată Direcția investigații speciale.

Inspectoratul General al PF are în subordine 4 Direcții Regionale (Nord, Sud, Vest, Est) și sectorul

²⁸ Legea nr. 283 din 28.12.2011 cu privire la Poliția de Frontieră, art.1.

²⁹ Hotărârea Guvernului nr. 1145 din 21.11.2018 cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului General al Poliției de Frontieră.

„Aeroportul Internațional Chișinău”, cu statut de direcție. La nivel local, funcționează 41 de sectoare ale PF, aflate în subordinea Direcțiilor Regionale (**DR**). Sectoarele sunt situate la „frontiera verde” și au în subordine cele 56 de puncte de trecere a frontierei, aflate sub controlul autorităților RM. Subdiviziuni de investigații speciale și urmărire penală au fost înființate și la nivelul DR.

Competențele Inspectoratului General al PF în domeniul combaterii migrației iregulare și a criminalității transfrontaliere includ:

- a) asigurarea controlului asupra migrației în punctele de trecere a frontierei de stat;
- b) efectuarea activității speciale de investigații;
- c) constatarea și examinarea contravențiilor ce atentează la regulile de ședere în Republica Moldova;
- d) asigurarea reacționării prompte la sesizările și comunicările despre infracțiuni și contravenții;
- e) urmărirea penală în privința infracțiunilor atribuite în competență; măsuri de prevenire a infracțiunilor transfrontaliere;
- f) efectuarea constatărilor tehnico-științifice și expertizelor judiciare;

- g) cooperarea cu societatea civilă, în scopul prevenirii migrației iregulare și a criminalității transfrontaliere.

Legea cu privire la Poliția de Frontieră (art.5¹) prevede că șeful Inspectoratului General al PF deține și atribuția de a aproba, în limitele competenței, reglementări privind modul de asigurare a desfășurării activităților speciale de investigații în vederea prevenirii, depistării și contracarării migrației iregulare, contrabandei, TFU și a altor crime.

Sectorul Poliției de Frontieră „Aeroportul Internațional Chișinău”

este subdiviziunea teritorială a Inspectoratului General al PF, cu statut de persoană juridică de drept public. Trebuie menționat că personalul Aeroportului respectă instrucțiunile șefului Direcției investigații speciale al Inspectoratului, cu privire la efectuarea activității speciale de investigații.

Strategia națională de management integrat al frontierei de stat pentru perioada 2018-2023 constituie documentul principal de politici ce reflectă prioritățile și viziunea statului în domeniul prevenirii și combaterii migrației iregulare și a criminalității transfrontaliere. Strategia reunește faptul că Republica Moldova este o țară-sursă de tranzit și de destinație a unor

fenomene infracționale transfrontaliere, precum și faptul că migrația iregulară și TFU reprezintă riscuri principale la securitatea frontieră. Principalele tendințe în evoluția infracționalității transfrontaliere includ amplificarea și diversificarea fenomenelor migrației iregulare, TFU, traficului ilegal cu produse accizabile etc. Creșterea în complexitate a infracționalității transfrontaliere și extinderea, la nivel internațional, a criminalității organizate sunt determinate de existența condițiilor favorizante, cum ar fi: crizele economice, conflictele sociale, etnice, religioase etc. La nivel național, Poliția de Frontieră, Serviciul Vamal și Poliția dețin competențe în domeniul investigațiilor speciale, urmării penale, analizei riscurilor și expertizei documentelor, în scopul prevenirii și contracarării infracționalității. În pofida acestui fapt, se atestă un nivel scăzut al capacității de investigare a subdiviziunilor din domeniu, din cauza deficitului de pregătire a personalului și a lipsei echipamentului. În plus, Strategia notează că, actualmente, există deficiențe de cooperare între structurile specializate, precum și în coordonarea operațională, schimbul de informații la nivel interinstituțional.

Trebuie remarcată crearea și funcționalitatea Grupului comun de analiză a riscurilor în domeniul combaterii criminalității transfrontaliere, a TFU și a migrației iregulare, la care participă Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul de Informații și Securitate, Procuratura Generală și Serviciul Vamal. Strategia prevede măsuri speciale cum ar fi:

- a) consolidarea sistemului de analiză a riscurilor, prin dezvoltarea activității grupurilor de lucru interinstituționale;
- b) elaborarea produselor analitice bazate pe CIRAM (*Common Integrated Risk Analysis Model*).

Un aspect important pentru prevenirea și combaterea migrației iregulare și a infracțiunilor transfrontaliere, ca element inerent al modelului european de acces structurat pe patru nivele de control, este desfășurarea de către PF a măsurilor în țările terțe, ce pot fi întreprinse în cooperare fie cu autoritățile naționale relevante ale acestor țări, fie cu reprezentanțele diplomatice sau consulare ale RM în acestea, fie cu alte organizații relevante. Deși cadrul juridic și instituțional permite acest lucru, PF a RM nu dispune de resursele necesare pentru realizarea de acțiuni în țările terțe. Acestea se referă, în

special, la activitatea ofițerilor de legătură și experților pe documente în țările de origine și tranzit, cu potențial migrator înalt, instruirii pentru personalul diplomatic și consular în expertiza documentelor, cooperarea și schimbul de informații cu misiunile diplomatice și consulare ale RM în străinătate și cele ale țărilor de origine și terțe cu risc migrator în RM.³⁰

Centrul pentru Combaterea Traficului de Persoane (CCTP) al Inspectoratului Național de Investigații, al Inspectoratului General de Poliție al MAI. CCTP este o subdiviziune cu statut de direcție a MAI specializată în combaterea TFU. CCTP i-au fost atribuite competențe în domeniul investigării și urmăririi penale a infracțiunilor de TFU, trafic de copii și a altor infracțiuni conexe (organizarea migrației iregulare, proxenetism, scoaterea ilegală a copiilor din țară, pornografia infantilă etc.). Ca urmare a reformelor instituționale ale MAI, CCTP a fost supus mai multor reorganizări.

CCTP are în componența sa secții care includ personal administrativ, ofițeri de urmărire penală și de investigații, analiști, ofițeri abilitați cu formarea și acordarea suportului metodologic și practic

altor unități de poliție în domeniul prevenirii, combaterii TFU și infracțiunilor conexe. Atribuțiile CCTP, în conformitate cu ultima reorganizare includ: (i) relevarea, investigarea, urmărirea penală a cazurilor de TFU, trafic de copii și a infracțiunilor conexe; (ii) analiza tendințelor și riscurilor legate de fenomenul TFU; (iii) referirea victimelor TFU către serviciile de asistență; (iv) acordarea de suport metodologic și practic pentru unitățile de poliție, în domeniul detectării, investigării și urmăririi penale a cazurilor de TFU; (v) prevenirea TFU, prin intervenții proactive polițienești, ținute spre identificarea potențialelor victime; (vi) diseminarea informațiilor privind fenomenul TFU, prin intermediul mass-media și ONG-urilor de profil.

În urma ultimei reforme instituționale, s-a realizat o specializare mai pronunțată a CCTP, în vederea consolidării rolului său de unitate specializată a Inspectoratului General de Poliție în domeniul combaterii TFU. CCTP a adoptat o nouă politică de abordare a cazurilor, care constă în concentrarea resurselor asupra investigării cazurilor de TFU, ținând cont de complexitatea

³⁰ Guidelines for IBM in EC External Cooperation. European Commission. Brussels, November 2009.

acestora.³¹ Noua politică include monitorizarea și preluarea de la alte autorități nespecializate a cazurilor care au tangență cu TFU și infracțiunile conexe, specializarea ofițerilor CCTP pe forme distincte de exploatare, identificarea și reținerea tuturor infractorilor până în țara de destinație, nu doar a celor cu rol episodic. De asemenea, a fost intensificată cooperarea polițienească internațională, inclusiv, prin optimizarea schimbului de informații și diversificarea instrumentelor. În acest context, s-a făcut o partajare mai pronunțată a competențelor dintre CCTP și alte autorități de aplicare a legii, bazată pe specializări, nu pe competențe exclusive. În mod special, CCTP a păstrat competențele de bază în domeniul combaterii TFU și infracțiunilor conexe. Competențele privind investigarea și urmărirea penală a cazurilor de organizare a migrației iregulare au fost preluate și de PF, noua subdiviziune a MAI, împreună cu toate atribuțiile conexe, inclusiv, analiza fenomenului, elaborarea și promovarea de inițiative legislative pentru combaterea acestuia. PF i-a fost atribuită, de asemenea, funcția de examinare a cazurilor de TFU detectate la frontieră. Nu s-a făcut o

delimitare bazată pe oferirea de competențe exclusive CCTP, în domeniul combaterii TFU, iar PF, în domeniul combaterii organizării migrației iregulare. O astfel de delimitare nu a fost considerată eficientă, deoarece nu permite tratarea transversală și complexă a acestor fenomene.

Procuratura Generală (PG). În cadrul Direcției urmărire penală și criminalistică a PG, funcționează Secția combaterea TFU. Procurorii din cadrul secției nominalizate au următoarele atribuții la subiectul TFU: a) contribuie la implementarea unitară de către Procuratură a politicii statului în domeniul combaterii TFU, a traficului de copii, a traficului de organe, precum și a combaterii organizării migrației iregulare; b) generalizează și contribuie la unificarea practicii în domeniul urmăririi penale pe cazurile de TFU, trafic de copii, trafic de organe, organizare a migrației iregulare și altor infracțiuni similare sau conexe acestora; c) monitorizează și contribuie la realizarea prevederilor *Convenției Consiliului Europei privind lupta împotriva TFU*, semnată la Varșovia, 16 mai 2005; d) examinează, în condițiile legii, reclamațiile împotriva acțiunilor sau inacțiunilor procurorilor

³¹ Trafficking in Persons Report. US Department of State. Washington, 2014.

sau ofițerilor de urmărire penală la investigarea cazurilor de TFU, organizare a migrației iregulare și a altor infracțiuni similare sau conexe acestora; e) acordă ajutor practic și metodologic procurorilor și ofițerilor de urmărire penală în domeniul investigării cazurilor de TFU, de organizare a migrației iregulare și a altor infracțiuni similare sau conexe acestora; f) reprezintă Procuratura în cadrul întrunirilor organizate în domeniul combaterii TFU și migrației iregulare, la nivel național și internațional; g) prezintă propuneri privind perfecționarea legislației și participă la elaborarea de acte normative în domeniul combaterii TFU și organizării migrației iregulare; i) efectuează studii în vederea depistării și înlăturării cauzelor și condițiilor ce favorizează TFU, publică informații statistice și rapoarte de analiză privind combaterea TFU; j) conlucrează cu organizațiile neguvernamentale și cele internaționale în domeniul politicilor de prevenire și combatere a TFU și a migrației iregulare etc.

Reprezentanții procuraturii, care au participat la cercetare, au evidențiat că secția de combatere a TFU este responsabilă de moni-

torizarea și unificarea practicii pe cazurile de TFU, cazuri de trafic de copii, migrație iregulară, a altor infracțiuni conexe sau similare acestor crime acumulate de alte subdiviziuni: biroul antitrafic, **Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale (PCCOCS)**, procurorii responsabili din teritoriu. În acest mod, se urmărește calitatea acțiunilor de urmărire penală și calitatea acțiunilor procurorilor să fie în conformitate cu normele internaționale, în special, convențiile pe care le-a ratificat RM. Secția nu are ca obiectiv de bază investigarea crimelor respective. Cu titlu de excepție, Procurorul general poate propune ca să fie făcute diferite investigații. De asemenea, șeful secției este secretarul *Consiliului coordonator al organelor de drept cu atribuții în domeniul combaterii TFU, de pe lângă procurorul general*. Consiliul nominalizat este prevăzut de *Legea privind prevenirea și combaterea TFU nr.241, din 20 octombrie 2005*, și se întrunește nu mai rar de 2 ori pe an. La ședințele acestuia, din anul 2018, s-a discutat despre necesitatea specializării judecătorilor, activitatea biroului antitrafic din cadrul procuraturii Municipiului Chișinău, introducerea definiției de prostituție (art. 89

din Codul Contravențional), interacțiunea și schimbul de informații în domeniul analizei, monitorizării și acțiunilor de combatere a TFU etc. Consiliul a fost apreciat drept o platformă eficientă, în cadrul căreia reprezentanții organelor de drept discută și rezolvă problemele în domeniu.

Biroul antitrafic și investigarea crimelor cibernetice pe lângă procuratura Chișinău include procurorii instruiți și responsabili, exclusiv, de dosare în domeniul TFU și a crimelor conexe. S-a menționat că 5 procurori din cadrul acestei instituții „*au 130 de dosare pe TFU la care se mai adăogă 30 de dosare pe crimă cibernetică*” (IIA_E_5).

Biroul Migrație și Azil (BMA)³² – subdiviziune a MAI, responsabilă de implementarea politicii de stat în domeniul migrației, azilului, apatridiei și integrării străinilor.

Din punct de vedere structural, BMA cuprinde următoarele direcții: Direcția combaterea șederii ilegale a străinilor, Direcția evidență străini, Direcția imigrări, Direcția azil și integrare, Direcția legislație, coordonare și gestionare de date, precum și subdiviziuni teritoriale (2 servicii regionale de documentare a străinilor, 3 secții regionale de combatere a șederii ilegale a străinilor, 6 servicii de evidență a străinilor, 3 centre de integrare pentru străini).³³ Semnalăm că BMA s-a implicat activ în racordarea legislației naționale în domeniul migrației și azilului la standardele internaționale, la elaborarea unui cadru normativ referitor la integrarea refugiaților.

Misiunea BMA constă în realizarea prerogativelor ce țin de implementarea politicii în domeniul migrației și azilului, gestionarea fenomenului migrației prin admiterea

³² Activitatea BMA se desfășoară în conformitate cu Constituția RM, Legea nr. 200 din 16 iulie 2010 privind regimul străinilor, Legea nr. 270-XVI din 18 decembrie 2008 privind azilul în RM, Legea nr. 274 din 27 decembrie 2011 privind integrarea străinilor în RM, Legea nr. 320 din 24 decembrie 2012 cu privire la activitatea Poliției și statutului polițistului, Legea nr. 133 din 8 iulie 2011 privind protecția datelor cu caracter personal, în conformitate cu decretele Președintelui RM, ordonanțele și hotărârile Guvernului, actele departamentale ale MAI și cele interdepartamentale, tratate și convenții internaționale la care RM este parte.

³³ Subdiviziunile teritoriale ale BMA din subordinea MAI includ: 2 servicii regionale de documentare a străinilor (la nordul și sudul RM), 3 secții regionale de combatere a șederii ilegale a străinilor (la nordul, centrul și sudul RM), 6 servicii de evidență a străinilor în partea estică a RM, la hotarul cu autoproclemata Republică Transnistreană, 3 centre de integrare pentru străini la nord, centru și sud).

și documentarea străinilor cu acte de identitate, recunoașterea statutului de refugiat și statutului de apatrid, acordarea protecției umanitare, coordonarea procesului de integrare a străinilor în RM, controlul legalității șederii străinilor pe teritoriul RM, custodia publică și aplicarea corespunzătoare a măsurilor de îndepărtare și a măsurilor restrictive.³⁴

În domeniul managementului migrațional, BMA are următoarele funcții de bază: (i) participă la elaborarea politicii statului, prin formularea de propuneri în domeniul migrației, azilului, apatridiei și integrării străinilor; (ii) implementează și supraveghează respectarea legislației în domeniul migrației, azilului, integrării și apatridiei, a altor acte legislative și normative ce țin de aceste probleme; (iii) asigură conducerea nemijlocită și controlul activității subdiviziunilor din subordine; (iv) asigură gestionarea proceselor migraționale; (v) acordă asistență și facilitează procesul de integrare a străinilor în RM, în conformitate cu prevederile legislației în vigoare; (vi) asigură combaterea șederii ilegale a străinilor pe întreg teritoriul țării și monitorizează fluxul

de străini, (vii) asigură respectarea drepturilor și libertăților străinilor pe teritoriul RM.

Reieșind din misiunea și funcțiile ce-i revin în activitatea sa, BMA exercită atribuții complexe în domeniul managementului migrațional. Astfel, în domeniul imigrării, BMA: (i) asigură organizarea activității ghișeelor de documentare a străinilor, la nivel central și regional; (ii) recepționează și examinează cererile privind acordarea/prelungirea dreptului de ședere provizorie și permanentă și a dreptului la repatriere, cererile privind eliberarea actelor pentru străini etc.; (iii) înregistrează muncitorii detașați la muncă pentru o perioadă de până la 90 de zile; (iv) exercită funcția de examinare a evidenței străinilor; (v) colectează, procesează și prelucrează datele personale referitor la străinii care intră și se stabilesc cu reședința sau domiciliu în RM. În domeniul azilului și apatridiei: (i) acordă, încetează și anulează statutul de refugiat sau de protecție umanitară; (ii) recunoaște, refuză și anulează statutul de apatrid; (iii) administrează centrul de cazare a străinilor și soluționează problemele ce țin de activitatea

³⁴ Hotărârea Guvernului nr. 914 din 07.11.2014 cu privire la aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare, a structurii și a efectivului-limită al BMA din subordinea MAI.

lui etc. În domeniul combaterii șederii ilegale a străinilor: (i) verifică legalitatea șederii și plasării în câmpul muncii, pe teritoriul RM, a cetățenilor străini și apatrizi; (ii) întreprinde măsuri de depistare a căsătoriilor fictive încheiate între cetățenii străini și cei ai RM, precum și înainteză solicitări, în vederea declarării nulității acestora; (iii) emite, în privința străinilor și apatrizilor, decizii de returnare, inclusiv, sub escortă, de revocare și anulare a dreptului de ședere, de anulare a vizei; (iv) efectuează îndepărtarea cetățenilor străini și a apatrizilor de pe teritoriul RM; (v) înainteză demersuri în instanțele de judecată privind luarea în custodie publică a cetățenilor străini și apatrizilor, care nu pot fi îndepărtați, în termen de 24 de ore, precum și prelungirea duratei acesteia; (vi) aplică regimul tolerării în Republica Moldova, în privința cetățenilor străini și apatrizilor; (vii) implementează acordurile de readmisie, încheiate între Guvernul RM și guvernele altor state.

Regulamentul nu prevede atribuții specifice ale BMA, cu referire la TFU și exploatarea străinilor. În cazul în care, în vizorul angajaților BMA, ajung cazuri referitoare la TFU sau exploatare, aceștia apelează la CCTP sau PCCOCS – „de

obicei TFU, apare, inițial, ca migrație ilegală” (IIA_E_1); „pe partea penală, inclusiv, traficul de persoane, muncă, sclavie etc., cazurile se transmit la instituțiile cu competențe în domeniu: Procuratură, CCTF” (IIA_E_8).

BMA, inclusiv, cele 3 structuri teritoriale, au ca responsabilitate identificarea străinilor în diferite situații de ședere ilegală: depășirea termenului de ședere, lipsa întrunirii condițiilor de ședere etc. În acțiunile de combatere a șederii ilegale, angajații BMA se confruntă frecvent cu cazuri de muncă nedecarată a străinilor. Reprezentanții BMA intervievați au semnalat existența cazurilor de sancționare când au fost angajați străini ilegal. Migranții identificați în aceste situații sunt din fostele țări ale URSS (Ucraina, Federația Rusă, Uzbekistan etc.). În același timp, în astfel de situații nu au fost identificați migranți din țările asiatice (nu postsovietice) sau africane.

Centrul de Plasament Temporal al Străinilor (CPTS), subdiviziune a BMA a fost creat în anul 2008. CPTS este o structură specializată, subordonată BMA și destinată cazării temporare a străinilor declarați indezirabili sau împotriva cărora s-a dispus măsura returnării ori expulzării și care au fost luați în

custodie publică.³⁵ Centrul oferă și asigură protecție străinilor, sprijin în respectarea deplină și efectivă a drepturilor lor, tratament demn și respectuos, cazare pentru perioada stabilită de legislația în vigoare.³⁶ Un important instrument de monitorizare a respectării drepturilor persoanelor aflate în custodia statului, numit Mecanismul de Observare, a fost instituit și implementat de către OIM misiunea în Moldova, 2010-2013, transmis spre utilizare către BMA. Mai mult decât atât, CPTS este monitorizat de Ombudsman (Avocatul Poporului) și colaborează cu aproximativ 23 de

țări, în scopul stabilirii identității imigrantului astfel, încât să îi fie respectate drepturile.³⁷

CPTS este instanța unde migranțul iregular își petrece ultima etapă de aflare în RM, înainte de a fi returnat țării de origine sau țării terțe, care acceptă să îl primească. Reprezentantul CPTS a menționat că, anual, prin instituție „*trec 100-120 de străini, dintre care vreo 40% sunt fără acte și își declară o identitate oarecare care trebuie verificată*” (IIA_E_7). Marea majoritate a migranților care ajung în CPTS sunt bărbați „*până la 10% sunt doamne*”. De obicei, aceștia sunt

³⁵ Regulamentul CPTS. HG nr. 493 din 07.07.2011.

³⁶ CPTS a fost renovat și dotat de către Misiunea OIM în Moldova din fondurile UE, cu sprijinul guvernelor Finlandei, Suediei, la moment, cheltuielile de întreținere a centrului sunt suportate de către stat. OIM a oferit, de asemenea, sprijin în instruirea personalului angajat.

³⁷ În cadrul proiectelor MIGRAMOL, GUMIRA și SIREADA (2009-2013), Misiunea OIM în Moldova, din fondurile UE, cu sprijinul adițional al guvernelor Austriei, Finlandei, Suediei a pus piatra de temelie pentru reformarea CPTS. Centrul a fost renovat și dotat cu echipament, resurse umane adiționale pentru acordarea serviciilor de asistență medicală, juridică, socială, psihologică, conform standardelor europene. Un ciclu de instruire specializate și vizite de studii în câteva centre similare din țări europene au contribuit la creșterea capacităților personalului angajat astfel, încât au fost puse bazele abordărilor la standarde înalte a drepturilor migranților, indiferent de statutul lor. În anul 2010, a fost semnat Memorandumul de colaborare privind asigurarea drepturilor cetățenilor străini și apatrizilor plasați în CPTS dintre MAI, Serviciul Grăniceri (actuala PF), OIM, Centrul de Drept al Avocaților, Institutul de Reforme Penale. Gradual, către 2013, au fost transmise toate responsabilitățile către BMA și, la moment, cheltuielile de întreținere a centrului sunt suportate de către stat. Detalii despre rezultatele proiectului SIREADA –

https://www.iom.md/sites/default/files/publications/Migration%20management/pdf/9_SIREADA%20Nesletter%20%20Issue%201%20to%20Issue%205_ENG.pdf

migranți iregulari, care au încălcat regimul de ședere sau de trecere a frontierei de stat „*migranții din Asia, Africa, prinși la frontieră sau pe teritoriul RM*” (IIA_E_7). Pentru fiecare străin plasat se deschide un dosar de identificare și CPTS face legătura cu instituțiile din țara de origine a străinului, prin instituțiile care sunt abilitate de RM sau prin acorduri semnate de RM cu alte țări. Sunt cazuri când țara de origine nu-și recunoaște cetățenii. Aceasta e o categorie specifică de străini, din cadrul fostelor țări ale URSS (Ucraina, Federația Rusă, Kazahstan etc.), care s-au scos de la evidență din țara de origine. În astfel de situații, migranții sunt documentați ca apatrizi. Totuși, străinii aflați în custodia statului și cazați în CPTS, pot solicita azil, în cazul în care au dovezi incontestabile pentru aceasta. În mod similar, în cazul în care sunt date confirmatorii, un migrant aflat în CPTS poate fi declarat victimă a TFU sau exploatării. Până în anul 2018, nu s-au atestat cazuri când străinii plasați în CPTS să se declare victime ale TFU sau ale exploatării.³⁸

Agencia Națională de Ocupare a Forței de Muncă (ANOFM), în virtutea ultimelor reforme, a fost ex-

clusă din ecuația de a interacționa direct cu imigranții care doresc să se angajeze în câmpul muncii, în RM (pentru a da aviz favorabil la angajarea în câmpul muncii și a documenta dreptul la muncă). În anul 2018, s-au realizat modificări în cadrul normativ, prin care BMA a fost împuternicit să confirme statutul de imigrant în scop de muncă. Schimbările operate vizează simplificarea procedurilor de plasare în câmpul muncii pentru străini. Anterior, imigrantul, în scopul angajării în câmpul muncii, trebuia să prezinte personal două pachete de documente identice – unul pentru BMA și altul pentru ANOFM. Actualmente, în acest proces sunt implicați angajatorii imigrantului, BMA preluând și transmitând al doilea exemplar al dosarului către ANOFM. Reprezentanții BMA consideră că activitatea instituțiilor de stat va deveni mai eficientă în urma modificărilor cadrului normativ din 2018, fiindcă: (i) angajatorii sunt mai informați privind munca străinilor, (ii) străinii cunosc că trebuie să se documenteze, în caz contrar ei sunt sancționați, inclusiv, cu deportarea, (iii) angajații BMA colaborează mai bine cu diferite instituții locale „*au posibilitate de a primi informație mult mai rapid*

³⁸ În 2018, a fost semnalat de către BMA și CCTP cazul cetățenilor turci exploatați la muncă în construcție.

și mult mai eficient, iar angajatorii și străinii devin mai disciplinați și mai receptivi la cerințele legislației” (IIA_E_3).

Inspectoratul de Stat al Muncii a trecut, de asemenea, prin reorganizări. Reprezentantul acestei instituții a semnalat imposibilitatea identificării cazurilor de exploatare prin muncă atât a cetățenilor RM, cât și a migranților, pe motiv că au fost limitați în competențe și nu pot efectua controale inopinate³⁹ „...schimbările prevăd că nu pot fi efectuate controale la sediul instituțiilor, organele de control invită acum agentul economic la ei” (IIA_E_19). Respectiv, Inspectoratul de Stat al Muncii se află în imposibilitatea de a respecta convențiile internaționale în domeniul muncii, pe care RM le-a semnat (Convenție 81 din 1947, privind inspecția muncii în industrie și comerț, Convenția 129 din 1969, privind inspecția muncii în agricultură).

Centrul de Asistență și Protecție a victimelor și potențialelor victime ale TFU (CAP) este o instituție publică ce prestează servicii sociale de specializare înaltă, care oferă intervenție în cazuri de criză pentru persoanele identificate în calitate de victime ale TFU, cetățeni

ai RM. CAP și-a început activitatea în ianuarie 2001, cu suportul OIM, misiunea în Moldova, ca răspuns la solicitarea crescândă a serviciilor de reabilitare pentru un număr impunător de femei din Moldova, care se întorceau din țările balcanice, după experiențe de exploatare. În 2008, datorită colaborării continue și a angajamentului sporit asumat de către Guvernul RM în abordarea fenomenului în cauză, CAP a fost instituționalizat prin *Hotărârea Guvernului Nr. 847 din 11.07.2008*, cu privire la crearea instituției publice din subordinea Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale (MSMPS). Deseori, Centrul este primul loc de interacțiune a victimei TFU cu serviciile de asistență, unde aceasta poate primi ajutor la revenirea în RM. De-a lungul anilor, CAP a devenit cel mai important și cel mai solicitat prestator de servicii pentru victimele TFU în RM.

Actualmente, CAP este elementul-cheie al Sistemului Național de Referire (SNR) pentru protecția și asistența victimelor și prezumatelelor victime ale TFU, reprezentând un sistem consolidat prin interacțiunea structurilor de stat, instituțiilor guvernamentale, organizațiilor nonguvernamentale, specialiștilor

³⁹ Legea nr. 131 din 08.06.2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător.

de diferite nivele în scopul acordării asistenței și protecției cât mai eficiente a victimelor TFU, precum și a persoanelor aflate în situație de risc, ca și prezumate victime ale traficului, cetățeani ai RM. Centrul acordă beneficiarilor plasament și alimentare, servicii medicale, sociale, psihologice și juridice. Serviciile Centrului sunt accesibile atât victimelor identificate peste hotarele RM, cât și victimelor și/sau persoanelor aflate în situații de risc, identificate pe teritoriul RM. În situații excepționale, CAP oferă servicii de plasament, servicii medicale, servicii de alimentare etc. și pentru imigranții-victime și prezumate victime ale TFU și ale exploataării (copii și femei).

2.2. Statutul juridic al migrantului și accesul la asistență și protecție

Dreptul de ședere

Străinii, care intră legal în RM, pot rămâne pe teritoriul ei numai în perioada stabilită de viză, cu excepția cazurilor când li s-a acordat drept de ședere provizorie sau de ședere permanentă. Dreptul de ședere provizorie se acordă străinului în baza unei cereri:

- imigrare pentru angajare în câmpul muncii;

- specialiști și/sau investitori străini;
- studii;
- reîntregirea familiei;
- activități umanitare, voluntariat sau religioase;
- tratament medical de lungă durată, un tratament balneo-sanatorial sau de recuperare;
- **protecția victimelor TFU și/sau victimelor violenței în familie;**
- pentru alte scopuri prevăzute de legislația națională.⁴⁰

În funcție de motivul solicitării, dreptul de ședere provizorie poate fi acordat pentru o perioadă de până la 5 ani, în cazurile prevăzute de lege, pentru o altă perioadă. Atunci când expiră termenul, migrantul trebuie să părăsească RM, dacă nu are motive de a solicita drept de ședere permanentă.

Este important de evidențiat detaliile juridice care determină dreptul de ședere provizorie pentru străini, victime ale TFU. Străinul care este sau care a fost victimă a TFU, inclusiv, în cazul când acesta a intrat în mod iregular pe teritoriul țării, poate obține și/sau prelungi dreptul de ședere, dacă sunt

⁴⁰ Legea nr. 200 din 16.07.2010 privind regimul străinilor din RM, art. 31.

îndeplinite cumulativ următoarele condiții:⁴¹

- a) străinul manifestă o voință clară de a coopera cu autoritățile competente la identificarea și tragerea la răspundere penală a participanților la săvârșirea infracțiunii a cărei victimă este;
- b) străinul a rupt orice relații cu persoanele suspectate de comiterea infracțiunii a cărei victimă este;
- c) șederea pe teritoriul țării a străinului este necesară pentru buna desfășurare a procesului penal;
- d) străinul nu prezintă pericol pentru securitatea națională și/sau pentru ordinea publică.

Pentru solicitarea acordării sau prelungirii dreptului de ședere provizorie pentru victimele TFU, este necesar de prezentat un șir de acte:

- a) ordonanța organului de urmărire penală de recunoaștere a sa, în calitate de parte vătămată;
- b) documentul de trecere a frontierei de stat sau orice alt document care confirmă identitatea sa, în cazul în care acestea lipsesc, o declarație pe

propria răspundere, în care vor menționa datele de identitate;

- c) confirmarea privind adresa de domiciliu sau de reședință în RM. Dreptul de ședere provizorie pentru victimele TFU poate fi acordat, la solicitarea victimei, pentru o perioadă de **6 luni**, cu posibilitatea prelungirii pentru o perioadă de până la 6 luni, în condițiile de mai sus. La expirarea dreptului de ședere provizorie, în privința victimelor TFU, se aplică dispozițiile generale privind regimul străinilor în RM.

Dreptul de ședere provizorie pentru victimele TFU poate fi revocat în una dintre următoarele situații:

- a) victima a reluat, din proprie inițiativă și întreține în mod activ legătura cu persoanele suspectate de comiterea infracțiunii;
- b) autoritățile competente consideră cooperarea victimei ca fiind frauduloasă ori consideră plângerea acesteia ca fiind frauduloasă sau nefondată;
- c) șederea străinului pe teritoriul țării prezintă pericol pentru securitatea națională și/sau pentru ordinea publică;

⁴¹ Legea nr. 200 din 16.07.2010, art. 42¹.

- d) victima a încetat să coopereze în cadrul procesului penal;
- e) a intervenit una dintre situațiile specificate la art. 275 al Codului de procedură penală (circumstanțele care exclud urmărirea penală).

Dreptul de ședere provizorie pentru victimele TFU și permisul de ședere aferent se eliberează în mod gratuit.

Conform Legii nr.200 din 16.07.2010 (art. 45), dreptul de ședere permanentă în RM, poate fi acordat străinului titular al dreptului de ședere provizorie, dacă întrunește cumulativ următoarele condiții:

- a) are drept de ședere provizorie legală și continuă, pe teritoriul RM, cel puțin 3 ani, în cazul străinului căsătorit cu un cetățean al RM;
- b) are drept de ședere provizorie legală și continuă, pe teritoriul RM, cel puțin 5 ani, în cazul străinului din alte categorii;
- c) face dovada faptului că deține mijloace suficiente de întreținere, în afară de străinii căsătoriți cu cetățeni ai RM;
- d) dispune de spațiu de locuit;
- e) deține un certificat care îi atestă nivelul mediu de cu-

noaștere a limbii de stat sau un act de studii eliberat de o instituție de învățământ cu predare în limba română, cu excepția beneficiarilor de pensii pentru limită de vârstă;

- f) îndeplinește condițiile de intrare în RM, prevăzute de lege;
- g) nu a intervenit, în perioada șederii în RM, nici unul dintre motivele de nepermisere a intrării pe teritoriul RM prevăzute de lege;
- h) nu a avut, în ultimii 3 ani, antecedente penale.

Formele de protecție a migranților

Este primordial să evidențiem că autoritățile competente ale RM sunt obligate să ofere protecție, adică azil, și să asigure accesul pe teritoriul RM oricărui străin aflat la frontieră, din momentul solicitării în scris sau oral, din care să rezulte, cu certitudine, că acesta solicită protecție. Solicitanții de azil nu pot fi sancționați pentru intrare sau ședere ilegală, pe teritoriul RM. Tratamentul aplicat acestor persoane va fi în conformitate cu standardele internaționale privind drepturile omului.

Legislația națională stabilește patru forme de protecție a străinilor:

- *statutul de refugiat;*
- *protecția umanitară;*
- *protecția temporară;*
- *azilul politic.*

În acordarea formelor de protecție migranților, RM respectă standardele internaționale, precum și legislația națională care derivă din acestea.

Statutul de refugiat – formă de protecție a cetățeanului străin sau apatridului care întrunește condițiile prevăzute în *Convenția privind statutul refugiaților*, încheiată la Geneva la 28 iulie 1951, precum și în *Protocolul privind statutul refugiaților* din 31 ianuarie 1967. Acest statut se oferă imigrantului care, în virtutea unei temeri bine întemeiate de persecutare pe motive de rasă, religie, naționalitate, apartenență la un anumit grup social sau opinie publică, se află în afara țării a cărei cetățean este și care nu poate sau, datorită acestor temeri, nu dorește să se pună sub protecția respectivei țări (statutul de refugiat se acordă fără termen). În cazul în care în țara sa de origine nu există un pericol pentru viața străinului, acesta nu se înscrie în prevederile cadrului normativ existent și este refuzat. Decizia poate fi contestată în instanța de judecată, iar, pe parcursul ace-

tei perioade, străinul se poate afla pe teritoriul RM, în calitate de solicitant de azil, și, dacă instanța se expune că persoana nu corespunde acestor cerințe, el este obligat să părăsească teritoriul RM.

Protecția umanitară – formă de protecție acordată străinului care nu îndeplinește condițiile pentru recunoașterea statutului de refugiat, dar care are motive serioase și întemeiate de a crede că, în cazul în care ar fi trimis în țara sa de origine, ar fi supus unui risc real de a suferi vătămări grave. Prin vătămări grave se înțeleg acte de violență fizică și psihică, inclusiv, de violență sexuală; imposibilitatea rejudecării, ca urmare a unei pedepse discriminatorii sau disproporționate; acușări sau pedepse, ca urmare a refuzului de îndeplinire a serviciului militar în caz de conflict; existența unei condamnări la pedeapsă capitală sau existența pericolului execuției; tortura, tratamentele ori pedepsele inumane sau degradante aplicate solicitantului în țara sa de origine. Protecția umanitară se acordă pe o perioadă nedeterminată, și, anual, se examinează situația din țara de origine a beneficiarilor de protecție umanitară, în vederea aprecierii necesității menținerii acestei forme de protecție.

Protecția temporară – protecție cu caracter excepțional, menită să asigure, în cazul unui aflux masiv și spontan de persoane strămutate, care nu se pot întoarce în țara de origine, protecție imediată și temporară, dacă există riscul ca sistemul de azil să nu poată procesa acest aflux, fără efecte adverse pentru funcționarea sa eficientă, în interesul persoanelor în cauză și al altor persoane care au nevoie de protecție (protecția temporară este acordată pe o perioadă de un an, iar în cazul când motivele de protecție temporară persistă, durata acesteia poate fi prelungită cu 6 luni, pentru un termen ce nu depășește 2 ani).

Azilul politic – se acordă în cazuri excepționale, persoanelor care au deținut funcții politice, diplomatice sau de interes public în alte state sau în organisme internaționale, persoanelor care au demonstrat un deosebit atașament, respect și interes pentru RM și altor personalități marcante, care sunt persecutate în țara de origine și solicită Președintelui RM acordarea acestei forme de protecție (condițiile, regulile și temeiurile de acordare sunt stabilite prin decretul Președintelui RM).

Legea privind azilul în Republica Moldova stabilește statutul juridic

al solicitanților de azil, beneficiarilor de protecție internațională, de protecție temporară și de azil politic, precum și procedura de acordare, încetare și anulare a protecției. Conform acestei legi:

- solicitantul de azil este străinul care a depus o cerere de azil, care nu este soluționată prin decizie irevocabilă;
- beneficiarul de protecție internațională este străinul sau apatridul căruia i s-a recunoscut statutul de refugiat sau i s-a acordat protecție umanitară;
- beneficiarul de protecție temporară este străinul beneficiar de protecție, cu caracter excepțional, menită să asigure, în cazul unui flux masiv și spontan de persoane strămutate, care nu se pot întoarce în țara de origine, protecție imediată și temporară.

Regimul tolerării

Tolerarea rămânerii pe teritoriul RM reprezintă permisiunea de a rămâne pe teritoriul țării străinilor care nu au drept de ședere și care, din motive obiective, nu pot părăsi teritoriul acesteia. De acordarea tolerării pot beneficia.⁴²

⁴² Legea 200 din 16.07.2010, art. 68.

- a) străinii împotriva cărora s-a dispus măsura luării în custodie publică și care nu au putut fi returnați, în termen de 6 luni;
- b) străinii pentru care nu se permite ieșirea din RM, ca urmare a suspendării dreptului la libera circulație, din motive prevăzute de legislația și care nu îndeplinesc condițiile pentru acordarea unui drept de ședere;
- c) străinii cărora li s-a respins, prin hotărâre judecătorească irevocabilă, cererea de acordare a unei forme de protecție, în conformitate cu prevederile legale, și care, din motive obiective, nu au părăsit teritoriul RM, în termenul stabilit de lege;
- d) străinii a căror prezență temporară pe teritoriul RM este cerută de interese publice;
- e) străinii care sunt sau care au fost **victime ale TFU, pe perioada de reflecție**;
- f) străinii la care s-a dispus suspendarea executării măsurii de îndepărtare de pe teritoriul RM.

Tolerarea este o alternativă la custodia publică și oferă un sta-

tut temporar. În cazul victimelor TFU, la solicitarea organului de urmărire penală, tolerarea poate fi anulată, dacă se stabilește că străinul a reluat, din proprie inițiativă, și întreține în mod activ legătura cu persoanele suspectate de comiterea infracțiunii TFU, a cărei victimă este, sau că prezintă pericol pentru securitatea națională și/sau pentru ordinea publică. Actualmente, în RM există un număr de străini care au cerut și au primit statutul de regim de toleranță. Acordarea regimului de toleranță se face în cadrul unei comisii a BMA și există criterii clare pentru acordarea acestuia.

Informarea migranților despre drepturile lor

Deosebit de importantă este comunicarea și campaniile de informare cu publicul pentru a pune în uz prevederile legislative și pentru a respecta drepturile străinilor în RM. Sunt utilizate câteva forme de informare a migranților despre posibilitățile de protecție: (i) panourile informative la punctele de trecere a frontierei de stat, care sunt disponibile în 6 limbi;⁴³ (ii) asistența juridică oferită de către organizațiile societății civile, partenerii

⁴³ Deși procesul de solicitare a unei forme de protecție în RM este descris în 6 limbi de circulație internațională și regională, nu se menționează nimic despre riscul de a fi expus la TFU și exploatare, semnele distinctive ale TFU și procedura de a fi luat sub protecție, ca victimă a TFU.

BMA, în cadrul CPTS; iii) Centrul de Apel al BMA, care activează conform programului obișnuit și oferă asistență informațională în limbile română, rusă și engleză; iv) Ghișelele Unice de Informare și Documentare pentru Străini din cadrul BMA (Centru, Nord și Sud).

Fiind informat, străinul poate solicita protecție internațională în formă scrisă, iar angajații BMA sunt obligați să preia cererea și să o examineze. Pentru oferirea formei de protecție solicitată, se face o evaluare de către un consilier de decizie al BMA, care este obligat să informeze solicitantul de azil despre scopul interviului, despre drepturile și obligațiile lui, despre procedura care urmează și despre faptul că informațiile pe care le prezintă vor servi drept temelie în luarea deciziilor; să se asigure că solicitantul prezintă cât mai concret posibil toate elementele relevante ale cererii sale de azil, determinând credibilitatea solicitantului; să evalueze dovezile prezentate, acordându-i beneficiul dubiului, după caz, în vederea stabilirii elementelor obiective și subiective ale situației; să coreleze elementele subiective și cele obiective cu criteriile stabilite de legislația națională, în vederea acordării protecției internaționale, iar proiectul de decizie privind acordarea

acesteia este înaintat conducătorului Direcției azil și integrare, spre aprobare, cu o decizie motivată, cu referire la cererea de azil.

Practica de acordare a statutului de refugiat

În perioada războiului din Siria, în RM s-au refugiat familiile etnic mixte, în care un părinte era de origine din Moldova, iar celălalt membru a finalizat, anterior, studiile la una din universitățile din RM. Refugiații din Siria au fost nominalizați ca fiind „*refugiați clasici*”, familii cu membri de diferite vârste, în jur de 200 persoane, care sunt, preponderent, bărbați cu vârsta de 20-30 ani.

În perioada conflictului armat dintre Ucraina și Federația Rusă, RM a primit alți aproximativ 200 de refugiați din Ucraina, de asemenea - „*refugiați clasici*”. Aceștia au solicitat statutul de refugiat, doar în cazul în care nu era posibil să-și legalizeze în altă formă șederea pe teritoriul RM. Pentru mulți ucraineni, solicitarea statutului de refugiat era percepută ca o rușine. Reprezentanții BMA, participanți la studiu, au semnalat astfel de situații și în cazul refugiaților din Siria.

Analiza activității practice atestă că, în atenția BMA, ajung două categorii de solicitanți de azil: (i)

cei care solicită acest statut la trecerea frontierei sau prin adresarea directă la BMA și (ii) cei care solicită acest statut când sunt depistați că tranzitează iregular teritoriul RM, pentru a nu fi reînțorși în țara de origine.

Dacă un imigrant reținut la hotar de către PF solicită azil, atunci PF ia act de solicitare și îl reține în camera special amenajată care există la punctele de trecere a frontierei pentru solicitanții de azil. Ulterior, în termen de 24 de ore, BMA preia aceste persoane și le plasează în Centrul de cazare a BMA. Imigranții iregulari (atât cei reținuți la hotar de PF, cât și cei identificați că se află ilegal pe teritoriul RM), în baza hotărârii judecătorești, sunt plasați în CPTS. În astfel de situații, PF inițiază cauză penală, iar instanța de judecată decide stabilirea persoanei în plasament pentru o lună, dar, uneori, și pentru 3-6 luni, maximal – 6 luni. În anumite condiții, termenul poate fi prelungit pentru încă 3 luni. În această perioadă, BMA identifică persoana, adresându-se țării de origine, ulterior, repatriază persoana în țara de origine, dacă aceasta nu a solicitat azil. Dacă persoana solicită azil, BMA examinează solicitarea. Pentru ședința de judecată, BMA identifică avocat, asigură traducerea. În

cazul migranților vulnerabili e necesară asigurarea îmbrăcămintei conform sezonului.

Odată ce persoana intră în procedura de azil, ea este informată despre toate drepturile prevăzute, iar cu suportul unor organizații ale societății civile, parteneri ai BMA, i se oferă asistență și anumite servicii, inclusiv consultanță și asistență juridică.

Mulți străini, după solicitarea azilului, continuă să migreze în alte țări. Acest lucru este caracteristic pentru refugiații din Afganistan și alte țări asiatică. Aceștia, ulterior, părăsesc în mare parte ilegal teritoriul RM și se stabilesc în Europa.

Angajații BMA au evidențiat că este necesară clasificarea migranților în mai multe categorii. Totodată, ei au specificat că numărul categoriilor de migranți care au nevoie de protecție sunt tot mai multe, însă, mecanismele pe care le are în prezent BMA nu permit introducerea unor noi motive pentru identificarea și clasificarea migranților.

Acordarea statutului de victimă a TFU

În perioada de aflare a migranților pe teritoriul RM, ar putea exista situații când persoanele să devină vulnerabile la situații de TFU sau

de exploatare. Deși se admit astfel de situații, angajații BMA au evidențiat că, în realitate, nu au avut astfel de adresări „...în orice caz, din experiența mea, cât eu lucrez în sistemul de azil, sunt de peste 12 ani, nu am avut niciun caz de TFU și exploatare a străinilor, pe teritoriul RM” (IIA_E_2).

În același timp, au existat situații când unii angajați ai BMA au avut suspecții privind TFU a străinilor „eu am avut un caz, un exemplu real, o persoană din Africa a fost adusă în RM, trebuia să se ducă într-o țară europeană și după ce a ajuns în RM, i s-a sustras pașaportul...” Persoana dată a reușit să fugă din mâinile traficanților și s-a adresat la BMA, pentru a solicita azil. În astfel de situații, informația este transmisă către ofițerii din cadrul Direcției combaterii șederii ilegale a străinilor, care au competența de a face niște investigații penale sau de a referi persoana către CCTP sau alte instituții care să realizeze investigațiile.

Actualmente, cazuri de prezumate victime ale TFU nu sunt documentate de către BMA „noi înțelegem că ei au plătit bani pentru asta. Dar putem noi considera asta ca victimă a TFU? În cazul dat, persoana pur și simplu a ajuns într-o țară necunoscută fără documente. Astfel de cazuri

sunt calificate ca încălcare a regimului de ședere” (IIA_E_2).

Posibilitățile angajaților BMA de a identifica că migrantul este parte a unei scheme criminale sunt reduse. Semnele care atrag atenția la necesitatea unei examinări mai riguroase sunt solicitarea azilului la intrarea sau ieșirea din RM. În astfel de situații, consilierul BMA, care interviează migrantul, pune câteva întrebări privind situația acestuia. „Simțul profesional” îl ajută la stabilirea unor circumstanțe: (i) cum a ajuns persoana în RM, legal sau iregular? (ii) cine l-a ajutat? (iii) cum a călătorit? Întrebările de genul dat permit angajaților BMA să vadă dacă persoana este parte a unei scheme ilegale și se inițiază procedura de verificare. Nu există un protocol clar referitor la subiectul TFU pentru angajații BMA care investighează cazurile „sunt anumite cerințe și întrebări standard..., dar este și o parte variabilă, deoarece fiecare caz se cercetează individual și în dependență deja de situație” (IIA_E_2).

Concluzionăm că pregătirea consilierilor BMA pentru a identifica cazurile de trafic și exploatare este foarte importantă, deoarece de ei depinde asigurarea drepturilor victimelor. Actualmente, pregătirea acestor consilieri este multi-

laterală, axată pe diferite particularități culturale (diferențele de cultură, religie etc.), însă trebuie integrate și particularitățile TFU și exploatarea a străinilor, precum și caracteristicile directe și indirecte ale acestui fenomen complex. De asemenea, este necesară stabilirea unor instrumente (întrebări ce pot fi adresate în astfel de situații) și proceduri mai exacte pentru intervenție și referire către structurile relevante.

Participanții la cercetare au semnalat că, în RM, nu s-au eliberat până în prezent documente cu referire la statutul de victimă a TFU, pentru că nu au existat astfel de cereri, deși nu este foarte clar cărei instituții trebuie să i se adreseze victima cu o astfel de cerere. Reprezentanții PCCOCS au relatat că, oficial, pot oferi un certificat că persoana este victimă a TFU pentru BMA, în cazul când migrantul are statut, și în procesul penal, este recunoscut în calitate de parte vătămată. Astfel de cereri din partea BMA sau a altor instituții, nu au existat până în prezent. Constatăm că este necesar un mecanism mai clar pentru acordarea statutului de victimă a TFU și a exploatării. În opinia PCCOCS, BMA trebuie să elaboreze mecanismul de legalizare a șederii, în baza acestui docu-

ment. Reprezentanții BMA au menționat că statutul de victimă a TFU trebuie acordat, în colaborare cu aceste instituții, ceea ce este mai complicat.

Lipsa cererilor de solicitare a statutului de victimă a TFU și a exploatării din partea migrantilor în RM, în opinia celor intervievați, este determinată de multiple cauze:

- (i) victimele TFU și exploatării nu conștientizează că sunt victime. Specialiștii percep exploatarea și traficul, dar migrantii văd aceste modalități ca posibilitate de a face bani „*ei nu știu ce înseamnă exploatare, ce înseamnă a cerși, ce înseamnă muncă forțată. Uneori, ei au îndeplinit astfel de sarcini și la ei în țară, din acest motiv le consideră normale*” (IIA_E_20);
- (ii) victimele TFU și exploatării nu doresc să rămână în RM, ele doresc să tranziteze RM și să ajungă la destinația stabilită, unde beneficiile din partea statului pentru statutul de victimă a TFU și a exploatării sunt mai mari „în Germania, Marea Britanie etc. e alt nivel de trai. Victima este protejată, are permis de ședere, are cazare socială pe un an, pe doi, până când ea se descurcă,

are permis de muncă, curs de instruire profesională, angajare în câmpul muncii” (IIA_E_20);

- (iii) victimele TFU și a exploatării sunt manipulate și speriate, nu cunosc legile, drepturile pe care le au „*se tem să facă anumite declarații*” (IIA_E_21). Nu mai puțin semnificativ este și faptul că ele dețin puțină informație referitoare la cine a fost organizatorul, cum a decurs procesul, deoarece, la diferite etape, se schimbă călăuzele etc.;
- (iv) victimele TFU și a exploatării nu cunosc limba română sau cea rusă și, de obicei, nu există o comunicare deschisă între acestea și reprezentanții diferitor instituții din RM;
- (v) unele victime se jonează de situația în care se află „*vor să uite tot coșmarul acesta mai*

repede, să se întoarcă acasă și să înceapă să trăiască normal” (IIA_E_21);

- (vi) victimele TFU și exploatării solicită azil și nu statut de victimă a TFU și a exploatării. Reprezentanții BMA au specificat că, uneori, „*noi înțelegem că persoanele au fost traficate, în același timp, ele nu se documentează... Recent am avut un caz cu doi solicitanți care au venit prin Moldova și urmau să treacă într-o țară UE, dar, la ieșire, când au fost stopați de polițiștii noștri de frontieră, pentru trecerea ilegală, ei au solicitat azil*” (IIA_E_2).

Interviurile realizate cu migrații în situație de vulnerabilitate confirmă că majoritatea dintre aceștia nu percep și nu conștientizează că sunt victime ale TFU sau ale exploatării.

III. PARTICULARITĂȚILE VULNERABILITĂȚII MIGRANȚILOR LA EXPLOATARE ȘI TRAFIC, PE TERITORIUL REPUBLICII MOLDOVA

3.1. Tendințele migraționiste ale cetățenilor altor state, pe teritoriul RM

În RM, există diverse surse de date cu referire la populația de proveniență străină prezentă pe teritoriul republicii. În acest studiu ne vom baza pe datele operaționale prezentate de PF, BMA și ASP, referitoare la tendințele migraționiste și cele privind situația curentă despre migrația iregulară, TFU și exploatarea migranților, cetățeni ai altor state, apatrizi și persoane cu cetățenie nedeterminată.

Imigrarea străinilor

Analiza fluxurilor de imigranți în RM atestă o creștere ușoară, pentru anii 2007- 2015, după care urmează o ușoară descreștere și o nouă creștere, în anul 2018 (Tabelul 2). În anul 2019, tendința de creștere a imigranților s-a pastrat, în primele 11 luni, înregistrându-se 4240 imigranți. Datele atestă că

RM nu are și nici nu a avut tendințe masive de imigranți. Numărul anual de străini care imigrează în RM, în ultimii ani, este de cca 4 mii persoane, marea majoritate fiind bărbați. Practic, fiecare al 3-lea imigrant sosește în RM pentru reîntregirea familiei, fiecare al 4-lea în scop de muncă, fiecare al 5-lea la studii, în rest (aproximativ 20 la sută), în alte scopuri. Analiza tendințelor referitor la scopul sosirii în RM atestă creșterea numărului celor care vin cu țelul de reîntregire a familiei. Ultimele schimbări legislative referitoare la admiterea forței de muncă din alte state pot influența creșterea fluxului de imigranți în scop de muncă.

Analiza imigranților, după țara de proveniență, atestă că aceștia reprezintă în jur de 100 de țări, însă, pentru marea majoritate a țărilor, e vorba de cazuri unice. Distribuția imigranților, după țara de cetățenie, relevă că, în anul 2018, s-au

produs schimbări în topul primelor 3 țări de origine a acestora. Cei mai mulți imigranți au sosit din Ucraina (19%), Turcia (16%) și Federația Rusă (15%). Numărul imigranților din Turcia a crescut

de 2,3 ori, în ultimii 2 ani, de la 7%, în 2016, la 16%, în anul 2018. Alte țări din care se atestă creșteri semnificative a numărului de imigranți în RM sunt Azerbaidjan, India, Uzbekistan.

Tabelul 2. Numărul imigranților, după țările de cetățenie a acestora, 2007- 2018

Țara de cetățenie	Numărul persoanelor, pe ani											
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Total au sosit	2074	2744	2009	2510	2719	3116	3357	4204	4210	4080	3712	4223
<i>Dintre care, cetățenii țărilor:</i>												
Ucraina	394	579	436	375	384	403	396	537	754	734	682	752
România	197	353	186	309	360	445	602	853	646	464	426	450
Federația Rusă	256	300	230	294	240	305	335	517	567	705	686	683
Israel	56	183	278	482	455	407	463	525	548	594	455	489
Turcia	462	514	244	287	266	337	446	421	373	293	245	426
SUA	90	56	39	59	75	173	125	199	209	165	206	187
Italia	206	180	170	139	130
India	40	37	80	85	128
Siria	31	36	34	34	34	65	64	34	33	20	15	24
China	13	16	8	23	21	23	38	17	28	36	24	27
Bulgaria	48	45	28	43	21	25	18	37	23	19	...	17
Iordania	9	13	7	3	8	6	8	26	12	13
Azerbaidjan	65	61	80	171
Uzbekistan	37	24	27	41
Georgia	31	24	24	22
Alte țări	518	649	539	601	855	927	862	1038	1017	800	610	663

Sursa: MAI/BMA

Stocul străinilor

Numărul străinilor documentați în RM, cu permise de ședere valabile, la data de 31.03.2019, a constituit circa 19,4 mii per-

soane, dintre care 7,9 mii străini dețineau permise de ședere permanentă și circa 11,5 mii dețineau permise de ședere provizorie. Analiza structurii stră-

inilor, după țările de cetățenie anterioară ale acestora, relevă că, la 31 martie 2019, ponderea cea mai semnificativă, de 51% cumulativ, o dețineau originarii din Ucraina și Federația Rusă (respectiv 28% și 23%), fiind urmați de cei din Israel (11%), Turcia (5%) și România (5%), celelalte țări fiind reprezentate cu câte circa 2% și mai puțin. O pondere destul de impunătoare în structura străinilor o mențin apatrizii (4,8%) și persoanele cu cetățenie nedeterminată (1%).

Tabelul 3. Numărul străinilor care locuiesc în RM , 2007-2017
(stoc la sfârșitul anului)

Țara de cetățenie	Numărul persoanelor										
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Total au sosit	14853	16955	18563	20099	19678	20191	21092	21685	21876	22333	22508
<i>Inclusiv</i>											
Ucraina	4669	5630	6552	7114	7392	7171	7005	6953	7092	7054	6959
Federația Rusă	3246	3854	4430	5001	5032	4736	4815	4812	4973	5281	5574
Israel	300	420	637	957	1096	1527	1694	1925	1908	2077	2667
Apatrid ³	1065	1180	1350	1360	1312	1262	1526	1524	1513	1482	1459
România	460	595	557	691	714	865	1072	1275	1138	1055	1016
Persoane cu cetățenie nedeterminată	468	450	403	357	352	331	327	317	305	286	269
Italia	181	221	233	250	273	328	339	429	480	500	488
SUA	223	139	143	164	175	326	387	442	450	396	426
Belarus	226	265	270	296	299	300	322	318	310	318	299
Azerbaidjan	223	234	196	201	216	223	239	252	276	294	312
Armenia	177	179	322	196	204	208	213
Kazahstan	178	176	178	184	190	205	199
Siria	305	262	214	177	167	199	208	181	165	143	134
Germania	74	100	106	121	107	123	137	136	115	127	129
Uzbekistan	74	93	121	141	138	151	151
RM (foști cetățeni)	795	964	995	804	-	-	-	-	-	-	-
Turcia	1005	941	779	792	711	810	929	920	890	914	902
India	47	72	155	228
Georgia	124	125	111	110
Alte țări	1613	1700	1698	1814	1832	1990	1471	2201	1729	1576	1573

Sursa: ASP

³ Art.1 al Convenției ONU din 1954 privind statutul de apatrid.

Către 01.07.2018, pe teritoriul RM, erau documentați cu acte de identitate valabile - **18723** străini, dintre care 8525 cu drept de ședere permanentă și 10198 cu drept de

ședere provizorie. Există diferențe referitoare la topul țărilor cu cei mai mulți imigranți, în dependență de dreptul de ședere oferit (Tabelul 4).

Tabelul 4. Top 10 țări din care provin străinii cu drept de ședere permanentă și drept de ședere provizorie, la 01.07.2018

Total cu drept de ședere permanentă	8525	Total cu drept de ședere provizorie	10198
<i>Dintre ei, pe țări de origine</i>		<i>Dintre ei, pe țări de origine</i>	
Ucraina	3168	Ucraina	2155
Federația Rusă	2825	Israel	1852
Apatrid (conform articolului 1)	994	Federația Rusă	1712
România	215	România	771
Persoană cu cetățenie nedeterminată	211	Turcia	707
Belarus	140	Italia	422
Turcia	134	SUA	375
Azerbaidjan	122	India	212
Armenia	90	Azerbaidjan	178
Kazahstan	75	Armenia	108
-	-	Belarus	104

Sursa: MAI/BMA

Reprezentanții BMA au evidențiat că există un flux migrațional din Ucraina, Federația Rusă, inclusiv din Asia și din Africa, prin RM în Europa. În special, după Campionatul Mondial de Fotbal din Federația Rusă (2018) „*acum avem cazuri a celor din Bangladesh, Afganistan, Camerun care tranzitează RM... Diferite grupuri trec prin RM pe cale terestră, nu aeriană. Avem peste 15 persoane din Bangladesh deja reținute*” (IIA_E_1).

Reprezentanții PF au semnalat, că după Campionatul Mondial de Fotbal, există o concentrare mare a migranților asiatici și africani în FR și Ucraina. Scopul acestora este să ajungă în țările Shengen/UE. Astfel, spre exemplu, Bangladesh, ca țară de origine a migranților, nu a existat până în 2018 în statisticile RM, iar în lunile august-octombrie 2018 au ajuns în atenția PF mai multe fluxuri ale migranților din această țară:

- (i) 14 august – 4 migranți reținuți în RM;
- (ii) 17 septembrie – 8 migranți transmiși PF din RM de către PF din România;
- (iii) 29 octombrie – 8 migranți reținuți în RM.

Reprezentanții PF au menționat că prezența acestor fluxuri confirmă existența unui grup specializat în transportarea ilegală a migranților din Ucraina spre UE, prin RM.

Azilul

Protecția internațională a străinilor în RM este realizată în limitele pre-

vederilor normelor internaționale în domeniu, precum și a legislației naționale, care derivă din acestea. Numărul solicitărilor de azil în RM, pe parcursul anilor 2015–2018, a variat continuu. Pe parcursul anului 2015, au fost depuse 276 cereri de azil la prima solicitare, fiind în creștere cu 31 cazuri față de anul precedent. Urmărim o descreștere, în anii 2016–2017, și tendința de creștere pentru anul 2018. Tendințe de creștere se atestă și pentru beneficiarii de protecție umanitară, inclusiv, apatrizi de la 150 de cereri, în 2015, la 255, în anul 2018, de asemenea, pentru refugiați de la 144, la 163 (Tabelul 5).

Tabelul 5. Migrația involuntară a populației de proveniență străină (stoc la sfârșitul anului)

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Numărul anual de solicitări azil, persoane	75	57	42	90	72	177	163	245	276	120	75	104
Numărul anual de beneficiari de protecție umanitară, inclusiv, apatrizi, persoane	20	20	12	25	20	45	83	63	150	54	46	255
Numărul de refugiați, persoane	89	84	80	70	56	72	78	124	144	153	152	163

Sursa: MAI/BMA

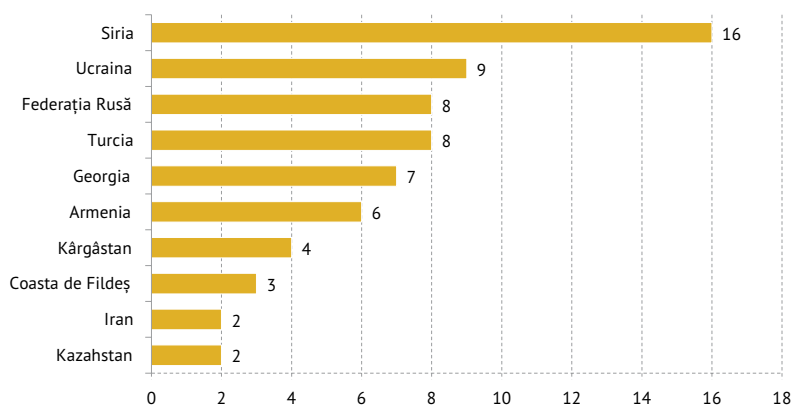
Analiza datelor privind numărul cererilor de azil și protecție internațională acordată atestă că, pe parcursul anului 2017, au fost emise 42 de decizii de respingere a cererii de azil, ceea ce constituie o descreștere a

refuzurilor de acordare a protecției internaționale de 1,8 ori, comparativ cu anul 2016. Cele mai multe refuzuri de acordare a protecției internaționale au fost emise cu referire la cetățenii din Turcia, Ucraina, Federa-

ția Rusă și Armenia. Refuzurile emise s-au bazat pe faptul că solicitările nu se încadrau în prevederile legale de acordare a protecției internaționale, precum și faptul că s-a ținut cont de situația din țările de origine a solicitanților de azil.

În structura solicitanților de azil, la prima solicitare, după țările de origine, în anul 2017, predominau cetățenii Siriei, aceștia constituind 21%, fiind urmați de cei din Ucraina (12%), Turcia și Federația Rusă (câte 11%) (Figura 1).

Figura 1. Top 10 țări al solicitanților de azil în RM, anul 2017, număr de cazuri

În perioada ianuarie-octombrie 2018, BMA a înregistrat 103 cereri de acordare a azilului. Cele mai multe cereri au fost din partea imigranților din Turcia – 40, Federația Rusă – 12, Ucraina – 10, Armenia – 7, Bangladesh – 5, Uzbekistan – 5 persoane, urmând deja câte 1-2 solicitări de la reprezentanții altor state. Reprezentanții BMA au specificat că „solicitanții de azil din Turcia, Ucraina sunt străini care nu au încălcat regimul de ședere, iar cei din

astfel de țări, precum Afganistan, Bangladesh sunt migranți care se află ilegal pe teritoriul RM, iar cei din Federația Rusă, Armenia, sunt atât migranți legali, cât și ilegali” (IIA_E_2).

Apatridia

La 31.12.2018, pe teritoriul RM, au fost înregistrați: (i) apatrizi, documentați cu acte valabile (1908 persoane); (ii) apatrizi cu acte de identitate expirate (721 persoane); (iii) persoane cu pașaport de

tip sovietic (8818 persoane, dintre care 8512 – cetățeni ai RM); (iv) persoane cu cetățenie nedeterminată (1822).

Combaterea șederii ilegale

Șederea străinilor pe teritoriul RM este un drept prevăzut de Legea nr. 200 privind regimul străinilor. Încălcarea prevederilor legii atrage atât răspundere contravențională sau penală, cât și sancționare ad-

ministrativă, retragerea dreptului de ședere, plasarea în custodie publică, aplicarea măsurilor de returnare, stabilirea interdicțiilor de intrare în țară etc. Principalii indicatori care vizează combaterea șederii ilegale a străinilor variază în fiecare an. În anul 2018, au fost înregistrate 471 cazuri de returnare a străinilor, 117 străini au fost luați în custodie publică, iar 599 – declarați indezirabili (Tabelul 6).

Tabelul 6. Principalii indicatori vizând combaterea șederii ilegale a străinilor, persoane, 2007- 2018

Indicatori	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Returnarea străinilor	0	0	0	0	54	380	238	474	622	695	507	471
Custodie publică	0	0	71	80	103	88	81	104	120	144	97	117
Declarați indezirabili	0	0	0	0	6	2	8	67	110	65	93	599

Sursa: MAI/BMA

Pe parcursul anului 2018, au fost încheiate 2613 procese-verbale contravenționale străinilor care au încălcat regimul de ședere. Din numărul total al contravențiilor

documentate, cea mai mare parte (87%) revine încălcărilor regulilor de ședere și circa 13% revin contravențiilor ce țin de munca nedeclarată a străinilor (Tabelul 7).

Tabelul 7. Numărul încălcărilor regimului de ședere în RM de către străini, după tip, 2015 - 2018

Tipul încălcării	2015	2016	2017	2018
Total	4417	3907	3675	2613
<i>Dintre care</i>				
Ședere ilegală	4059	3485	3312	2266
Muncă nedeclarată	355	414	361	347
Alte cazuri	3	8	2	0

Sursa: MAI/BMA

Statistica migrației iregulare

Subsistemul automatizat de evidență a cazurilor de încălcare a legislației privind frontiera de stat atestă o creștere cu 14,6%, în anul 2018, a încălcărilor, la capitolul *migrația iregulară*. Ponderea încălcărilor, la compartimentul *migrația iregulară*, a constituit 26,2% din totalul încălcărilor consemnate (Ta-

belul 8). Aceasta înseamnă că, fiecare al patrulea eveniment și fapt înregistrat de subdiviziunile PF, a fost de migrație iregulară.

În anul 2018, 94 la sută din cazurile, la capitolul migrație iregulară, le-au constituit încălcările regimului de ședere, încălcărilor frontierei de stat revenindu-i 6% din cazuri.

Tabelul 8. Indicatorii statistici privind evenimentele și faptele înregistrate de PF, la compartimentul migrație iregulară, 2015-2018

	2015		2016		2017		2018	
	Cazuri	Persoane	Cazuri	Persoane	Cazuri	Persoane	Cazuri	Persoane
Migrația iregulară	1461	1495	1078	1101	1240	1251	1421	1446
I. Încălcarea regimului de ședere	1373	1377	1038	1042	1186	1186	1330	1330
1 ⁴	522	526	376	378	302	302	414	414
2 ⁵	845	845	660	662	884	884	916	916
3 ⁶	1	1	2	2	0	0	0	0
4 ⁷	5	5	0	0	0	0	0	0
II. Încălcarea frontierei de stat	88	118	40	59	54	65	91	116
1. În afara PTF ⁸	21	39	19	36	11	21	17	31
2. Document fals	57	66	20	21	38	38	69	80
3. Substituirea de persoană	8	10	0	0	5	6	5	5
3. Clandestin ⁹	2	3	1	2	0	0	0	0

Sursa: PF

⁴ Nedeclararea intrării, în termenul stabilit.

⁵ Nepărsăirea voluntară a teritoriului RM, la expirarea termenului acordat.

⁶ Nedeclararea termenului de depunere a cererii de acordare/prelungire a dreptului de ședere.

⁷ Utilizarea de date neautentice prin declararea de date false, în vederea obținerii vizei sau actelor de identitate.

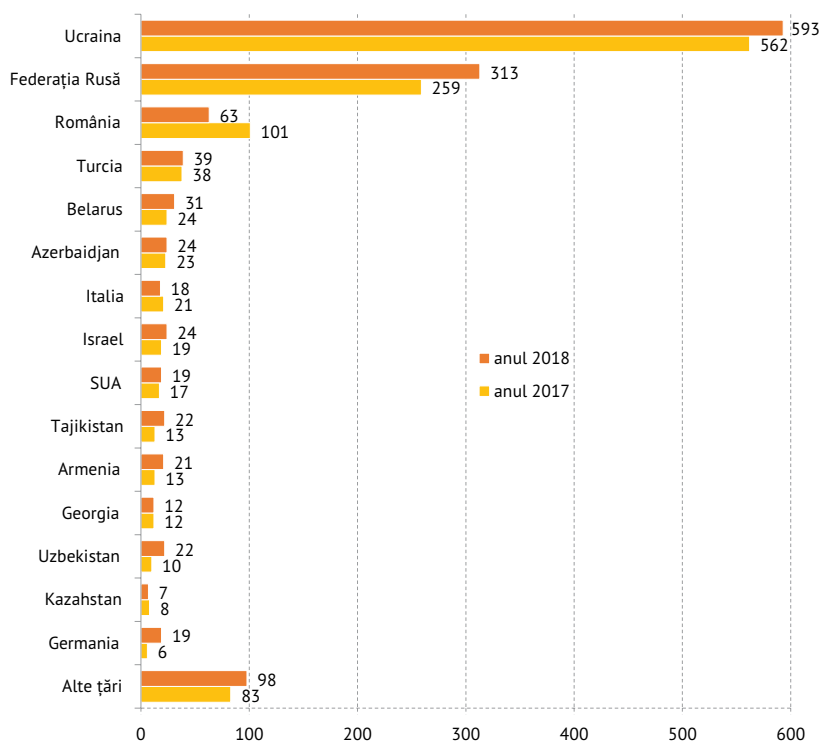
⁸ Prin ocolirea punctului de trecere al frontierei de stat (pe sectorul de frontieră "verde").

⁹ Ascuns de controlul de frontieră în loc special amenajat, de regulă, în mijloc de transport.

Pentru încălcarea regimului de ședere, în anul 2018, au fost documentate 1330 de persoane, cu 12,1% mai mult decât în anul 2017. Din încălcările regimului de ședere, 69 la sută din cazuri le constituie cele de nepărsire voluntară a teritoriul RM, la expirarea termenului acordat, iar celelalte 31 la sută, de nedeclarare a intrării în termenul

stabilit, în RM. Țara de proveniență a imigranților documentați pentru încălcarea regimului de ședere este prezentată în Figura 2. Astfel, cei mai mulți dintre aceștia sunt din Ucraina (45%, în 2018, față de 47%, în 2017), Federația Rusă (24%, în 2018, față de 22%, în 2017) și România (5%, în 2018, față de 9%, în 2017).

Figura 2. Numărul persoanelor documentate pentru încălcarea regimului de ședere, conform țării de origine, 2017-2018

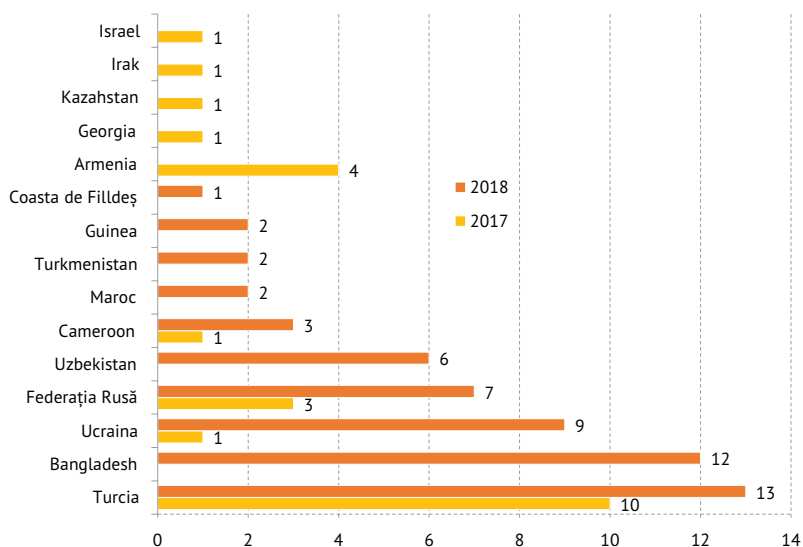

Sursa: PF

Pentru încălcarea frontierei de stat, în 91 de cazuri, au fost documentate 116 de persoane, înregistrându-se o creștere cu 68,5%, la numărul de cazuri, și 78,5%, la persoane, față de anul 2017. În cazul încălcării frontierei de stat, predomină cazurile de documente

false (76 la sută), urmate de cele de ocolire a punctului de trecere a frontierei de stat (19 la sută) și substituirea de persoane (5 la sută). Țara de proveniență a persoanelor reținute pentru încălcarea frontierei de stat este prezentată în Figura 3.

Figura 3. Numărul persoanelor documentate pentru încălcarea frontierei de stat, conform țării de origine, 2017-2018

Sursa: PF

Constatăm că, în 2018, în fluxul de persoane documentate pentru încălcarea frontierei de stat au fost reținute persoane din Bangladesh, Maroc, Guinea, Coasta de Fildeș. Se atestă însă o cotă înaltă de încălcare a frontierei de stat de către

cetățenii din fostele țări ale URSS, actualele membre ale Comunității Statelor Independente. Totuși, în topul țărilor de origine a străinilor care au încălcat frontiera de stat este Turcia, atât în 2017, cât și în 2018.

3.2. TFU și exploatarea mi-granților pe teritoriul RM

Cazurile de TFU ale străinilor, ce-tățeni ai altor state, pe teritoriul RM sunt foarte rare. În opinia marii majorități a experților participanți la cercetare, RM nu este ținta mi-granților, țară de destinație, ci doar țară de tranzit pentru migrații din unele țări din Asia și Africa (Caseta 1). Reprezentanții CCTP au menționat că RM este țară de destinație finală pentru migrații „în cazuri unice”. În astfel de situații, migrații reprezintă țări cu un nivel redus al condițiilor de trai, cu un grad înalt de șomaj, conflicte locale, războaie.

Reprezentanții PF au semnalat că ei identifică la hotare, uneori, cazuri de migrație iregulară, însă nu și de TFU sau de exploatare. De aseme-nea, ei au specificat că nu au avut dosare când migrații să fi depus vreo plângere, din cauza că au fost victime ale TFU sau exploatați pe teritoriul RM „în orice caz, de 3 ani de când mă aflu în PF, nu am întâlnit așa situații” (IIA_E_12). Și alți experți intervievați au semnalat că, în activitatea profesională, nu au avut cazuri de TFU și exploatare a străi-nilor, pe teritoriul RM (Caseta 2).

Reprezentanții OIM au menționat că există cazuri de migrații, cetățeni ai altor state, victime ale TFU și

Caseta 1. Opiniile experților pri-vind migrația internațională

„RM nu este țara unde migrații do-resc să ajungă” (IIA_E_5).

„RM este folosită ca o țară de tran-sit, în cazul schemelor de migrație internațională... Acest lucru ni-l do-vedește cazul cu migrații din Ban-gladesh, mai multe cazuri ce țin de cetățenii Siriei” (IIA_E_6).

„RM nu este atractivă nici pentru exploatarea sexuală a străinilor” (IIA_E_11).

ale exploatării, cărora ei le acordă asistență, în cadrul programelor „asistența nu este condiționată de cetățenie, adică totul se face individu-alizat pe fiecare caz, în baza necesită-ților identificate” (IIA_E_13). Nu s-au constatat tendințe de creștere a nu-mărului unor astfel de cazuri „sunt cazuri unice, ei tranzitează RM, pen-tru a ajunge la alte destinații”. Astfel, aceștia au relatat despre asistența oferită pentru 3 fete-minore, victi-me ale TFU și ale exploatării sexu-ale din Ucraina, cazuri ale traficului de băieți-minori din Turcia, cazul copiilor din Germania implicați în testarea medicamentelor, alte ca-zuri a unor femei, dar și bărbați din Uzbekistan etc.

Unii avocați ce oferă asistență străinilor din CPTS au evidenți-

Caseta 2. Opiniile experților despre prezența cazurilor de TFU și exploatare a străinilor, în RM

„Nu am întâlnit în practica procuraturii generale cazuri când cetățeni ai altor state să fie victime ale TFU, pe teritoriul RM” (IIA_E_5).

„La noi, în PCCOCS, din 2016, nu cunosc nici un caz, la conducere sau în executare la cineva din procurori ca străini, migranți să fie victime ale TFU sau exploatați nemijlocit. Există mai multe cazuri când străinii sunt implicați în trafic ca autori, coautori, dar anume ca victime - nu. Cunosc că sunt câteva cazuri în republică, dar mai mult țin de exploatarea prin muncă și prin cerșit. Știu sigur, pe anul 2017-2018, sunt două cazuri” (IIA_E_6).

„Nu am avut situații când migranții, cetățeni ai altor state, să se declare victime ale TFU sau ale exploatării, la trecerea frontierei” (IIA_E_11).

at că printre beneficiari au avut și persoane cu semne de victime ale TFU sau ale exploatării. Spre exemplu, în perioada de oferire a asistenței, în ultimele 6 luni, ei au semnalat că au întâlnit 2 cazuri cu semne de suspectie la TFU și la exploatare „doi băieți din Maroc cu semne ale traficului și cazul celor 10 persoane din Turcia cu semne ale exploatării prin muncă” (IIA_E_21).

În vizorul CCTP, BMA, CAP apar unele situații cu semne de recrutare

și transportare a străinilor, cu scopul de cerșetorie, exploatare prin muncă, însă marea majoritate a experților intervievați văd aceste cazuri ca fiind „excepții”.

Reprezentanții procuraturii au evidențiat că, pentru a investiga un caz de trafic sau exploatare, au nevoie de plângerea migrantului, dar deocamdată nu au existat reclamații din partea acestora. Pentru RM, sunt mai caracteristice cazurile de imigrație iregulară a străinilor și, uneori, există suspecții, dar „ei sunt întâlniți aici, sunt cazați tot de conaționali de ai lor. Deci, noi bănuim, uneori, dar nu am obținut de la ei niciodată vreo declarație. Dacă sunt victime, ele nu se plâng. Ele sunt în tranzit aici și, oricum, pleacă. Ele sunt cazate maxim pe o săptămână, până primesc actele și, după asta, pleacă în altă țară” (IIA_E_6).

Astfel, o parte dintre experții intervievați au subliniat că „fenomenul TFU și al exploatării migranților, pe teritoriul RM, nu este actual” (IIA_E_6); „noi nu suntem o țară atât de dezvoltată economic, ca străinii să fie agresați, exploatați pe teritoriul RM” (IIA_E_3).

Reprezentanții BMA au evidențiat că și exploatarea prin muncă a străinilor este rară în RM, mai frecvente fiind situațiile când ei

depistează „străini care desfășoară activități de muncă, fără forme legale” (IIA_E_8). De asemenea, în opinia lor, exploatarea prin muncă a migranților „de culoare” din țările din Asia sau din Africa se identifică ușor „poate să fie cineva supus unei exploatări la muncă, dar aceștia, cu siguranță, îndată se văd și se depistează. Dacă el e de culoare, atrage atenția... Eu nu cunosc așa situații, posibil băieții de la combatere să știe ceva mai mult”(IIA_E_3); „pe ei nu poți să-i pui la muncă pe dealuri, fiindcă se evidențiază și pot fi depistați”(IIA_E_7).

Reprezentanții instituțiilor care investighează cazuri de TFU și de exploatare au specificat că, în ultimii ani, în RM, s-a pus un accent mai mare pe identificarea infracțiunilor de exploatare sexuală, inclusiv, în mediul online care se pedepsește dur, iar exploatarea prin muncă a rămas în umbră, neacordându-i-se atenția necesară. Explicațiile aduse de experți cuprind două aspecte: (i) exploatarea sexuală este o formă de exploatare mai severă, cu consecințe mai grave pentru victime, implică mai des femeile și, ca rezultat, se acordă atenție mai mare dosarelor în care victime sunt femeile; (ii) exploatarea prin muncă nu are consecințe severe asupra aspectului psihologic al victimei „este un abuz intelectual în care persistă minciuna” (IIA_E_9).

O altă problemă semnalată de experți ține de perceperea fenomenului de exploatare – „exploatarea la noi nu știu dacă este sesizată ca exploatare” (IIA_E_3). Unii experții au relatat că identificarea cazurilor de exploatare prin muncă este în strânsă legătură cu mentalitatea societății, inclusiv cea a migranților. Astfel, majoritatea migranților nu percep exploatarea prin muncă, precum și cetățenii RM nu consideră că „dacă persoana s-a dus și a lucrat la vecin toată vara și acela nu i-a plătit, asta e exploatare. Dar dacă i-a plătit mai puțin decât s-au înțeles, asta deja nu e exploatare. La noi în așa fel este situația economică că pe orișicare din sat îl ei și îl exploatezi, pe al nostru, nu pe străini. Nu are nici un sens să îi exploatezi pe străini” (IIA_E_10).

Angajații BMA au menționat că, în RM, există mecanisme clare referitor la identificarea cazurilor de muncă nedeclarată a străinilor, inclusiv, metode specifice activității structurilor polițienești; mecanisme de conlucrare, la nivel de documentare și cooperare în domeniul combaterii șederii ilegale între structurile BMA și alte subdiviziuni MAI, cum ar fi poliția, poliția de frontieră, nu însă și mecanisme de identificare a străinilor, victime ale TFU și ale exploatării.

Reprezentantul Inspectoratului de Stat al Muncii susține că, în RM, pot exista cazuri de exploatare prin muncă, inclusiv, a migrantilor, însă angajații Inspectoratului sunt în imposibilitate de a le identifica după ce au fost operate schimbări în cadrul legislativ, privind efectuarea controlului din partea organelor de stat. Totodată, s-a specificat că situațiile de exploatare prin muncă a străinilor sunt în număr mai mic decât cazurile de exploatare prin muncă a moldovenilor.

Datele prezentate de CCTP, la solicitarea autorului studiului, atestă că, în atenția acestei instituții, nu au existat cazuri de infracțiuni de trafic asupra străinilor, în anii 2016-2017,

însă, în anul 2018, au fost inițiate 4 cauze pe infracțiuni de acest gen (Tabelul 9). Principalul scop al traficului cetățenilor străini pe teritoriul RM este exploatarea prin muncă (3 victime), urmat de exploatarea prin cerșit (2 victime). Din cele 5 victime identificate, 4 sunt victime-bărbați și o victimă-femeie. Metoda de recrutare predominantă este înșelăciunea și abuzul din cauza vulnerabilității cetățenilor străini, urmată de înșelăciune și amenințare cu violența. Analiza țării de origine a cetățenilor străini, prezumate victime ale TFU pe teritoriul RM, atestă că din cele 5 persoane, 3 sunt cetățeni ai Turciei, unul este al Federației Ruse și unul al Ucrainei.

Tabelul 9. Datele CCTP privind infracțiunile de TFU și de exploatare a cetățenilor străini, înregistrate în 2016-2018

Numărul de infracțiuni înregistrate	Articol Cod Penal, cauză pornită	Tipul de infracțiune	Numărul de victime	Confirmarea cazului	Sexul	
					B	F
Anul 2016 – cazuri nu au fost înregistrate						
Anul 2017 – cazuri nu au fost înregistrate						
Anul 2018						
3 infracțiuni	Art. 165	Exploatare prin muncă	3	Da	3	0
		Exploatare prin cerșit	2	Da	1	1
1 infracțiune	Art.165	Exploatare prin muncă	10	Recalificare art.362/1 – organizarea migrației ilegale	10	0

Sursa: Datele prezentate de CCTP

Printre cazurile de exploatare prin muncă și cerșit, care au intrat în vizorul CCTP, observăm că predomină migrații vulnerabili din fostele

țări ale URSS: Federația Rusă și Ucraina (Caseta 3), dar și din Turcia (Caseta 4).

Caseta 3. Exemple de cauze penale investigate de CCTP, cu referire la TFU și exploatarea străinilor, pe teritoriul RM, inițiate în anul 2018

Studiu de caz 1. Caz de exploatare prin cerșit a unui bărbat cu dizabilități din Federația Rusă

Cauza penală inițiată de către SUP a CCTP al INI, al IGP, al MAI la 12.01.2018, conform elementelor infracțiunii, prevăzute de art. 165 alin. (2) lit. d) Cod penal pe faptul că, în luna septembrie 2017, cet. **X**, împreună și de comun acord cu o persoană neidentificată pe nume „Ruslan” și alte persoane nestabilite de organul de urmărire penală, acționând în scopul exploatării prin cerșit a cet. **Y**, cetățean a Federației Ruse, prin abuz de poziție de vulnerabilitate a persoanei exprimată prin situația precară din punct de vedere a supraviețuirii sociale, a organizat transportarea cet. **Y** din Federația Rusă în RM. Ajungând la locul de destinație, **Y** a fost adăpostit la mai multe apartamente închiriate, fiind supus exploatării prin practicarea cerșitului în diferite localități ale RM.

Studiu de caz 2. Caz de exploatare a unei femei însărcinate din Ucraina prin cerșit

Cauza penală inițiată de către SUP a CCTP al INI, al IGP, al MAI la 08.10.2018, conform elementelor infracțiunii, prevăzute de art. 165 alin. (2) lit. c) Cod penal pe faptul că, aproximativ, la finele lunii aprilie 2018, o persoană neidentificată de către organul de urmărire penală, pe nume „**X**”, aflându-se pe teritoriul or. Odesa, Ucraina, urmărind scopul exploatării persoanei, prin cerșit, prin înșelăciune, sub pretextul angajării în calitate de dădacă și abuz de poziția de vulnerabilitate a victimei, a recrutat-o și, prin ocolirea punctului de trecere a frontierei, a transportat-o ilegal din Ucraina, în RM. Cetățeană Ucrainei, **Y**, știa cu certitudine, că victima este gravidă.

După ce cet. **Y** a ajuns într-o localitate neidentificată de către organul de urmărire penală, pe teritoriul RM, o persoană nestabilă, pe nume „**X**”, a adăpostit-o într-o casă. Folosindu-se de poziția de vulnerabilitate a cet. **Y**, manifestată prin faptul aflării acesteia pe teritoriul unui stat străin, prin lipsa mijloacelor necesare pentru existență, prin amenințarea cu aplicarea violenței fizice, a impus-o pe cet. **Y** să cerșească în diferite localități, pe teritoriul RM. Ulterior, banii acumulați din practicarea cerșetoriei erau retrași de la victima **Y** către persoana neidentificată, pe nume „**X**”.

Deși datele oficiale prezentate de CCTP nu confirmă existența unor cazuri de TFU și exploatare pentru anii 2016-2017, reprezentanții unor instituții, care au participat la cercetare, au evidențiat că au referit cazuri de TFU a străinilor, inclusiv, a copiilor minori către această instituție, în perioada menționată. Aceste divergențe arată că investigarea cazurilor de TFU este un proces destul de complicat și că există mulți bănuți, dar este dificil

de probat infracțiunea. În calitate de exemplu, a se vedea studiul de caz din Caseta 4 (10 bărbați dintr-o localitate rurală din Turcia, cu legături de rudenie între ele, vârsta 18-70 de ani). Evidențiem că acest caz a fost sesizat la CCTP de către BMA. Anume în adresa BMA a parvenit plângerea unor cetățeni din Turcia, care au lucrat în RM la o companie de construcție și cărora nu li s-au achitat salariile, pe parcursul mai multor luni.

Caseta 4. Cauze penale inițiate pe exploatare prin muncă, în baza art. 165 și pe organizarea migrației ilegale, în baza art. 362/1, anul 2018 (2 cauze inițiate pe același caz)

Cauza penală inițiată de către SUP a CCTP al INI, al IGP, al MAI la 23.10.2018, conform elementelor infracțiunii, prevăzute de art. 165 alin. (2) lit. b), d) Cod penal pe faptul că, aproximativ, în perioada anului 2018, persoane nestabilite de organul de urmărire penală, acționând împreună și de comun acord, aflându-se pe teritoriul RM, urmărind scopul exploatarei prin muncă a persoanelor, au recrutat, prin înșelăciune, sub pretextul angajării la un loc de muncă bine plătit, pe teritoriul RM și prin abuz de poziție de vulnerabilitate a victimelor, pe cetățenii Turciei **X, Y, Z** și alte persoane neidentificate de organul de urmărire penală.

Ajungând în Aeroportul Internațional Chișinău, victimele au fost întâlnite de către persoane neidentificate de organul de urmărire penală, care, acționând în continuare cu același scop, folosindu-se de poziția de vulnerabilitate a victimelor **X, Y, Z** și altor persoane neidentificate de organul de urmărire penală, manifestată prin faptul aflării pe teritoriul altui stat, fără mijloace necesare pentru existență, i-au adăpostit într-o locație neidentificată, iar după aceasta au fost impuși de a efectua diferite lucrări în construcție, nerespectând condițiile inițiale cu privire la angajare, activând ilegal și neachitându-le salariile promise pentru aceste servicii.

Totodată, persoanele nestabilite de organul de urmărire penală, acționând împreună și de comun acord, urmărind scopul său infracțional, sub pretextul

perfectării permiselor de ședere pe teritoriul RM, au sechestrat pașapoartele cetățenilor Turciei **X, Y, Z** și a altor persoane neidentificate de organul de urmărire penală.

În perioada lunii septembrie 2018, persoanele neidentificate de organul de urmărire penală, acționând împreună și de comun acord, în scopul exploataării prin muncă forțată a victimelor, au restituit pașapoartele cetățenilor Turciei, abia după ce cetățeanul Turciei **X**, a comunicat că, în cazul dacă nu o să fie restituit pașaportul, o să fie depusă plângere la BMA. Acestora așa și nu li s-a achitat plata pentru lucru efectuat, conform înțelegerii.

Cele mai multe cazuri de trafic și exploatare a migranților, pe teritoriul RM, au fost identificate de către CCTP și au fost asistate în cadrul CAP, instituție specializată pentru acordarea asistenței victimelor și prezumatelor victime ale TFU (Caseta 5). CCTP a inițiat dosare penale pe cazurile date, unele fiind încă pe rol.

Caseta 5. Exemple de cauze de TFU și de exploatare a străinilor, identificate pe teritoriul RM

Studiu de caz 1. Trafic de copii implicați în testarea unor medicamente, 2015

„E vorba de trafic de copii prin folosirea ilegală în testări sau experimente medicale ori științifice... Copiii din Germania, care aveau probleme de sănătate mentală și administrau tratament specific, au fost duși în Crimeea. Evenimentele din Crimeea au determinat transportarea lor în RM.

Medicamentele care se utilizau în tratamentul pacienților au trezit interesul, pentru că nu erau incluse în cele permise la noi. Experimentele aveau loc în RM, medicul era din Germania, dar asistenții din Ucraina.

Era dificil de făcut calificarea corectă a infracțiunii. Scopul exploatarei era cam neclar, greu de definit, legislația RM nu avea prevederi legale în acest sens atunci. Deja avem schimbări. Acum este prevăzut așa scop de exploatare, pentru efectuarea experimentelor”.

Studiu de caz 2. Exploatare a copiilor minori, prin cerșit, 2016

„În anul 2016, am avut în asistență 3 beneficiari: mama - cu doi copii din Ucraina, exploatați prin cerșit, pe teritoriul Moldovei. După ani grei de exploatare, persoanele au fost identificate de Direcția de Asistență socială și Protecția Familiei, care s-a adresat la CAP cu solicitarea de a repatria copiii.

Un copil a ajuns la noi, iar al doilea nu se știa unde este (ulterior, a fost identificat ca fiind exploatat prin cerșit, cu acte false, în Germania). Mama a reușit să fugă și să treacă hotarul înapoi în Ucraina.

În acest caz, au fost comise un șir de erori de către autoritatea tutelară din RM. Aceasta a făcut tutela asupra copiilor pe numele unei persoane străine, fără linie de rudenie. A fost intentat un dosar penal și sunt aduse mai multe acuzații: tentativă de viol a fetei, exploatare prin cerșit a băiatului (la momentul actual are 10 ani, atunci avea 8). S-a stabilit că băiatul era exploatat de la vârsta de 4 ani.

Băiatul a trecut frontiera cu acte false, cu așa numita „bunică” în Rusia, Ucraina, Germania (actele de tutelă pe numele „așa-zisei bunici” au fost perfectate de autoritatea tutelară).

Datorită relațiilor de colaborare a CAP cu organizații similare din Ucraina, a fost identificată și găsită mama care a depus declarații că, anterior, a fost victimă a traficului și exploatată prin cerșit, în RM.

Actualmente, suntem în ultimele etape ale dosarului penal la învinuirile exploatate prin cerșit și tentativă de viol.”

Studiu de caz 3. Exploatare prin muncă, inclusiv, exploatare sexuală, 2015

„O tânără din Federația Rusă a fost găsită în Soroca, fiind exploatată de țigani⁴⁴, inclusiv, fiind victimă a exploataării sexuale.

Tânăra era fără acte de identitate. Ea a fost salvată de exploatare datorită unui tânăr din Ocnița. Ulterior, ei au trăit în concubinaj. În urma concubinajului, s-au născut 2 copii. Din motiv că mama nu avea acte de identitate, cu mare greu s-au perfectat adeverințele de naștere pentru copii. În această adeverință de naștere era scris doar tata.

Cazul este foarte dificil. Avocatul nostru și acum merge la ședințe. Până acum, nu am reușit să o găsim pe mama victimei, să stabilim locul ei de naștere, ca să i se poată elibera un act de identitate.

Victima a depus solicitare pentru a primi statutul de apatrid, dar nu i se poate elibera documentul de apatrid, pentru că nu are certificat de naștere și, până acum, stă pe teritoriul Moldovei. Deja a născut al treilea copil. Doi copii sunt documentați, în baza declarațiilor tatei din Ocnița, nu însă și al treilea copil”.

⁴⁴ S-a păstrat exprimarea originală, însă menționăm că este corect de utilizat “rom/romi”.

Studiul de caz 4. Exploatare prin muncă, 2016

„A mai fost un caz de exploatare prin muncă a unei femei în Soroca, de țigani⁴⁵. Femeia a fost adusă în RM, de țigani. După aceea, ea a găsit posibilitate să fugă, însă a nimerit într-o altă familie de țigani...

Când am găsit-o și ne-a arătat unde dormea (afară, pe un pat cu prujine... cum animalele stau, într-un șopron).

Țiganii spuneau că o puneau să ducă niște lemne de aici, acolo, în schimb, îi dădeau de mâncare.

Din cele spuse de ea, într-adevăr a fost exploatarea dur, fiindcă ea făcea cel mai greu lucru. Ea nu că ducea lemne, ea despica lemnele etc.

Cazul a fost sesizat de o familie vecină a țiganului, care erau niște moldoveni ce au apelat la asistența socială din Soroca. A fost dificil să obținem ca ea să se întoarcă în Ucraina. Am făcut solicitare la APL din Ucraina, prin intermediul Ambasadei și OIM. Am primit un răspuns pozitiv că ea este de acolo și că are frate și o mătușă la care putea să se reîntoarcă. În așa fel, noi i-am făcut actele”.

Studiul de caz 5. Exploatare prin muncă, 2017

„Am avut un tânăr minor, din Turcia, care s-a pornit spre Germania. A ajuns în regiunea găgăuză, dar lui i se părea că trăiește într-un aul turcesc în Germania și, timp de 1 an de zile, el a fost exploatat prin muncă, pe teritoriul RM. El vorbea doar limba turcă.

Organele de drept l-au plasat la noi pentru repatriere. Cel mai important este că el avea acte de identitate și avea părinți. A fost posibil ca să-l repatriem cu un însoțitor de la noi din centru până în munți, în zona curdă.

A fost mai dificil până a fost repatriat”.

⁴⁵ S-a păstrat exprimarea originală, însă menționăm că este corect de utilizat “rom/romi”.

Datele colectate în cadrul studiului atestă că, în RM:

- (i) în fluxurile de migranți iregulari există situații de exploatare și sunt victime și prezumate victime ale TFU și ale exploatării, însă doar o parte dintre ele sunt identificate de organele competente din RM;
- (ii) cazurile de migranți-victime și prezumate victime ale TFU și ale exploatării, identificate de autoritățile din RM, sunt dificil de probat, multe dintre ele nu au finalitate;
- (iii) există cauze penale cu semne de TFU și de exploatare, inițiate pe migrația iregulară, RM fiind țară de tranzit spre UE;
- (iv) țările de origine a migranților-victime ale TFU sau ale exploatării sau a imigranților vulnerabili (prezumate victime) sunt fostele țări ale URSS - Ucraina, Federația Rusă, dar și alte țări din Asia, Africa, mai des, Turcia;
- (v) de cele mai multe ori victimele sau prezumatele victime ale TFU și ale exploatării nu sunt conștiente de pericolul și infracțiunea la care sunt expuse.

3.3. Caracteristicile vulnerabilității migranților, pe teritoriul RM

În cadrul cercetării, ne-am propus să identificăm și să analizăm caracteristicile vulnerabilității migranților care cresc probabilitatea traficului și exploatării, pe teritoriul RM. Astfel, în perioada august 2018 – iunie 2019, au fost realizate interviuri individuale aprofundate cu 12 migranți în situație de vulnerabilitate, inclusiv, migranți pe cazul cărora au fost inițiate de către CCTP dosare pe TFU și exploatare.

Caracteristici sociodemografice ale imigranților în situație de vulnerabilitate

Caracteristicile sociodemografice ale celor 12 migranți în situație de vulnerabilitate:

- **Sexul:** 8 bărbați și 4 femei.
- **Vârsta:** de la 16, la 37 de ani. Menționăm că, în cazul a 2 migranți minori (16 și 17 ani), s-a dispus efectuarea unei expertize medicale pentru a stabili cu exactitate vârsta acestora, considerându-se că ei, intenționat, au declarat o vârstă mai mică decât cea reală (Tabelul 10).
- **Statutul civil:** 8 dintre cei 12 migranți sunt celibatari, 3 erau

În relații de concubinaj fie până la momentul ajungerii în RM, fie după ce au ajuns în RM. O singură persoană se afla împreună cu soția și copiii în RM.

- **Studiile:** 3 dintre cei 12 migranți sunt fără studii, 2 dintre care sunt analfabeți (nu pot să citească sau să scrie); 2 cu studii generale nefinalizate, 4

cu studii generale finalizate (11 sau 12 clase), 1 cu studii profesionale și 2 cu studii superioare. Dintre cei cu studii superioare, semnalăm că imigrantul din Siria a făcut studiile superioare în domeniul medicinei în RM, cel din Bangladesh a menționat că are studii în business.

Tabelul 10. Caracteristici sociodemografice ale migranților vulnerabili intervievați, persoane

Caracteristici sociodemografice		Numărul de persoane
Sexul	Masculin	8
	Feminin	4
Vârsta	16-20 ani	4
	21-24 ani	1
	25-29 ani	4
	+30 ani	3
Studii	Fără studii (analfabeți)	3
	Studii generale (9 clase), nefinalizate	2
	Studii generale finalizate	4
	Studii profesionale	1
	Studii superioare	2
Starea civilă	Celibat	8
	Căsătorie	1
	Concubinaj	3

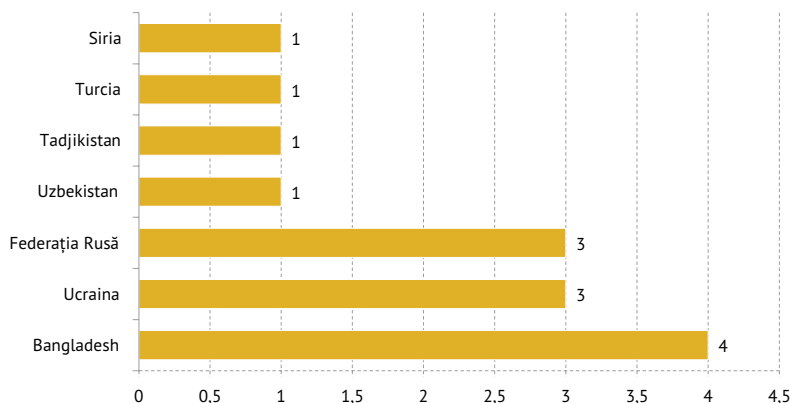
Cei mai mulți migranți vulnerabili, pasibili de TFU și de exploatare, care au fost intervievați, sunt din Bangladesh – 4, urmași

de către cei din Ucraina – 3 și câte unul din Federația Rusă, Uzbekistan, Tadjikistan, Turcia și Siria (Figura 4). Subliniem că cei

4 migranți din Bangladesh reprezintă 3 grupuri separate de migranți iregulari: un grup reîntors din România, un grup reținut la hotarul RM, înainte de trecerea hotarului spre România, al treilea

grup – reținut pe teritoriul RM. Conform etniei, evidențiem că, din cei 12 migranți, 4 sunt bengalezi, 2 ucraineni, 1 rom (cetățean al Ucrainei), 1 turc, 1 sirian, 1 rus, 1 uzbek și 1 tadjik.

Figura 4. Țara de origine a migranților intervievați, persoane

Până a ajunge în RM, migranții intervievați (cu excepția celor din Ucraina și Siria) au trecut prin alte țări. Cei mai mulți, nu au putut nominaliza țările prin care au trecut. Doi dintre cei 4 migranți din Bangladesh, conform fabulelor relatate, au venit în Moldova din Ucraina, alți doi însă au menționat că din România, situație puțin probabilă (situația declarată, posibil, în ideea de a fi transmiși autorităților din România, care este țară a UE).

Dintre cei 12 migranți, 9 nu au drept de ședere, pe teritoriul RM, față de 3 care au acest drept: pri-

Caseta 6. Caracteristicile vulnerabilității unei victime a TFU și a exploatării

Este de etnie romă, din Ucraina, fără acte, cu retard mental, anal-fabetă, însărcinată.

În țara de origine nu menținea relațiile cu părinții (tata este în penitenciar, pe mama nu o cunoaște) și nu avea un loc stabil de trai, se ocupa cu cerșitul.

Victima nu cunoaște datele persoanelor (data nașterii, câți ani are etc.).

A crescut într-o școală-internat, dar fugea, frecvent, din acesta, în perioada adolescenței.

mul deține permis de ședere pentru 4 ani, al doilea – permisiune de a rămâne pe teritoriul RM, în regim de tolerare, al treilea are ședere provizorie.

Statutul oficial al migranților, la momentul intervieării, atestă că 4 au fost reținuți pentru încălcarea regimului de ședere, urmați de alți 4, reținuți la hotar, care au scris cerere de solicitare de azil, 2 erau în procedură de perfectare a documentelor de apatridie, un beneficiar de protecție umanitară și un beneficiar al regimului de tolerare.

Până la experiența migraționistă, 10 dintre cei 12 migranți nu au avut experiență de muncă. De asemenea, 10 se aflau în situație de vulnerabilitate și în țara de origine (excepție un migrant din Siria și altul din Bangladesh).

Imigrații din Bangladesh au menționat că, până a ajunge în RM, nu au știut despre existența unei țări cu acest nume „*credeam că Moldova este oraș*” (IIA_3_M).

Recrutare

Dintre cei 12 migranți intervieați, 11 au fost recrutați, prin înșelăciune parțială sau totală, frecvent, făcându-se abuz de situația de vulnerabilitate a acestora, în țara de origine (Caseta 6). Înșelăciunea,

cel mai des, s-a manifestat prin promisiuni false despre un loc de muncă legal și stabil.

Dintre cele 4 femei imigrante, o victimă a fost impusă să cerșească, alte 3 au ajuns să fie exploatate prin muncă. 3 migranți-bărbați nu au fost achitați pentru munca efectuată, pentru o perioadă de la 4 la 6 luni, recrutorii făcându-le promisiuni false.

Frecvent, s-a utilizat abuzul de situația de vulnerabilitate socială, determinată de nivelul de trai, dar și de cea de sănătate (disabilitate/infirmiate, sarcină etc.). Acest lucru este caracteristic atât pentru femeile imigrante, cât și pentru bărbații migranți. În cazuri extreme, s-a recurs la aplicarea violenței fizice, iar unor victime-femei le-au fost aplicate tratamente inumane, degradante.

Destinația promisă, pentru 6 dintre cei 12 migranți, a fost RM, iar pentru ceilalți 5 - o țară din spațiul Schengen/UE (1 persoană s-a reîntors în Siria).

Recrutările au fost făcute de către persoane fizice, însă în mod diferit pentru cele 2 destinații finale: RM și spațiul Schengen/UE. Astfel, cei cărora li s-a promis destinația finală – RM, au fost ajutați, frecvent de persoane cunoscute din țara de

origine, mai rar persoane necunoscute din RM, care le-au promis că vor fi angajați în câmpul muncii, la construcții, industria prelucrătoare, menaj sau activități de îngrijire a copiilor etc. Cei mai mulți migranți din această categorie nu au achitat sume de bani în avans, ci s-au înțeleles că vor achita o sumă din salariul promis, la destinație. Migranții, care au avut ca scop final spațiul Shengen/UE, s-au adresat la o persoană necunoscută/un grup de persoane necunoscute din țara de origine, pentru a le organiza plecarea. Aceștia, personal, sau rudele acestora au achitat în avans o sumă de la 5000 la 10 000 dolari SUA pentru emigrare. În cazul unora, familia a vândut pământul deținut pentru a achita costurile pentru migrare.

În cazul unui migrant din Siria nu putem vorbi de recrutare. Părăsirea țării de origine de către acesta a fost determinată de războiul din Siria. Respectiv, s-a decis ca familia să imigreze în țara de origine a soției (soțul, soția și 2 copii minori), pentru perioada de război.

Motivele plecării din țara de origine, declarate de migranți, sunt diverse: sărăcia, lipsa unui loc de muncă etc. Cei din Bangladesh au menționat sărăcia, dar și regimul politic (familia este în opoziție față de regimul politic), inclusiv, corupția etc.

Transportare

Metodele de transportare utilizate în cazul celor 12 migranți, sunt diferite: avion, automobil, pe anumite porțiuni, inclusiv, pe jos, portbagaj sau alte locuri camuflante ale mijloacelor de transport. 4 migranți au intrat, în RM, legal, în baza actelor proprii, iar 8 au intrat ilegal, fără documente sau cu documente false.

S-a constatat că migranții, care au avut în calitate de destinație finală RM, au trecut frontiera însoțiți de o persoană. În cazul celor din Ucraina, hotarul a fost trecut, ocolind zona de frontieră. Migranții, orientați spre spațiul Shengen/UE, au trecut hotarul în grupuri mici, 4-8 persoane, care nu se cunoșteau între ei, chiar dacă erau din aceeași țară de origine.

Migranții din Bangladesh au început procesul migraționist, în februarie - mai 2018. Unii au relatat că, la prima etapă, au zburat cu avionul în India, ulterior, au fost duși în Pakistan, Federația Rusă sau Ucraina, trecând hotarele mai multor țări fie pe jos, fie în automobile. În procesul călătoriei, li s-au confiscat documentele și niciodată, pe parcursul migrației, nu au muncit. De obicei, erau închiși în case, fiind organizați în grupuri cu alți migranți, dar nu se cunoșteau între ei

și nu aveau permisiunea de a ieși. Imigranții minori din Bangladesh au menționat că au ajuns până în Turcia, ulterior, au ajuns în România de unde au fost întorși în RM.

Formele de exploatare

Într-o situație din cele 12, s-a urmărit constrângerea unei migrante, în scop de cerșit (o femeie impusă să cerșească), în alte 6 situații – exploatare prin muncă.

Suport oferit de autorități

Unii migranți au apelat pentru ajutor la autoritățile din RM (un migrant din Siria și un migrant din Uzbekistan), cei mai mulți însă au solicitat ajutor după ce au fost reținuți. Trei dintre migranții din Bangladesh au solicitat azil și sunt în așteptare, iar unul a obținut permisiune de ședere, pe teritoriul RM, în regim de tolerare. Ei au declarat că doresc să rămână în RM și să se angajeze în câmpul muncii.

Datele colectate în cadrul studiului atestă că fiecare caz de solicitare a azilului este examinat în cadrul BMA, oferindu-se o concluzie

în acest sens, inclusiv, posibilitatea ca această concluzie să fie contestată în judecată. Acest lucru este caracteristic atât pentru migranții care se adresează singuri la BMA, cât și pentru cei care sunt deținuți în cadrul CPTS.

Suportul oferit migranților de către autorități diferă, în dependență de situația fiecăruia. Spre exemplu, migrantul din Siria și familia acestuia au apelat la BMA pentru suport, dar a fost referit către organizații ale societății civile pentru integrarea copiilor în procesul educațional. Suportul oferit a inclus: (i) statutul de beneficiar de protecție umanitară (a solicitat azil), (ii) permisiunea de a munci legal, (iii) consiliere juridică, (iv) un mic suport financiar, 1000 de lei lunar, pe parcursul a 6 luni, (v) suport în integrarea copiilor la grădiniță și școală, (vi) cursuri de limbă română, (vii) activități de recreere etc.

Evidențiem că, în RM, există mai multe organizații ale societății civile care oferă suport solicitanților de azil și refugiaților (Caseta 7).

Caseta 7. Organizații ale societății civile ce oferă suport solicitanților de azil și refugiaților

Organizația „Ave Copii”⁵⁶

Pachet de servicii sociale, în baza unor proiecte pentru solicitanții de azil și refugiați:

- pachete alimentare, îmbrăcăminte, încălțăminte;
- suport financiar;
- suport pentru integrarea copiilor în sistemul educațional.

Centrul de Caritate pentru Refugiați⁵⁷

- servicii de mediere a muncii, în scopul facilitării angajării legale, în baza contractului de muncă;
- activități culturale și de socializare;
- suport în continuarea studiilor (școli profesionale, colegii, universități);
- suport pentru integrarea copiilor în sistemul educațional.

Centrul de Drept al Avocaților⁵⁸

- consiliere juridică;
- asistență juridică.

O femeie imigrantă, victimă a TFU, a fost operată după un accident rutier, i s-a acordat asistență la naștere, i s-au oferit servicii de cazare, pentru perioada șederii în RM. În rezultatul conlucrării cu CCTP, s-a început lucrul asupra perfectării actelor de identitate cu autoritățile din Ucraina.

Necesitățile neacoperite menționate de migranți cuprind: cursuri de limbă română, suport informațional și poliță gratuită de asigurare medicală. O parte dintre cei din Bangladesh au menționat că intenționează să rămână în RM. Pentru o

mai bună integrare, ei își doresc ca să le fie oferite cursuri gratuite de studiere a limbii române.

Semnele vulnerabilității migranților

Pentru stabilirea acestor semne, ne-am bazat pe caracteristicile celor 12 migranți intervievați, dar și pe cazurile semnalate de experții intervievați.

Modalitatea de intrare în RM. De obicei, aceștia încalcă frontiera de stat, prin prezentarea unor documente false sau prin ocolirea punctelor de trecere a frontierei de stat.

Încălcarea regimului de ședere.

⁵⁶ <https://avecopiii.md/>

⁵⁷ <http://charity-centre.blogspot.com/>

⁵⁸ <https://cda.md/index.php/en/>

Caseta 8. Migranți care nu și-au legalizat șederea

„Tadjicul e căsătorit cu o moldo-veancă și are 4 copii. Avea permis de tractorist, dar nu și-a reglementat șederea, pentru că trebuia să aducă certificat că nu era căsătorit acolo (în țara de origine) și mai multe documente care să confirme că este din altă țară și de o altă cultură.

El s-a integrat, vorbește și limba româna, dar a fost depistat că lucra pe tractor. Raportul lui juridic cu angajatorul nu era reglementat...” (IIE_8).

S-a menționat că cei care intră în RM, pe un termen de până la 90 de zile, sunt mai vulnerabili la trafic și exploatare, pentru că ei nu se documentează și nu ajung în

Caseta 9. Apatrizii

„Sunt mulți migranți care s-au întors din Federația Rusă...”

Sunt cu pașaport sovietic, nu au drept de ședere, nici drept de muncă, dar nu au nici cetățenie.

Am fost recent la Ambasada Rusiei cu un caz. Cei de la ambasadă s-au uitat în pașaportul sovietic și au zis că nu este de-al lor, că la ei nu este înregistrat, dar nici la noi nu e înregistrat. Și acum trebuie să vedem, să îi acordăm un statut și lui...

Foarte mulți dintre aceștia sunt săraci, vai de capul lor...” (IIE_8).

raza de observare a BMA. Străinii care vin pe un termen de mai lungă durată, cel mai des, se documentează. Sunt însă și dintre cei care au intrat pe teritoriul RM de mulți ani, s-au căsătorit, au copii, dar nu și-au reglementat șederea în RM și sunt expuși riscului de angajarea ilegală sau exploatare prin muncă (Caseta 8).

O categorie specifică de migranți vulnerabili ne-a fost prezentată de angajații BMA, Serviciul Regional Nord - apatrizii (Caseta 9).

Unii dintre migranți vulnerabili ajung la Centrele pentru persoanele fără adăpost. Spre exemplu, angajații Centrului pentru persoane fără adăpost „Reîntoarcere”, din mun. Bălți, au menționat că au avut 7 cazuri de migranți, cetățeni ai altor state, aflați în situație de vulnerabilitate, în anul 2017, iar în 2018 – 5 cazuri. Imigranții vulnerabili sunt din Tadjikistan, Ucraina, Rusia, Belarus. Marea majoritate a acestora sunt bărbați, cu vârsta de 40-45, până la 50 de ani, cu probleme grave de sănătate (Caseta 10).

Angajații centrelor pentru persoanele fără adăpost fac demersuri în țara de origine a acestora, pentru a documenta persoana și pentru a iniția procesul de reîn-

Caseta 10. Migranți din centrele pentru persoane fără adăpost

„Avem un caz nou M. F. Am scris demersuri la primărie, ca să facă o comisie, să analizeze cazul: persoana e de 8 ani, după spuse, în RM. El nu vorbește, e țintuit la pat.

Din spusele vecinilor, lucra la un preot, fiind exploatat prin muncă, însă el nu vorbește”. (IIE_18).

toarcere, însă aceasta durează mult în timp, aproximativ 3 ani. Există însă și cazuri când, ulterior, după documentarea persoanei, aceasta refuză să se întoarcă în țara de origine „*ultimul caz a fost din Belarus: C. S. Are acum buletin de identitate, dar nu mai vrea să plece*” (IIE_18).

Țara de origine

Foste țări sovietice – Ucraina, Federația Rusă, Kazahstan, Tadjikistan, Belarus, Uzbekistan, dar și țări asiatice – Turcia, Afganistan, Bangladesh, Pakistan, Sri-Lanca; țări africane - Camerun.

Prezența unui grad de vulnerabilitate socială

Frecvent, sunt recrutate persoane din rândul celor vulnerabile în țara de origine (cu disabilități, fără rude apropiate, fără studii sau cu nivel scăzut de studii, cerșători).

Modalitatea de recrutare, în țara de origine

Persoanele, cărora li s-a promis ca destinație finală RM au fost recrutate prin înșelătorie.

Migranții din țările Asiei și Africii au apelat, pentru a migra, singuri la persoane sau grupuri specializate, în țara de origine.

Sexul. Atât femei, cât și bărbați.

Vârsta. Cei mai mulți sunt tineri, cu vârsta de până la 30 de ani, însă sunt și cazuri a oamenilor mai în vârstă. De exemplu, în cazul celor 10 migranți din Turcia, o persoană avea 70 de ani. Participanții la studiu au semnalat că există diferențe de vârstă. Spre exemplu, migranții vulnerabili din țările CSI sunt cu vârsta de peste 40 ani, iar cei din țările din Asia au până la 30 de ani. O categorie specifică o reprezintă minorii neînsoțiți, care provin din familii dezorganizate și devin, astfel, vulnerabili.

Statutul marital. Cel mai frecvent, migranții vulnerabili, pasibili la trafic și la exploatare, sunt celibatari.

Durata deplasării. Migranților din țările Asiei și Africii li se spune că vor ajunge într-o lună, dar durează ani. În cazul migranților din fostele țări ale URSS, durata deplasării

este de la câteva zile până la 2 săptămâni, maximum.

Lipsa actelor de identitate. Este frecventă lipsa actelor de identitate, care sunt pierdute, distruse sau preluate de recrutori.

Alimentația și vestimentația. Alimentarea este precară. De exemplu, un grup de migranți din Bangladesh, reținuți la hotarul RM cu România, mâncau porumb din câmp și purtau haine de vară, în luna octombrie.

Caracteristici fizice. Majoritatea au disabilități și alte probleme de sănătate. Predomină rasa negroidă, în cazul migranților din țările Africii și Asiei.

Caracteristici psihologice. Persoane introverte, puțin comunicabile, frecvent, iresponsabile, uneori, agresive, marginalizate.

Alte caracteristici. Majoritatea nu cunosc limba română, limba rusă sau limba engleză.

Experții intervievați din domeniul social au evidențiat că, în RM, există un Ghid cu privire la identificarea victimelor și potențialelor victime ale TFU, cetățeni ai RM, și că acesta ar putea fi adaptat și pentru identificarea imigranților victime și prezumate victime ale TFU și ale exploatării.

IV. METODELE EXISTENTE DE LUCRU CU PRESUPUSELE CAZURI DE TRAFIC ȘI DE EXPLOATARE A MIGRANȚILOR, PE TERITORIUL REPUBLICII MOLDOVA

4.1. Modalitățile de identificare și investigare a cazurilor de TFU și de exploatare a migranților, cetățeni ai altor state, pe teritoriul RM

Identificarea

Datele cercetării atestă că cea mai mare parte a cazurilor de TFU și exploatare a migranților a fost identificată cu suportul CAP, BMA și Linia Fierbinte antitrafic (0 800 77777). Cazurile care ajung la CAP, de obicei, sunt identificate de către colaboratorii de poliție. Cazurile suspecte de trafic și exploatare, frecvent, sunt referite la CCTP (mai rar, la PG) de către BMA și CAP „noi avem obligația de a sesiza” (IIA_E_20).

Analiza cauzelor penale pe TFU și exploatare a migranților în RM, atestă că diferite instituții iden-

tifică și sesizează cazurile către CCTP sau PG. Reprezentanții CCTP au subliniat că nu au avut cazuri când migranții să se adreseze direct la ei cu cereri, sesizări, precum că sunt victime ale traficului sau exploatării „*nu am întâlnit, în practica mea, niciodată, niciun caz ca vreun strănier să vină să depună vreo plângere*” (IIA_E_9). De obicei, migranții interacționează cu reprezentanții BMA și ei ar trebui să dețină competențe clare de identificare a acestor situații. În acest domeniu, sunt necesare mai multe acțiuni, au semnalat, inclusiv, angajații CCTP „*poate, până în prezent, nu am atras atenție suficientă pentru a identifica străinii vulnerabili la trafic și exploatare pe teritoriul RM. În acest caz, avem nevoie de o colaborare mai strânsă cu BMA și cu alte instituții*” (IIA_E_10).

Unele cazuri de trafic și exploatare a migranților se descoperă întâmplător. Uneori însă victimele TFU și exploatării, în cazul unor circumstanțe nefaste, reușesc să fugă și să apeleze la diferite instituții pentru ajutor (Caseta 11).

În opinia unor participanți la studiu, există și cazuri de exploatare prin muncă a străinilor, care nu sunt identificate „sunt multe cazuri care nu se cunosc... Migrantul lucrează, izolat de societate, exemplul celor din Ucraina. Eu știu așa niște cazuri la nordul Moldovei, în Briceni, Edineț, când cei din Ucraina vin și sunt exploatați acolo unde strâng cartofi, culeg mere” (IIA_E_20). S-a menționat că instituțiile din RM nu întotdeauna reușesc să identifice cetățenii RM supuși exploatării prin muncă, nemaivorbind de cei străini. În afară de aceasta, autoritățile publice locale, inclusiv, asistenții sociali comunitari nu consideră că migrații în situație de vulnerabilitate sunt în responsabilitatea lor „dacă este străin, nu este al meu” (IIA_E_20). Respectiv, astfel de situații nu întotdeauna sunt sesizate autorităților.

Angajații CAP, observând anumite semne ale TFU, propun victimelor, pe care le asistă în centru, să discute cu ofițerii de la CCTP „după ședințele de consiliere, se găsesc

Caseta 11. Victimă minoră care a cerut ajutor

O fetița minoră a fugit de acasă și s-a adresat la un centru duminical de zi. Angajații centrului religios au apelat la specialistul pentru drepturile copilului, din cadrul Direcției de Asistență Socială și Protecție a Familiei, care, la rândul său, a referit copilul la CAP.

Specialiștii din cadrul CAP au stabilit că fata a fost exploatăată prin muncă și că a existat, inclusiv, o tentativă de viol. S-a stabilit, de asemenea, că fata este de origine din Ucraina și deține cetățenia acestei țări. Până a găsi mama copilului, unde urma să fie repatriat, s-a făcut sesizare la CCTP. După aceasta, s-a inițiat urmărirea penală.

niște elemente care pe noi ne pun în gardă și atunci le propunem ca să discute cu un ofițer de la CCTP... Ofițerii se prezintă la noi și discută, găsesc acele elemente care sunt specifice traficului, exploatării și apoi sunt depuse cereri, plângeri, explicații” (IIA_E_20).

Identificarea victimelor TFU și ale exploatării în rândul migranților, aflați pe teritoriul RM, este un proces dificil și complex. În procesul de identificare a migranților, victime ale TFU și exploatării, trebuie să se implice mai multe instituții: PF, poliția, BMA, autoritățile publice locale (primari, asistenți sociali),

organizații ale societății civile. PF trebuie să se implice în identificarea victimelor TFU și exploatării, în fluxurile migratorii la frontieră, iar celelalte instituții în identificarea unor astfel de situații, pe teritoriul RM.

Experții au semnalat că PF este instruită pentru a identifica victimele și prezumatele victime ale TFU, în rândul cetățenilor moldoveni, care părăsesc hotarul RM, dar nu au ca scop să identifice victimele și prezumatele victime ale TFU, în rândul străinilor, care intră în sau care ies din RM. S-a evidențiat, de asemenea, că aceștia pot intra în RM, ocolind trecerea prin punctele de control „*el trece pe alături*” (IIA_E_11).

Reprezentanții PF de la Aeroportul Internațional Chișinău au subliniat că fluxurile și categoriile de migranți care traversează hotarul RM sunt extrem de diverse, la fel sunt și infracțiunile pe care le comit o parte dintre aceștia. Nu în ultimul rând, au loc schimbări a modalităților utilizate de transportatori și traficanți. De asemenea, angajații au subliniat că nu dispun de suficient timp pentru a putea identifica cazurile de trafic și exploatare la intrarea sau ieșirea din RM „*numărul de persoane care ies și intră în RM este foarte mare și nu ai timp suficient... Numai dacă îți dai seama*

de niște semne: e fricos, are semne, echimoze sau observi că cineva îi stă în spate. De exemplu, cum avem fetele din Dubai care ies, intră, ies, intră numai ca să nu încalce viza” (IIA_E_20).

Impedimentele/barierele în procesul de identificare sunt multiple și cuprind:

- (i) indiferența din partea instituțiilor în identificarea victimelor și prezumatelor victime ale TFU și ale exploatării, cetățeni ai RM, nemaivorbind de cele străine „*există indiferența și față de ale noastre (victimele TFU și exploatării din RM), nemaivorbind de cele străine*” (IIA_E_20);
- (ii) organele autorizate nu dispun de procedee și instrumente de identificare;
- (iii) limba vorbită de migranți constituie frecvent o barieră în procesul de comunicare și identificare. Imigranții-victime și prezumate victime ale TFU și ale exploatării din Ucraina, Federația Rusă și alte țări ale CSI sunt mai ușor de depistat datorită limbii ruse vorbite și prezenței traducătorilor, în caz de necesitate. Migranții-victime și prezumate victime ale TFU și exploatării din țările

din Asia, Africa sunt mai dificil de identificat, pe motiv că lipsesc traducători profesioniști, autorizați „ca regulă, apelăm la serviciile unei persoane terțe care provine din țara respectivă. Evident că traducerea pe care el o face, neavând nici studii, în domeniu, lasă de dorit. El nu o să traducă corect și se pierde informația” (IIA_E_7); „la traducere, oricum, se pierde o parte din informație. Oricât de bine ar traduce, o parte din informație se pierde” (IIA_E_11). De asemenea, s-a menționat că „nu întotdeauna traducătorii oficiali sunt de bună credință” (IIA_E_11).

- (iv) Primarii, asistenții sociali, dar și cetățenii RM nu prea semnalează situațiile suspecte de TFU sau de exploatare a migranților la organele poliție sau la alte instituții.

Unii intervievați au semnalat că există mai multe cazuri când străinii sunt victime sau prezumate victime ale TFU și ale exploatării, dar nu întotdeauna „există dorința de a le identifica și a le referi pentru că aceasta e bătaie de cap în plus”.

Reprezentanții societății civile au subliniat că „autoritățile nu prea au

interes să vadă ceva mai mult decât custodia, dacă străinii sunt potențiale victime ale traficului sau ale exploatării. Dacă pe parcurs se află careva detalii, nu se face referire la acestea” (IIA_E_21). Reprezentanții BMA au menționat că acționează în baza competențelor. Astfel, în cazul unor semne ale TFU și ale exploatării, se anunță CCTP, în celelalte situații, pentru persoanele deținute în CPTS, se fac demersuri în țările de origine ale persoanelor aflate în custodie, ca să vadă posibilitățile de repatriere.

Reprezentanții OIM au menționat că angajații poliției dețin unele competențe de identificare a victimelor TFU și a exploatării, dar acestea trebuie îmbunătățite atât prin instruire, cât și prin dezvoltarea unor instrumente de identificare a semnelor TFU și a exploatării. Totuși, s-a subliniat că polițiștii de frontieră de la Aeroportul Internațional Chișinău sunt pregătiți pentru a identifica cazurile de TFU, în comparație cu cei de la alte puncte de trecere a frontierei. Un alt aspect precizat de intervievați este fluctuația de cadre în rândul diferitor categorii de specialiști, inclusiv, a polițiștilor.

Un număr mare de intervievați au subliniat că procesul de identificare a victimelor TFU, în rândul migranților, este unul destul

de complex, care poate fi realizat printr-o colaborare dintre instituții. Cert este că reprezentanții diferitor instituții au nevoie de instruire pentru a putea identifica victimele TFU și ale exploatării. Lipsa unor proceduri clare privind identificarea este percepută de unii experți, participanți la cercetare, ca o situație convenabilă autorităților „*la toți le este comod cum stau lucrurile*” (IIA_E_21); „*uneori nu vor să identifice*” (IIA_E_20). Reiese că problema de bază este cea „*de mentalitate*”, exprimată prin nedorința de a se implica.

Reprezentanții CCTP au semnalat că, actualmente, nu există proceduri care să ajute reprezentanții diferitor organe să identifice în rândul migranților victime ale traficului și exploatării, dacă acestea nu declară acest fapt singure. Astfel, în scopul îmbunătățirii procesului de identificare a migranților-victime ale TFU și ale exploatării, pe teritoriul RM, e necesar:

- Elaborarea unei proceduri clare și instrumente care să faciliteze procesul de identificare. Intervievații au menționat că ar fi binevenit un *ghid*, care să cuprindă semnele de risc la TFU și la exploatarea migranților, pentru angajații PF și a altor structuri, inclusiv, care

să cuprindă niște protocoale standard de interacțiune;

- instruirea specialiștilor organelor competente, în primul rând, polițiștii, dar și reprezentanții BMA, primarii, asistenții sociali comunitari. O parte dintre cei nominalizați nu știu ce este trafic, nu cunosc care sunt semnele după care ar putea să identifice victima.

Investigarea

Investigarea cauzelor penale cu referire la TFU și la exploatarea străinilor, pe teritoriul RM, se face, cel mai des de CCTP, fapt dovedit și de datele prezentului studiu, însă competențe în acest domeniu au și unii colaboratori ai PCCOCS și ai PF. Astfel, în atenția CCTP ajung, de obicei, cazurile de TFU, mai rar, cazurile de migrație iregulară „*intră în atenția noastră doar cazurile de migrațiune ilegală când sunt implicate careva grupuri criminale*” (IIA_E_10). Angajații acestei instituții percep migrația iregulară ca risc de TFU. Participanții la cercetare au evidențiat „*colaboratorii CCTP cu care au lucrat sunt pregătiți la maximum pentru investigarea cazurilor de TFU și de exploatare*” (IIA_E_20).

PF, de obicei, se implică în investigarea cazurilor de migrație iregulară, spre exemplu, cazul minorilor

din Bangladesh. În cazul în care este inițiat un proces de investigații de către PF, nu mai poate fi inițiat și un alt proces din partea CCTP.

Procesul de investigare a migranților-victime ale TFU și ale exploataării este mai dificil, pentru că aceste persoane nu cunosc limba și nici legislația internă a RM, respectiv, apare necesitatea traducătorilor. Aspecte mai puțin dificile, în cazul dat, sunt cele legate de vorbitorii de limbă rusă și limbă ucraineană.

Dificultățile nominalizate de intervievați în investigarea și documentarea migranților-victime și prezumate victime ale TFU și ale exploataării sunt:

- necesitatea unui traducător, în momentul în care migranțul este reținut de PF sau altă autoritate, pentru a nu încălca termenii de investigare prevăzuți de legislație;
- demonstrarea infracțiunii, întrucât în cazul migranților, situațiile sunt mascate ca vize de tranzit, deschiderea afacerilor, pentru a nu arăta clar scopul. Fenomenul TFU preia o formă „mai intelectuală, sofisticată”, „mai subtilă”, „mai voalată”;
- procedurile de documentare sunt birocratice și stagnează procedura de investigare;

- problema plasării, în perioada investigării penale. Migranții nu pot fi plasați la CAP (uneori, se fac excepții în situația minorilor și a femeilor);
- cunoașterea și înțelegerea situației „*nu ne putem baza, în totalitate, pe declarațiile străinilor, pe fabulele lor*” (IIA_E_11). Uneori, migranții, în special, bărbații nu percep că sunt exploatați chiar de către reprezentanții diasporei care-i reprezintă. Dacă li s-a oferit de lucru pentru 10-12 ore pe zi, imigranțul percepe situația ca fiind una benefică;
- schimbările, actualizările și inovațiile pe care criminalii le introduc regulat „*noi trebuie să mergem în pas cu timpul. În cazurile de TFU și de exploatare, criminalii sunt mereu cu un pas înaintea noastră*” (IIA_E_10).

Experții au evidențiat că este dificil de identificat victimele TFU în fluxurile de migranți, care tranzitează RM „*nu prea avem cum să demonstrăm și nici victima nu cunoaște exact ce se va întâmpla la destinație*” (IIA_E_13). Respectiv, organelor de urmărire penală le este dificil să stabilească statutul acestor migranți „*în cazul celor 2 copii minori turci, or-*

ganul de urmărire penală ba le dădea statut de infractori minori, ba cel de parte vătămată” (IIA_E_13). OIM a insistat să fie făcută evaluarea riscului privind returnarea acestor minori în Turcia și abia după aceasta copiii au fost repatriați (Caseta 12).

4.2. Modalitățile de acordare a asistenței și protecției pentru victimele TFU și ale exploatării, pe teritoriul RM

În opinia unor intervievați, la capitolul *identificare* stăm mai bine decât la cel de *acordare a asistenței și protecției* „*el are statut de victimă, nu poate fi returnat sau deportat, dar nu avem o gamă de servicii ca să-i oferim și nici proceduri clare, conform drepturilor omului*” (IIA_E_21).

În prezent, OIM oferă suport, asistență și protecție victimelor și prezumatelor victime ale TFU și ale exploatării din RM și din alte țări. CAP, de asemenea, este implicat în acordarea asistenței și protecției copiilor și femeilor-migrante, victime și prezumate victime ale TFU și ale exploatării. Cel mai frecvent, acest centru oferă servicii de plasament, alimentare, asistență juridică. Unii migranți-victime ale migrației iregulare, posibil, și ale traficului sau exploatării, ajung în CPTS. În CPTS însă nu se aplică niște instrumente pentru a delimi-

Caseta 12. Dificultăți în stabilirea statutului unor migranți, în situație de vulnerabilitate

„Întrebarea pe care am pus-o atunci: cum pot eu să-i întorc în țara de unde au venit, dacă nu cunosc situația acestora? Ei erau curzi și voiau să ajungă în Germania, să muncească...

Noi atunci am facilitat și am făcut evaluarea în țara de origine. A mers reprezentatul OIM prin autorități și s-a confirmat că familia a strâns bani pe care i-a achitat pentru migrare. Conform convențiilor și tratatelor internaționale, nu poți să returnezi un cetățean într-o țară dacă există riscul de trafic sau alte riscuri. După ce s-a confirmat că părinții îi primesc, e ok că au familie, au fost repatriați” (IIA_E_13).

ta victimele traficului și exploatării din rândul migranților iregulari.

Dificultățile nominalizate de intervievați în acordarea asistenței și protecției migranților-victime și prezumate victime ale TFU și exploatării:

- (i) lipsa unei instituții în care să fie plasați migranții-victime și prezumate victime ale TFU și ale exploatării și încercarea de a-i plasa în serviciile existente „segmentul dat de bene-

ficiari nu există în regulamente” (IIA_E_20);

- (ii) costuri mari, în cazul plasării acestor persoane în sistemul existent. Costurile sunt necesare pentru documentarea persoanei, acordarea asistenței medicale, acordarea alimentației etc. Finanțarea limitată cu normative vechi atât în CPTS, cât și în CAP.

Alte dificultăți țin de aspecte mai specifice, referitoare la limba vorbită, proceduri de examinare și stabilire a vârstei migranților, plasarea minorilor în centrele specializate, nu împreună cu cei adulți etc. (Caseta 13).

Caseta 13. Dificultăți specifice

„Din luna noiembrie 2018, lucrăm cu un solicitant de azil, pentru a-l duce într-un centru de plasament pentru copii, deoarece e minor. Chiar vineri, 25 ianuarie, am primit o scrisoare de la Direcția Municipală de Protecție a Drepturilor Copiilor că noi nu îl putem plasa într-un centru de acest tip, pentru că minorul nu vorbește limba română, limba rusă sau altă limbă de circulație internațională și noi nu îl putem plasa. Acesta e un indiciu direct la discriminare. De parcă, dacă ar vorbi vreo limbă de circulație internațională, cineva l-ar putea caza.” (IIA_E_15).

S-a mai specificat necesitatea de a îmbunătăți asistența acordată în CPTS, prin stabilirea unui accent mai mare pe respectarea drepturilor și o atitudine civilizată față de persoanele aflate în custodie.

4.3. Interacțiunea dintre instituțiile implicate în identificarea, investigarea și acordarea asistenței migranților vulnerabili la TFU și la exploatare

Colaborarea dintre instituțiile cu responsabilități de identificare, investigare și asistență

Cooperarea interinstituțională urmărește sprijinul îndeplinirii atribuțiilor diferitor instituții, privind combaterea TFU și infracțiunilor conexe. În acest sens, CCTP cooperează cu Secția pentru Combaterea TFU a Procuraturii Generale (PG), PF și BMA, subdiviziuni ale MAI și cu alte autorități naționale de aplicare a legii, inclusiv în cadrul Consiliului Coordonator al organelor de drept, pe lângă Procurorul General.⁶⁰

Există un Acord de Cooperare semnat între PF și CCTP. În baza acestuia, instituțiile au stabilit mecanisme de cooperare în domeniile de interes reciproc, precum schimbul de informații,

⁶⁰ Raport național în domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane pentru anul 2012. Comitetul Național pentru Combaterea TFU, Chișinău, 2013.

produse comune de analiză a riscurilor (rapoarte, profile de risc privind TFU), acțiuni și operațiuni comune de prevenire, depistare și combatere a TFU și organizării migrației iregulare, instruire în domeniul combaterii TFU, consultări reciproce etc.

În contextul liberalizării regimului de vize cu țările UE/Schengen și procesului de asociere cu UE inițiat de RM, a fost estimat riscul de transformare a acesteia în țară de tranzit și/sau de destinație pentru traficul de persoane cu cetățenie străină. Ca urmare, a fost conștientizată necesitatea unei cooperări mai intense între CCTP și BMA, în mod special, în domeniul detectării cazurilor suspecte de trafic de persoane cu cetățenie străină, care se află iregular pe teritoriul țării. Procesul de cooperare între cele două autorități a fost inițiat, dar nu a fost finalizat prin semnarea unui acord de cooperare, care să stabilească obiectivele, domeniul și formele cooperării sau elaborarea unei proceduri interinstituționale comune.

CCTP analizează informațiile privind situația infracțională în domeniul TFU, în baza unei noi metodologii lansate la începutul anului 2014, care reglementează schimbul de informații cu autoritățile ce dețin competențe de urmărire penală din RM. Sistemul informațional integral automatizat de evidență a infracțiunilor, a cauzelor penale și a persoanelor care au săvârșit infracțiuni (SIIAICP), gestionat de MAI, este instrumentul de colectare, schimb de informații și gestionare a datelor relevante în domeniu.⁶¹ Ca rezultat, în octombrie 2014, CCTP a făcut public primul raport de analiză strategică al Poliției din RM, privind fenomenul TFU „Monitorizarea traficului de persoane – analiza stării de fapt și dinamica infracțiunilor pentru anul 2013”.⁶² SIIAICP asigură înregistrarea, colectarea și analiza datelor cu privire la TFU, cu sprijinul altor organe de drept, în conformitate cu cadrul legal în vigoare.⁶³ În acest scop, toate autoritățile de aplicare a legii RM cu atribuții conexe în domeniu, au acces autorizat pentru înregistrarea informațiilor cu privire la cazurile de TFU exami-

⁶¹ Legea nr. 216 din 29.05.2003 cu privire la Sistemul informațional integral automatizat de evidență a infracțiunilor, a cauzelor penale și a persoanelor care au săvârșit infracțiuni.

⁶² *Monitorizarea situației în domeniu traficului de ființe umane, analiza stării și dinamicii infracționale pentru anul 2013*. Comitetul pentru combaterea traficului de persoane. Chișinău, 2014.

nate. De asemenea, CCTP participă, în comun cu PF și BMA, la exercițiu de analiză comună a riscurilor. Cooperarea dată continuă în cadrul Grupului comun de lucru, creat la începutul anului 2014, în domeniul analizei de risc privind combaterea migrației iregulare, crimei organizate și celei transfrontaliere, inclusiv a traficului de persoane. Grupul include autorități de aplicare a legii cu atribuții transversale în domeniul combaterii criminalității transfrontaliere, migrației iregulare, TFU și a altor infracțiuni conexe.

Angajații CCTP au evidențiat că există o colaborare „bună” cu reprezentanții BMA „cu BMA noi lucrăm fără probleme pentru că BMA este tot o instituție din cadrul MAI. Ei nu au în structură organ de urmărire penală. Ei ne referă cazurile identificate nouă, iar noi, ca structură specializată în urmărirea penală, investigăm împreună cu ei. BMA ne oferă ajutor operativ/ operațional informația clarificată de ei, iar CCTP investighează în continuare” (IIA_E_10). În afară de aceasta, s-a specificat că unii angajații BMA sunt foștii angajați ai CCTP.

Evident, pentru a putea identifica victimele TFU, angajații BMA trebuie să cunoască semnele TFU și ale exploatării. Problemele se soluționează, actualmente, prin consultări

telefonice „în astfel de cazuri, ei ne telefonează și se consultă cu noi” (IIA_E_10). Unii intervievați au semnalat necesitatea consolidării capacităților angajaților BMA pe domeniul dat, inclusiv, prin dezvoltarea instrumentelor „trebuie să-i ajutăm pe ei. Ei nu pot face aceste lucruri singuri” (IIA_E_10). De asemenea, s-a menționat necesitatea apelării la experții din alte țări pe subiectul analizat „trebuie să vedem experiența din alte țări, procedurile lor standarde de operare și protocoalele concrete de interoperabilitate pentru instituțiile implicate” (IIA_E_5).

Unii intervievați au semnalat însă că nu există un cadru clar de colaborare între instituții, în cazul migranților-victime ale TFU și ale exploatării, până la stabilirea unui statut clar al acestora „nu este un cadru legal prestabilit. Instituțiile se eschivează... BMA spune: Luați-l până la decizia judecătorului, MSMPS declară: nu se încadrează în standardele noastre de beneficiari” (IIA_E_13).

PF a semnalat că nu există protocoale privind transmiterea migranților reținuți de către PF către BMA pentru zilele nelucrătoare (sâmbăta și duminica, precum și pentru cele de sărbători naționale).

Colaborarea dintre instituții, în

⁶³ Legea cu privire la prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, din 20.10.2005.

procesul de acordare a asistenței și protecției este defectuoasă, frecvent se apelează la contacte personale pentru a oferi suportul necesar „Am avut vara un caz. Nu s-a finalizat încă. O fetiță de vreo 12-14 ani.. PF a sesizat cu o oarecare doză de risc BMA, cei din urmă trebuiau să sesizeze autoritatea tutelară sau serviciul de asistență socială, unde a fost identificată... BMA au spus: Nu e a noastră că e copil, noi nu lucrăm cu copiii, sunați OIM” (IIA_E_13). Chiar dacă sunt identificate astfel de cazuri de PF sau alte instituții, nu există proceduri clare de referire. Dificultăți intervin și în cazul depistării mamelor cu copii minori, întucât mama nu trebuie despărțită de copil.

Reprezentanții organizațiilor internaționale au menționat unele lacune în activitatea instituțiilor din RM, după identificarea unor migranți, cetățeni străini în situație de vulnerabilitate, prezumate victime ale TFU și ale exploatării. Ei au specificat că nu există proceduri clare privind acțiunile ce trebuie întreprinse cu acești cetățeni, în primele zile după identificare, „noi am identificat victima și e bine dacă el/ea merge într-un proces penal. În acest caz, i se oferă plasamentul de lungă durată. De obicei, în decurs de o săptămână, găsim o soluție. Primele zile, noi suntem nevoiți să aruncăm dintr-o parte în alta cetățenii străini. Pentru că BMA are procedura sa care trebuie să o res-

pecte și ei nu pot lua decizii, Centrul de criză pentru migranți spune: dar cu ce statut eu îl iau?” (IIA_E_13).

După stabilirea statului cetățeanului străin, parte vătămată pe o anumită cauză penală, lucrurile ușor se simplifică. Dificultățile deja țin de colaborare sau lipsa de colaborare a persoanei și de traducători.

S-a evidențiat lipsa instituțiilor de plasament pentru migranți-victime ale TFU sau ale exploatării. De obicei, minorii și femeile-victime sunt plasate la CAP, iar bărbații rămân în stradă, unii ajung la centrele pentru persoane fără adăpost, în cazul când sunt reținuți ca migranți iregulari, sunt plasați în CPTS „nu înțeleg de ce victimele traficului se țin în Centrul de plasament temporar pentru străini” (IIA_E_21). Lipsa unor proceduri și responsabilități ale instituțiilor, la acest capitol, determină mai multe riscuri pentru victimă care, de obicei, nu are unde sta, nu are bani, nu are un statut clar, contribuind la expunerea acestor persoane situațiilor de abuz, exploatare, trafic etc.

Colaborarea cu autoritățile din țările de origine

Colaborarea cu Ambasadele din fostele țări ale URSS a fost apreciată ca fiind bună. Reprezentanții consulari ai țărilor, precum „Ucraina, Belarus sunt foarte receptivi și înțeleg că sunt cetățenii lor, ei, la fel,

au aceleași limite, proceduri și termeni ca și noi” (IIA_E_20). Durează mai mult timp interacțiunea cu cei din cadrul Ambasadei și Consulatul Federației Ruse, pentru că ei nu dispun de un Registru Național al Populației în format digital.

Un aspect nu mai puțin semnificativ, semnalat de unii intervievați, este și faptul că țara de origine a acestor străini cere achitarea taxei consulare, atunci când autoritățile RM se adresează pentru a stabili identitatea migranților. Respectiv, negocierile pentru a nu achita taxele consulare durează și cazul se tergiversează.

Există însă și situații când reprezentanții ambasadelor, consulatelor nu răspund la solicitările autorităților „Turcia nu vrea să recunoască fenomenul de trafic” (IIA_E_20); „noi am avut caz cu Turcia, ei nu au răspuns deloc... Ei au avut reticență.

Ei nu au acționat așa cum au făcut germanii, care au zis că noi luăm cetățenii noștri și ne asumăm răspunderea” (IIA_E_13). În astfel de situații, OIM vine cu unele contribuții referitor la plata pentru serviciile de returnare, traducere etc.

Colaborarea cu alte țări, inclusiv, cu cele de tranzit

Reprezentantul CPTS a anunțat că, în RM, ajung, uneori, și migranți supuși TFU și exploatării în Ucraina (Caseta 14). Pentru unii intervievați nu este clară colaborarea dintre autoritățile RM și cele ale Ucrainei „de ce cetățenii străini, exploatați pe teritoriul Ucrainei, ajung în RM? De ce Ucraina nu îi repatriază direct?” (IIA_E_13). Situația acestui migrant arată că o colaborare dintre instituțiile de asistență și protecție nu poate asigura o intervenție promptă.

Caseta 14. Migrant-victimă a exploatării în Ucraina

„Cetățeanul Uzbekistanului a fost invitat la muncă la o fabrica de păsări în Ucraina, regiunea Odessa. Acolo, 3 luni a lucrat, însă nu a fost remunerat pentru munca efectuată. După acesta, persoana respectivă a ajuns în Moldova.

Autoritățile din Ucraina nu l-au deportat în Uzbekistan...

El a ajuns în RM, la începutul iernii...

BMA spune că acesta nu este omul nostru, pentru că el nu a încălcat regimul de ședere, pe teritoriul RM, respectiv, la CPTS nu poate fi plasat. La CAP tot nu poate fi plasat, fiindcă el e bărbat...

Două zile și nopți el a stat la gara de autobuze și nimeni nu îl putea ajuta...”

CONCLUZII

Studiul confirmă ipoteza generală, precum că RM nu este pregătită suficient pentru identificarea, investigarea, acordarea asistenței și protecției migranților-victime și prezumate victime ale TFU și ale exploatării. Există date care ne permit să afirmăm că unii migranți, indiferent de statutul juridic (inclusiv, resortisanți ai țărilor terțe, apatrizi, refugiați etc.), sunt expuși, pe teritoriul RM, la situații de trafic și exploatare.

Datele primare, colectate în cadrul studiului, dovedesc faptul că autoritățile RM au dificultăți în identificarea migranților iregulari supuși riscului TFU și exploatării, deoarece lipsesc instrumentele și resursele necesare. Chiar dacă RM are experiență atât în contracararea și investigarea TFU și exploatării, cât și în protejarea victimelor din rândul propriilor cetățeni, este necesară dezvoltarea de instrumente specifice pentru identificarea, investigarea, asigurarea protecției și asistenței oferite migranților-victime și prezumate victime ale TFU și ale exploatării, care să fie puse la dispoziția organelor

specifice ce activează în domeniul gestionării migrației. În special, este necesară îmbunătățirea colaborării atât la nivel guvernamental, cât și nonguvernamental, dar și a celei transversale dintre toți actorii implicați în domeniul prevenirii și combaterii TFU, asigurării drepturilor migranților, protecției și asistenței victimelor TFU.

Raportul atestă curențe grave la acest capitol și, deseori, RM este taxată pentru că nu are pregătire adecvată și ambiție suficientă pentru identificarea, investigarea, acordarea asistenței și protecției migranților-victime și prezumate victime ale TFU și ale exploatării. S-a constatat că, în atenția autorităților din RM, anual, apar câteva cazuri de TFU și de exploatare a migranților, cetățeni ai altor state sau apatrizi, și că e necesar de îmbunătățit mecanismele de lucru pe acest segment specific.

Recapitulând datele colectate în cadrul studiului, reiterăm următoarele concluzii:

Identificarea migranților vulnerabili la trafic și exploatare este un proces

destul de complicat și polivalent. La nivel european, cercetările privind traseele mediteranene și cele din Balcanii de Vest către Europa, încorporate în Matricea de Urmărire a Deplasării (Displacement Tracking Matrix (MUD/DTM) a OIM, pot fi considerate un punct de pornire și practici bune de urmat. În mod special, *Flow monitoring surveys (Sondajul de monitorizare a fluxului de migranți)*, care include un Modul referitor la TFU și alte practici de exploatare, poate servi ca model pentru dezvoltarea unui chestionar specific RM. Acesta ar fi primul pas pentru evaluarea și diagnosticarea fenomenului TFU și a exploatării migranților în RM, precum și pentru prevenirea și investigarea acestui fenomen.

Chiar dacă RM dispune de un cadru instituțional solid în domeniul managementului migrației și combaterii TFU, dat fiind că acesta este mai puțin orientat spre identificarea victimelor TFU și exploatării în rândul imigranților, respectiv, investigarea și acordarea protecției acestora este sub nivelul acceptabil. Până în prezent, nici PF, nici CPTS, din RM, nu a cercetat migrații iregulare, din perspectiva traficului și exploatării (nu s-a efectuat screeningul TFU).

Datele PF prezintă creșterea cu 15 la sută, în anul 2018, a încălcări-

lor la capitolul migrația iregulă, adică fiecare a patra încălcare înregistrată de PF a fost la acest capitol. Datele subsistemului automatizat de evidență a cazurilor de încălcare a legislației, privind frontiera de stat, atestă creșterea atât a încălcărilor regimului de ședere (+12,1%), cât și a încălcărilor frontierei de stat (+68,5%). Mai mult decât atât, în fluxul de persoane documentate, în 2018, pentru încălcarea frontierei de stat au apărut pentru prima dată migranți din Bangladesh. Aceasta demonstrează o dată în plus că există riscul sporit de expunere la TFU și la exploatare a migranților vulnerabili.

RM respectă standardele internaționale în acordarea formelor de protecție a migranților. De asemenea, legislația prevede oferirea regimului de toleranță și a statutului de victimă a TFU. În RM există un număr de străini care au cerut și au primit statut și regim de toleranță.

Participanții la cercetare au semnalat că, în RM, nu s-au eliberat până în prezent documente cu referire la statutul de victimă a TFU, pentru că nu au existat astfel de cereri, deși nu este foarte clar nici cărei instituții trebuie să se adreseze victima cu o astfel de cerere. Lipsa cererilor de solicitare a statutului de victimă a TFU și a

exploatării, din partea migranților în RM, în opinia celor intervievați, este determinată de multiple cauze: (i) victimele TFU și exploatării nu conștientizează că sunt victime; (ii) victimele TFU și exploatării nu doresc să rămână în RM, ele vor să tranziteze RM și să ajungă la destinația stabilită, unde beneficiile statutului de victimă a TFU și a exploatării sunt mai mari; (iii) victimele TFU și exploatării sunt manipulate și speriate, nu cunosc legile pentru a cere un astfel de statut; (iv) victimele TFU și exploatării solicită azil și nu statut de victimă a TFU și a exploatării etc.

Percepțiile majorității specialiștilor intervievați atestă că RM nu este țară de destinație a migranților, respectiv, cazurile de trafic și exploatare a străinilor, pe teritoriul RM, sunt „*unice*”. În pofida acestui fapt, evidențiem că nu putem să neglijăm problema, chiar dacă cazurile sunt rare, ele trebuie gestionate profesionist și responsabil, cu respectarea drepturilor omului, migrantului și a victimei TFU, dacă este cazul.

Cele mai frecvente forme de exploatare a migranților, pe teritoriul RM, sunt cazurile de exploatare prin muncă și prin cerșit. În RM, există mecanisme clare în ceea ce privește identificarea cazurilor de

muncă nedeclarată a străinilor, inclusiv, metode specifice activității structurilor polițienești, mecanisme de conlucrare, la nivel de documentare și cooperare în domeniul combaterii șederii ilegale între structurile BMA și alte subdiviziuni MAI, cum ar fi poliția, PF, nu însă și mecanisme de identificare a migranților-victime ale TFU și ale exploatării.

Datele colectate în cadrul studiului atestă că, în RM: (i) există unele cazuri de migranți-victime și prezumate victime ale TFU și ale exploatării identificate de autoritățile din RM; (ii) în fluxurile de migranți iregulari există situații ale migranților-prezumate victime ale TFU și ale exploatării, care nu sunt identificate de instituțiile din RM; (iii) țările de origine ale migranților-victime ale TFU sau ale exploatării sau ale migranților vulnerabili prezumate victime sunt fostele țări ale URSS: Ucraina, Federația Rusă, Uzbekistan, dar și unele țări din Asia și Africa: Turcia, Bangladesh, Pakistan.

Caracteristicile vulnerabilității migranților pasibili la exploatare și trafic cuprind: modalitatea ilegală de intrare în RM (cu documente false sau prin ocolirea punctelor de trecere a frontierei de stat), încălcarea regimului de ședere

În cazul intrării legale, lipsa actelor de identitate, prezența unei disabilități sau altei probleme de sănătate, lipsa studiilor sau studii parțiale etc. Vulnerabili la trafic și exploatare pe teritoriul RM, sunt atât copiii neînsoțiți, femeile, cât și bărbații de diferite vârste, de origine din fostele țări ale URSS, unele țări din Asia și Africa.

În scopul îmbunătățirii procesului de identificare a migranților-victime ale TFU și ale exploatării, pe teritoriul RM, e necesar: (i) elaborarea unei proceduri mai clare și instrumente care să faciliteze procesul de identificare. Intervievații au menționat că ar fi binevenit un *ghid*, care să cuprindă semnele de risc la TFU și la exploatare a migranților, pentru angajații PF și a altor structuri, inclusiv, să cuprindă niște protocoale standard de interacțiune; (ii) instruirea specialiștilor diferitor organe. În primul rând, polițiștii de frontieră, dar și reprezentanții BMA, primarii, asistenții sociali comunitari.

Investigarea cauzelor penale cu referire la TFU și exploatarea străinilor pe teritoriul RM se face cel mai des de CCTP, fapt dovedit și de datele prezentului studiu. Competențe în acest domeniu au și unii colaboratori ai PCCOCS și PF.

Dificultățile în investigarea și documentarea migranților-victime și

prezuate victime ale TFU și ale exploatării cuprind: (i) necesitatea unui traducător din momentul în care migrantul este reținut de PF sau altă autoritate, pentru a nu încălca termenii de investigare prevăzuți de legislație; (ii) dificultăți în demonstrarea infracțiunii, întrucât, în cazul migranților situațiile sunt mascate ca vize de tranzit, deschiderea afacerilor, pentru a nu arăta clar scopul; (iii) procedurile de documentare sunt birocratice și stagnează procedura de investigare etc.

Dificultățile în acordarea asistenței și protecției migranților-victime și prezuate victime ale TFU și ale exploatării sunt: (i) lipsa unei instituții în care să fie plasați migranții-victime și prezuate victime ale TFU și ale exploatării și încercarea de a-i plasa în serviciile existente; (ii) costuri mari în cazul plasării acestor persoane în sistemul existent. Costurile sunt necesare pentru documentarea persoanei, acordarea asistenței medicale, acordarea alimentației etc. Actualmente, finanțarea este limitată, bazată pe normative vechi, atât în CPTS, cât și în CAP. Alte dificultăți țin de aspecte mai specifice referitoare la limba vorbită, procedurile de examinare și stabilire a vârstei migranților, plasarea minorilor în centre specializate, nu împreună cu cei adulți etc.

Din punct de vedere practic, unii intervievați au semnalat că nu există un cadru clar de colaborare între instituții, în cazul migranților-victime ale TFU și ale exploa-

clar al acestora. Colaborarea dintre instituții, în procesul de acordare a asistenței și protecției este defectuoasă, frecvent se apelează la contacte personale pentru a oferi suportul necesar.

RECOMANDĂRI

Studiul atestă necesitatea îmbunătățirii procedurilor de lucru cu migranții-victime și prezumate victime ale TFU și ale exploatării, atât în scopul identificării, investigării, precum și asistării acestora. În baza datelor acumulate, înaintăm următoarele recomandări pentru instituțiile și organizațiile implicate în procesul de identificare, investigare, acordare a asistenței și protecției migranților victime ale TFU și ale exploatării:

- semnarea unui acord de cooperare între CCTP, PF și BMA, în vederea stabilirii domeniilor și formelor de cooperare, desfășurarea ședințelor și consultărilor periodice pe aspecte de interes comun, stabilirea mecanismelor și elaborarea procedurilor comune de identificare și intervenție, în cazuri de TFU printre migranții iregulari, precum cei care se află în situație de ședere ilegală pe teritoriul țării, solicitanții de azil, inclusiv în rândul apatrizilor;
- stabilirea unui mecanism clar

pentru acordarea statutului de victimă a TFU și a exploatării migranților (instituțiile care sunt implicate, la ce etapă, cum are loc interacțiunea etc.);

- elaborarea unor instrumente de lucru pentru angajații PF, BMA, CPTS, pentru a identifica victimele TFU și exploatării, în rândul migranților iregulari, solicitanților de azil, apatrizilor, inclusiv, a protocoalelor de lucru în acest scop;
- elaborarea unui Ghid cu privire la identificarea victimelor TFU și exploatării, în rândul fluxurilor de migranți, solicitanți de azil, apatrizi, cu descrierea caracteristicilor de bază ale vulnerabilității;
- valorificarea expertizei locale, dar și implicarea experților străini în procesul de dezvoltare a instrumentelor ce țin de identificarea migranților-victime ale TFU, procedurile standard de operare, dar și cele ce țin de colaborarea dintre instituțiile implicate în procesul de

identificare, investigare, acordare a asistenței și protecției necesare victimelor;

- creșterea capacității resurselor umane ale CCTP, PF, BMA, CPTS, în domeniul identificării, investigării și acordării protecției necesare migranților-victime ale TFU și ale exploatării, inclusiv, pentru transmiterea experiențelor, cunoștințelor și instruirea polițiștilor, primarilor și asistenților sociali comunitari;
- îmbunătățirea procesului de analiză a riscurilor de imigrație, inclusiv, a riscului de TFU, prin utilizarea nu doar a informației primare, dar a celei stabilite în procesul de investigare (în procesul de investigare se fac schimbări în informația primară);
- diseminarea și realizarea schimbului de bune practici de combatere a TFU și a exploatării, în rândul migranților cu țările de origine, cele de destinație a migranților-victime ale TFU și ale exploatării, precum și în cadrul forumurilor internaționale;
- introducerea în rapoartele de activitate ale CCTP, PF, BMA a datelor statistice separate

privind cazurile de TFU și exploatare a migranților, cetățeni ai altor state, precum și dezagregarea (în dependență de particularitățile instituției: cauze penale semnalate, cauze penale înregistrate, cauze penale investigate, cauze penale expediate în judecată, formele de TFU și exploatare, țările de origine, profilul detaliat etc.);

- ajustarea serviciilor specializate în domeniul social și al serviciilor gestionate de către BMA pentru migranții-victime și prezumate victime ale TFU și ale exploatării;
- ridicarea nivelului de sensibilizare a populației față de fenomenul TFU, sub toate aspectele. Pentru organizarea campaniilor de sensibilizare, un rol deosebit de important îi revine mass-mediei, de aceea sugerăm consolidarea capacităților reprezentanților media care elucidează cazurile de acest gen, dar și fortificarea capacităților comunicatorilor, din cadrul instituțiilor, care au mandat de a contracara fenomenul de TFU astfel, încât comunicatele de presă să fie redactate și transmise în cel mai corect

format. Este cunoscut faptul că media este a patra putere în stat și sursele media sunt foarte importante, inclusiv, și pentru cercetările care se fac, la nivel academic, fiind, deseori, o bază metodologică pentru colectarea de date, analiza percepției, elaborarea strategiilor de comunicare cu publicul. Din lipsa de cunoștințe și din imposibilitatea de a face distincția dintre TFU, migrația ilegală, contrabanda cu migranți etc., în media sunt dezinformări și greșeli care denaturează adevăratele aspecte ale fiecărui subiect menționat;

- alinierea politicilor migraționale (imigrația în scop de muncă, în mod special) din RM cu sistemul internațional de integritate în recrutare – IRIS,⁶⁴ inițiativa dezvoltată de OIM, care promovează o „abordare holistică din partea întregului guvern” pentru recrutarea etică și protejarea lucrătorilor migranți. Aceasta înseamnă facilitarea dialogului în interiorul instituțiilor guvernamentale și între

guvernele țărilor afectate de migrație, între autoritățile naționale și locale, între guvern și părțile interesate relevante, inclusiv sectorul privat și societatea civilă. Susținerea IRIS include, de asemenea, dezvoltarea și implementarea planurilor naționale de acțiune, a foilor de parcurs și a aranjamentelor bilaterale privind recrutarea etică și dezvoltarea de noi politici de migrare și recrutare a forței de muncă, evitând riscul TFU și exploatare⁶⁵;

- prevenirea TFU, în rândul migranților, prin asigurarea unei informări mai bune a cetățenilor statelor terțe privind posibilitățile și condițiile de imigrație legală. Pentru atingerea acestui obiectiv, este important de organizat:
- campanii continue de informare cu privire la modalitățile de admitere și ședere, pe teritoriul RM;
- informarea cetățenilor în statele de origine, prin autoritățile cu competențe în domeniul emigrării, cu privire la posibili-

⁶⁴ International Recruitment Integrity System = Sistemul internațional de integritate în recrutare

⁶⁵ <https://iris.iom.int/government-engagement>

tățile de migrare, drepturile și obligațiile lor în RM;

- implicarea în procesul de informare a cetățenilor statelor terțe atât a misiunilor diplomatice ale RM din țările de origine ale acestora, cât și a misiunilor diplomatice ale

acestor state în RM;

- informarea permanentă cu privire la riscurile generate de migrația ilegală, TFU, munca nedeclarată, precum și a sancțiunilor și măsurilor restrictive ce pot fi aplicate.

BIBLIOGRAFIE

1. *Compendiul Statistic al Profilului Migrațional Extins al Republicii Moldova pentru anii 2014-2016.* MAI; BMA, Chisinau, 2018.
2. *Convention against Trafficking in Human Beings.* Council of Europe Warsaw, 16.05.2005.
3. *Flow monitoring surveys: the human trafficking and other exploitative practices indication survey.* IOM, 2017. See: https://migration.iom.int/docs/Analysis_Flow_Monitoring_and_Human_Trafficking_Surveys_in_the_Mediterranean_and_Beyond_adults_children.pdf
4. *Ghidul cu privire la identificarea victimelor și potențialelor victime ale traficului de ființe umane* aprobat prin Ordinul nr. 33 din 20.02.2012 de Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei.
5. *Guidelines for IBM in EC External Cooperation.* European Commission. Brussels, November 2009.
6. *Human Rights and Human Trafficking. Fact Sheet nr. 36.* OHCHR. New York and Geneva, 2014.
7. *Human trafficking through the Central Mediterranean route: data, stories and information collected by the International Organization for Migration.* IOM, 2017.
8. *Monitorizarea situației în domeniul traficului de ființe umane - analiza stării și dinamicii infracționale pentru anul 2013.* Centrul pentru combaterea traficului de persoane, Chișinău, 2014.
9. *Protocolul Națiunilor Unite privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate,* 2000.
10. *Raport național în domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane pentru anul 2012.* Comitetul Național pentru Combaterea TFU, Chișinău, 2013.
11. *Trafficking in Persons Report.* US Department of State. Washington, 2014.
12. *Trafficking in persons Report. June 2019.* US Department of State.
13. Directiva 2004/81/CE din 29.04.2004 privind permisul de ședere eliberat resortisanților țărilor terțe care sunt victime ale TFU sau care au făcut obiectul unei facilitări a migrației ilegale și care cooperează cu autoritățile competente.
14. Directiva 2008/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului

- din 16.12.2008 privind standardele și procedurile comune aplicate în statele membre pentru returnarea resortisanților țărilor terțe aflați în situație de ședere ilegală.
15. Hotărârea Guvernului nr. 1101 din 14.11.2018 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de management integrat al frontierei de stat pentru perioada 2018-2023 și Planul de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea acesteia.
 16. Hotărârea Guvernului nr. 1145 din 21.11.2018 cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului General al Poliției de Frontieră.
 17. Hotărârea Guvernului nr. 1146 din 201.12.2017 cu privire la aprobarea Mecanismului național de gestionare unitară și coerentă a situației în eventualitatea unui aflux sporit de străini.
 18. Hotărârea Guvernului nr. 461 din 22.05.2018 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a TFU pentru anii 2018-2023 și Planul de acțiuni 2018-2020 privind implementarea acesteia.
 19. Hotărârea Guvernului nr. 480 din 30.06.2011 pentru aprobarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a criminalității organizate pentru anii 2011-2019.
 20. Hotărârea Guvernului nr. 492 din 07.07.2011 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la procedurile de returnare, expulzare și readmisie a străinilor de pe teritoriul Republicii Moldova.
 21. Hotărârea Guvernului nr. 493 din 07.07.2011 cu privire la aprobarea Regulamentului Centrului de plasament temporar al străinilor.
 22. Hotărârea Guvernului nr. 655 din 08.09.2011 cu privire la aprobarea Strategiei Naționale în domeniul migrației și azilului (2011-2020).
 23. Hotărârea Guvernului nr. 736 din 10.06.2016 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni pentru anii 2016-2020 privind implementarea Strategiei Naționale în domeniul migrației și azilului (2011-2020).
 24. Hotărârea Guvernului nr. 914 din 07.11.2014 cu privire la aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare, a structurii și a efectivului-limită ale BMA din subordinea MAI.
 25. Hotărârea Guvernului nr. 98 din 30.01.2018 pentru aprobarea Planului de acțiuni pe anii 2018-2019 cu privire la implementarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a criminalității organizate pentru anii 2011-2019.
 26. Hotărârea Guvernului nr. 847 din 11.07.2008 cu privire la crearea Centrului de asistență și protecție pentru victimele și potențialele victime ale TFU.
 27. Legea nr. 283 din 28.12.2011 cu privire la Poliția de Frontieră.

28. Legea nr. 131 din 08.06.2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător.
29. Legea nr. 133 din 08.07.2011 privind protecția datelor cu caracter personal.
30. Legea nr. 200 din 16.07.2010 privind regimul străinilor din RM.
31. Legea nr. 216 din 29.05.2003 cu privire la Sistemul informațional integral automatizat de evidență a infracțiunilor, a cauzelor penale și a persoanelor care au săvârșit infracțiuni.
32. Legea nr. 241 din 20.10.2005 cu privire la prevenirea și combaterea traficului de ființe umane.
33. Legea nr. 270-XVI din 18.12.2008 privind azilul în RM.
34. Legea nr. 274 din 27.12.2011 privind integrarea străinilor în RM.
35. Legea nr. 320 din 24.12.2012 cu privire la activitatea Poliției și statutului polițistului.
36. <http://charity-centre.blogspot.com/>
37. <https://avecopiii.md/>
38. <https://cda.md/index.php/en/>
39. <https://iris.iom.int/government-engagement>

ANEXE

Anexa 1. Date sociodemografice ale migranților intervievați

Nr.	Codul	Genul	Vârsta	Țara de origine	Caracteristici
1.	IIA_1	Masculin	36 ani	Siria	Solicitant de azil. Revenit în RM cu familia – soția moldoveancă și 2 copii
2.	IIA_2	Feminin	19 ani	Ucraina	Victimă a TFU de etnie romă, însărcinată, cu probleme de sănătate, analfabetă, fără documente de identitate
3.	IIA_3	Masculin	23 ani	Bangladesh	Imigrant vulnerabil
4.	IIA_4	Masculin	29 ani	Bangladesh	Imigrant vulnerabil
5.	IIA_5	Masculin	16 ani	Bangladesh	Minor vulnerabil
6.	IIA_6	Masculin	17 ani	Bangladesh	Minor vulnerabil
7.	IIA_7	Masculin	32 ani	Uzbechistan	Imigrant vulnerabil
8.	IIA_8	Feminin	25 ani	Ucraina	Imigrantă vulnerabilă
9.	IIA_9	Feminin	29 ani	Federația Rusă	Imigrantă vulnerabilă
10.	IIA_10	Feminin	28 ani	Ucraina	Imigrantă vulnerabilă
11.	IIA_11	Masculin	20 ani	Turcia	Imigrant vulnerabil
12.	IIA_12	Masculin	37 ani	Tadjkistan	Imigrant vulnerabil

Anexa 2. Date sociodemografice ale experților intervievați

Nr.	Codul	Genul	Instituția
1.	IIA_E_1	Feminin	BMA
2.	IIA_E_2	Masculin	BMA, Direcția refugiați
3.	IIA_E_3	Masculin	BMA, Direcția legislație, coordonare și gestionare date
4.	IIA_E_4	Masculin	BMA, Direcția combaterea șederii ilegale a străinilor
5.	IIA_E_5	Masculin	Procuratura Generală
6.	IIA_E_6	Masculin	PCCOCS
7.	IIA_E_7	Masculin	Centrul de plasament temporar al străinilor
8.	IIA_E_8	Masculin	BMA, Serviciul Regional Nord
9.	IIA_E_9	Masculin	CCTF, Secția investigații
10.	IIA_E_10	Masculin	CCTF, Secția urmărire penală
11.	IIA_E_11	Masculin	IGPF, Direcția investigații speciale
12.	IIA_E_12	Masculin	IGPF, SPF "AIC"
13.	IIA_E_13	Feminin	OIM
14.	IIA_E_14	Masculin	OIM
15.	IIA_E_15	Masculin	Centrul de Drept al Avocaților
16.	IIA_E_16	Feminin	ONG "Ave Copiii"
17.	IIA_E_17	Masculin	Centrul de Caritate pentru Refugiați
18.	IIA_E_18	Feminin	Centrul de găzduire și adaptare a persoanelor fără adăpost "Renaștere"
19.	IIA_E_19	Masculin	Inspectoratul de Stat al Muncii, Direcția monitorizarea controlului în domeniul raporturilor de muncă, în domeniul securității, sănătății în muncă și cercetarea accidentelor de muncă
20.	IIA_E_20	Feminin	Centrul de Asistență și Protecție a Victimelor și Potențialelor victime a traficului de ființe umane (CAP)
21.	IIA_E_21	Feminin	Centrul de Drept al Avocaților

Această publicație se distribuie gratuit